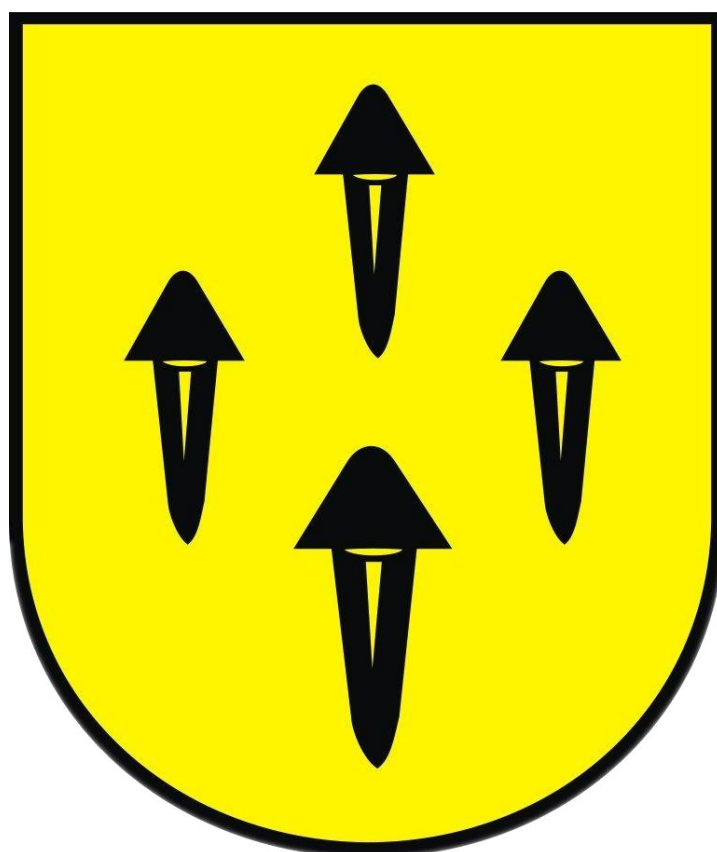

PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
„PROGRAM ROZWOJU GMINY RAJGRÓD
NA LATA 2016-2022”

01 lutego 2016

Tytuł:	Prognoza Oddziaływania na Środowisko „Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022”	
Zamawiający:	Gmina Rajgród ul. Warszawska 32 19 – 206 Rajgród	
Wykonawca:	 EkoExpert Doradztwo Ekologiczne i Gospodarcze EkoExpert Doradztwo Ekologiczne i Gospodarcze Sp. z o.o. biuro: ul. Młynowa 17/1 15-404 Białystok tel./fax. 85 744 44 60 www.ekoexpert.com.pl	
Zespół autorski:	Halina Brulińska	
Zatwierdził:	Stanisław Paniczko	

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	8
2.1 Zawartość.....	8
2.2 Główne cele i zakres projektowanego dokumentu	8
2.3 Powiązania z dokumentami strategicznymi	11
2.3.1 Powiązania Programu z dokumentami lokalnymi	12
2.3.2 Powiązania Programu z dokumentami regionalnymi	19
2.3.3 Powiązania Programu z dokumentami krajowymi.....	32
3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	53
4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień programu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	56
5. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu	58
6. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska	59
7. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji zadań określonych w Programie	81
8. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych znaczącym oddziaływaniem	83
9. Określenie, analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody	85
10. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania programu	99
11. Określenie, analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na poszczególne komponenty środowiska	100
12. Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	105
13. Przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w programie albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych	114
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	116
15. Literatura.....	118

Spis tabel:

Tabela 1. Powiązania celów operacyjnych i horyzontalnych	10
Tabela 2. Zestawienie dokumentów strategicznych, na których oparto cele i założenia programu.	11
Tabela 3. Analiza zgodności z dokumentami lokalnymi	17
Tabela 4. Analiza zgodności z dokumentami regionalnymi	29
Tabela 5. Analiza zgodności z dokumentami krajowymi.....	46
Tabela 6. Pomniki przyrody na terenie gminy Rajgród	66
Tabela 7. Potencjalne zagrożenia form ochrony przyrody występujących na obszarze gminy Rajgród	67
Tabela 8. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie grajewskim	76
Tabela 9. Rodzaje odpadów zbieranych w sposób selektywny i ich ilości w latach 2013-2014 w gminie Rajgród	78
Tabela 10. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Programie, ich skutki oraz identyfikacja zagrożeń na etapie budowy i eksploatacji.....	88
Tabela 11. Wyniki analizy przewidywanych oddziaływań projektowanego dokumentu	101
Tabela 12. Cele strategiczne i kierunki działań określone w Programie Rozwoju Gminy Rajgród do roku 2022	117

Spis rysunków:

Rysunek 1. Cele strategiczne i horyzontalne.....	9
Rysunek 2. Położenie gminy Rajgród	59
Rysunek 3. Złoża zlokalizowane na terenie gminy Rajgród.....	60
Rysunek 4. Położenie Rezerwatu Czapliniec Bełda na tle gminy Rajgród.....	64
Rysunek 5. Położenie Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną na terenie gminy Rajgród	64
Rysunek 6. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie” na terenie gminy Rajgród	65
Rysunek 7. Położenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Biebrzańska na terenie gminy Rajgród	65
Rysunek 8. Położenie Projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Dolina Biebrzy na terenie gminy Rajgród.....	66
Rysunek 9. Położenie korytarzy ekologicznych na terenie gminy Rajgród	67
Rysunek 10. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca w gminie Rajgród i innych gminach w latach 2005-2014 (kg).....	78

1. Wprowadzenie

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt dokumentu: *Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 (dalej Program)*. Program Rozwoju stanowi wieloletni program działań o charakterze naprawczym obejmujący swym zasięgiem interdyscyplinarne zagadnienia w zakresie społeczeństwa, gospodarki, planowania przestrzennego, infrastruktury, kultury i sztuki w wyznaczonych obszarach kryzysowych.

Program stanowi ramy operacyjne i terytorialne przedsięwziętych działań wraz z późniejszą ich koordynacją i kontrolą. Działania zawarte w Programie określają podjęte działania i projekty w sposób kompleksowy, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego a także uwarunkowań przestrzennych i infrastrukturalnych obszaru określonego jako kryzysowy oraz jego najbliższego otoczenia.

Głównym założeniem Programu jest objęcie obszarów kryzysowych szeregiem zintegrowanych, wieloaspektowych działań naprawczych zarówno pod względem społecznym jak i infrastrukturalnym.

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentu „*Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022*” jest Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.). W świetle zapisów artykułu 46 i 47 ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty dokumentów strategicznych (m. in. polityk, strategii, planów, programów) „*opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko*”. Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. dokonują transpozycji do prawodawstwa polskiego postanowień następujących dyrektyw Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli;

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

Ocena oddziaływania Programu jest przeprowadzona zgodnie z określonymi wymogami prawnymi zawartymi w art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.).

Prognoza wpływu na środowisko traktowana jest jako narzędzie prewencji podczas procesu decyzyjnego i w trakcie przechodzenia do realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Ocena środowiskowych skutków realizacji strategii polityk programów i planów winna być podstawowym narzędziem weryfikacji zamierzeń administracji rządowej i samorządowej pod kątem spełnienia zasad zrównoważonego rozwoju. Aby prognoza skutków ich wpływu na środowisko była efektywnym i skutecznym narzędziem zapewniającym, że podczas ich realizowania uwzględniane są zasady zrównoważonego rozwoju należy:

- jasno określić jej założenia i merytoryczny zakres oceny,
- koncentrować się na relacjach pomiędzy lokalnymi i krótkoterminowymi celami rozwoju związanymi z wykorzystaniem środowiska a celami i zadaniami długoterminowymi tak aby chronić środowisko przed nieodwracalnymi zmianami,
- określić mierniki ekologicznych oddziaływań służących do obiektywnej oceny oddziaływań bezpośrednich i pośrednich krótko– i długoterminowych,
- zapewnić zintegrowany proces podejmowania decyzji poprzez określenie związku pomiędzy strategiczną oceną oddziaływania a innymi instrumentami polityki rozwoju.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.), na podstawie której sporządza się Prognozę oddziaływania na środowisko dokument ten powinien zawierać w sobie opisy dotyczące:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Ponadto strategia powinna określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne
 - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

Jako dokument strategiczny Prognoza oddziaływania powinna również przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto prognoza powinna również uwzględniać zakres i stopień szczegółowości określony przez właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz właściwego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Niniejsza *Prognoza* odpowiada powyższym wymaganiom.

Celem opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Programu jest przede wszystkim określenie skutków zakładanego rozwoju obszaru gminy Rajgród na środowisko naturalne. Zakres przestrzenny Programu ograniczony jest do granic administracyjnych gminy Rajgród. Zasięg czasowy do roku 2022.

2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

2.1 Zawartość

Program stworzony jest w oparciu o cele zawarte w dokumentach strategicznych kraju i województwa oraz planów i programów powiatowych i gminnych a także prawa unijnego. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz z opracowań gminnych posłużyły do wyznaczenia celów i kierunków ochrony środowiska niniejszego *Programu*, który jest z nimi kompatybilny. Główne założenia tych dokumentów zostały opisane rozdziale 2.3.

2.2 Główne cele i zakres projektowanego dokumentu

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

Opracowany Program jest dokumentem umożliwiającym i ułatwiającym uporządkowanie działań podejmowanych w celu rozwoju obszaru gminy. Poprzez przeprowadzoną diagnozę stanu aktualnego ustalono konkretne cele rozwoju oraz metody jakie należy zastosować w procesie ich osiągnięcia. Wszystkie cele operacyjne i strategiczne, jakie zaplanowano do realizacji w poszczególnych sferach życia i działania lokalnej społeczności są elementami częściowymi stanowiącymi podłoże do realizacji celu nadrzędnego określonego, jako misja Gminy Rajgród, czyli pożądany stan rozwoju gminy w roku 2022.

Misja rozwoju jest wynikiem wykorzystania endogenicznych zasobów gminy. Została ona sformułowana w oparciu o wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań rozwojowych gminy Rajgród.

Misja rozwoju Gminy Rajgród brzmi:

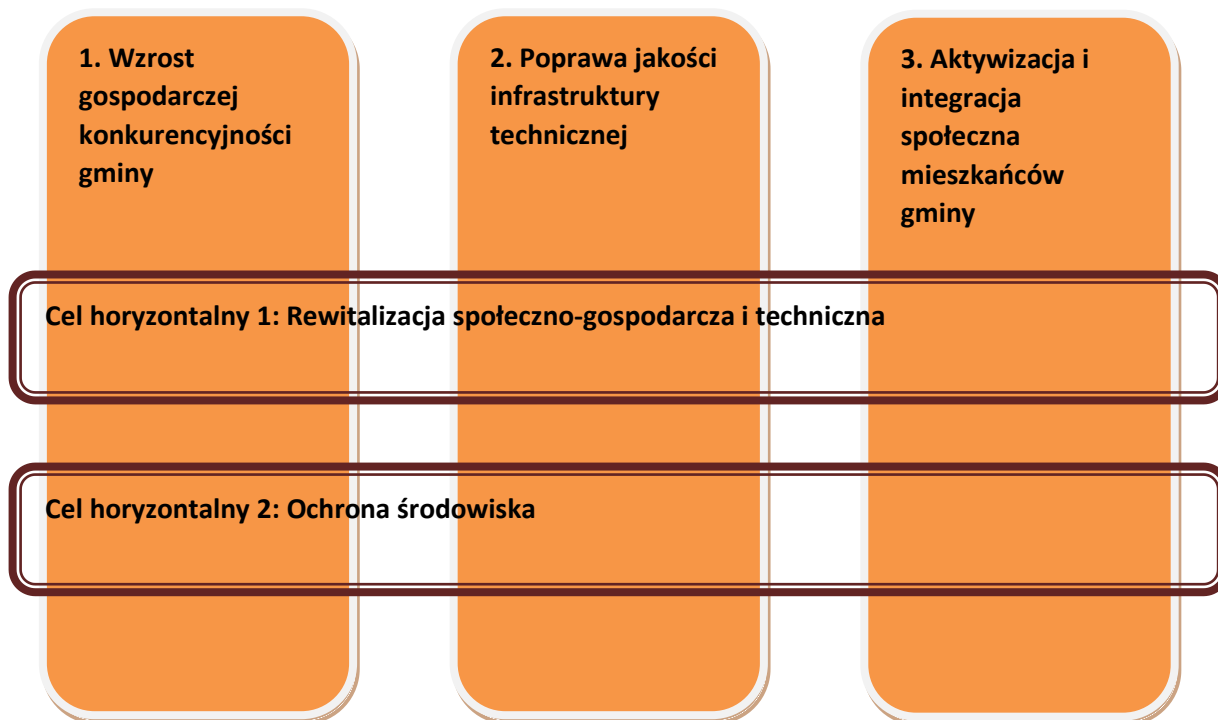
„Gmina Rajgród to miejsce z unikalną przyrodą atrakcyjne dla turystów i zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom otwartym na współpracę i przedsiębiorcze inicjatywy.”

Określone w Programie obszary problemowe wynikają z przyjętej misji rozwoju Gminy Rajgród do 2022 roku.

W celu realizacji przyjętej misji określono cele strategiczne, sformułowane ogólnie głównie ze względu na odległy horyzont czasowy ich realizacji oraz cele operacyjne sformułowane w sposób szczegółowy, dotyczące okresów krótszych.

Diagnoza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Rajgród oraz analiza strategiczna jej zasobów, a także szans i zagrożeń zewnętrznych pozwoliły na sformułowanie trzech celów strategicznych będących uszczegółowieniem misji rozwoju gminy Rajgród oraz dwóch celów horyzontalnych.

Rysunek 1. Cele strategiczne i horyzontalne

Źródło: Projekt Programu Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022

Ze względu na przenikanie się w planowaniu strategicznym szeregu zagadnień o charakterze wielowymiarowym, dotyczącym kilku dziedzin funkcjonowania gminy określono także cele horyzontalne.

Pierwszy cel horyzontalny dotyczy szeroko pojmowanej rewitalizacji, czyli kompleksowego procesu przemian społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i technicznych służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów. Rewitalizacja obejmuje zatem działania w wymiarze infrastrukturalnym oraz działania miękkie: aktywizację, wsparcie grup wrażliwych społecznie, rozwój zawodowy, rozwój przedsiębiorczości.

Drugi cel horyzontalny nawiązuje do jednej z zasad współczesnego rozwoju: zasady rozwoju zrównoważonego, której istotą jest pozostawienie nowym pokoleniom środowiska przyrodniczego w stanie przynajmniej takim jakim możemy się cieszyć obecnie. Ochrona środowiska przenika zatem obecnie większość aktywności człowieka i stanowi priorytet rozwoju i szeregu celów, które są planowane do osiągnięcia.

W tabeli poniżej zaprezentowano powiązanie celów horyzontalnych z celami operacyjnymi. Silne powiązanie – kolor ciemny pomarańczowy, umiarkowane – kolor jasny pomarańczowy, brak powiązań – kolor biały.

Tabela 1. Powiązania celów operacyjnych i horyzontalnych

Cele strategiczne i operacyjne	Cele horyzontalne	
	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza	Ochrona środowiska
CEL STRATEGICZNY I. WZROST GOSPODARCZEJ KONKURENCYJNOŚCI GMINY		
Cel operacyjny: Wzrost atrakcyjności turystycznej		
Cel operacyjny: Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości		
Cel operacyjny: Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego		
CEL STRATEGICZNY II. POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		
Cel operacyjny: Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej		
Cel operacyjny: Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej		
Cel operacyjny: Rozwój gospodarki niskoemisyjnej		
Cel operacyjny: Poprawa małej infrastruktury technicznej		
CEL STRATEGICZNY III. AKTYWIZACJA I INTEGRACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW GMINY		
Cel operacyjny: Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej		
Cel operacyjny: Poprawa jakości usług edukacyjnych		
Cel operacyjny: Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej		

Źródło: Projekt Programu Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022

Określone cele i kierunki działań zostały podzielone ze względu na poszczególne obszary działania, które są zgodne z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych, na podstawie których opracowano Program. Były to w szczególności:

- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (2010-2020)
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030
- Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka sprawne państwo
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR)
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Polityka Ekologiczna Państwa
- Narodowy Plan Rewitalizacji

- Pakiet klimatyczno- energetyczny (przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2008 roku)
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna)
- Studium Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajgród
- Program Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla gminy Rajgród

2.3 Powiązania z dokumentami strategicznymi

W niniejszej części dokonano analizy zgodności celów Programu Rozwoju Gminy Rajgród z celami innych dokumentów strategicznych na poziomie międzynarodowym, w tym unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Celem niniejszego porównania była ocena spójności celów Programu z celami innych dokumentów strategicznych pod kątem ochrony środowiska oraz zasady zrównoważonego rozwoju. Poniżej przedstawiono charakterystykę najważniejszych dokumentów strategicznych, z których celami spójna jest analizowany Program.

Tabela 2. Zestawienie dokumentów strategicznych, na których oparto cele i założenia programu

Zasięg i szczebel opracowania	Tytuł dokumentu strategicznego
Dokumenty lokalne	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajgród Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015 Program Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla gminy Rajgród
Dokumenty regionalne	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017 Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019
Dokumenty krajowe	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Narodowy Plan Rewitalizacji Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (2010-2020) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 Pakiet klimatyczno- energetyczny (przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2008 roku) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany

	<p>klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030</p> <p>Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna)</p> <p>Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”</p> <p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</p> <p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p> <p>Polityka Klimatyczna Polski</p> <p>Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywą do roku 2016</p> <p>Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014</p>
--	---

Źródło: opracowanie własne

2.3.1 Powiązania Programu z dokumentami lokalnymi

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Gmina Rajgród częściowo pokryta jest Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego uchwalonymi uchwałami Rady Miejskiej w Rajgrodzie. Plany uchwalane są w zależności od potrzeb rozwoju danych obszarów funkcjonalnych w poszczególnych miejscowościach.

W opracowanych Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Rajgród realizowane są zapisy odnośnie:

- redukcji zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych,
- zachowanie powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszej niż 30% powierzchni terenu,
- ograniczenie wpływu zabudowy mieszkaniowej poprzez rozbudowę sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, do czasu realizacji sieci kanalizacji sanitarnej dopuszcza się stosowanie rozwiązań alternatywnych,
- w zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się korzystanie z niskoemisyjnych źródeł indywidualnych

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajgród

Nadrzędnym i podstawowym celem w sferze przyrodniczej gminy jest ochrona naturalnych zasobów przyrodniczych takich jak: wody otwarte i podziemne, lasy i zadrzewienia, gleby i walory krajobrazowe oraz taki sposób korzystania przez człowieka z dóbr danych przez naturę, aby nie przekroczyć ich biologicznej odporności;

1. Kierunki i zadania z zakresu ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

Polityka przestrzenna gminy w zakresie ochrony i kształtowania środowiska powinna być ukierunkowana na osiągnięcie głównych celów:

- ochrona unikatowych walorów środowiska przyrodniczego na terenach prawnej ochrony przyrody: Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie” i rezerwatów przyrody,
- NATURA 2000 - przestrzeganie zapisów dyrektywy ptasiej i siedliskowej „Dolina Biebrzy” – (PLB 200002 i PLH 200001)
- utrzymanie obecnych wysokich walorów środowiska przyrodniczego na obszarze całej gminy i eliminacji zagrożeń pogorszenia stanu środowiska.

Realizacja polityki w tym zakresie i osiągnięcie ogólnego celu wymaga wyznaczenia i realizacji podstawowych kierunków (celów) działań w poszczególnych działach obejmujących problematykę ochrony i kształtowania środowiska.

Większość problemów w tym zakresie wymaga rozstrzygnięć w odniesieniu do lokalnych uwarunkowań środowiska na poszczególnych obszarach i te zawarte są w ustaleniach dotyczących wydzielonych stref.

2. Kształtowanie i ochrona regionalnego i lokalnego układu przyrodniczego i krajobrazowego

Głównymi celami są:

- 1) Ochrona terenów Biebrzańskiego Parku Narodowego przed obniżeniem wartości przyrodniczych i wpływem negatywnych czynników zewnętrznych.
- 2) Utrzymanie ciągłości powiązań ekologicznych BPN z pozostałymi obszarami.
- 3) Ochrona wysokich walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie” oraz na terenie struktur przyrodniczych o znaczeniu regionalnym i lokalnym w tym:
 - jezior: Rajgrodzkiego, Dręstwo. Tajno,
 - doliny rzeki Jegrznia, szeregu drobnych strumieni i ich obszarów źródliskowych,
 - terenów podmokłych i bagiennych, zagajników i zarośli w powiązaniu z otwartymi terenami rolnymi i terenami zurbanizowanymi, kompleksu leśnego.

Realizacja celów powinna odbywać się:

- a) dla terenu BPN z otuliną poprzez:
 - ścisłe stosowanie zakazów, nakazów i zaleceń planu ochrony „parku”,
 - wyznaczenie strefy VII - tradycyjnego i ekologicznego rolnictwa oraz agroturystyki pełniącej rolę strefy buforowej dla ograniczenia oddziaływania negatywnych czynników zewnętrznych na obszar BPN, działania zapewniające stabilność hydrograficzną zlewni Biebrzy,
- b) NATURA 2000 - przestrzeganie zapisów dyrektywy ptasiej i siedliskowej,
- c) dla terenu Obszaru Chronionego Krajobrazu poprzez stosowanie zakazów, nakazów i zaleceń zarządzenia ustalającego obszar ochrony,
- d) dla terenów całej gminy poprzez:

- wyłączenie z zabudowy: terenów leśnych, w dolinach rzek i na terenach podmokłych i bagiennych.
 - ograniczenie wykorzystania i zagospodarowania strefy brzegowej jezior do miejsc wyznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego,
 - racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych do celów gospodarczych, tj. zgodnie z naturalnymi predyspozycjami terenu w wyznaczonych strefach funkcjonalno-przestrzennych i jednostkach krajobrazowych,
- e) strefowanie intensywności wykorzystania gospodarczego terenu przez:
- wyznaczenie zasięgów dopuszczalnej zabudowy w powiązaniu z istniejącymi zespołami osadniczymi,
 - zmniejszenie zagęszczenia i intensywności zabudowy na terenach wiejskich i zabudowy letniskowej,
 - zmniejszenie intensywności wykorzystania gospodarczego lasów i ich dostępności - dla potrzeb wypoczynku, turystyki i rekreacji - w miarę zbliżania się do terenów objętych ochroną rezerwatową i o wysokich walorach przyrodniczych (stanowiących ostoje zwierząt, miejsca gniazdowania ptaków gatunków chronionych i stanowiska roślin chronionych),
 - przystosowanie części terenów leśnych (predysponowanych do wykorzystania rekreacyjnego) do wypoczynku i rekreacji przez tworzenie parków leśnych, ścieżek rekreacyjno - spacerowych, miejsc biwakowania itp. oraz ukierunkowanie na te tereny głównego strumienia ludności wypoczywającej i korzystającej z uroków przyrody,
 - ograniczenie sieci dróg przecinających układ przyrodniczy do istniejących tras i wprowadzenie ograniczeń dla ciężkiego tranzytowego ruchu samochodowego na terenach leśnych i wypoczynkowych z wyłączeniem drogi krajowej nr 61, ruchu samochodowego na drogach leśnych do wyznaczonych tras.

Plan Rozwoju lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015 wskazuje podstawowe kierunkami działań warunkujących osiągnięcie zakładanych celów:

1. Wzrostu atrakcyjności turystycznej gminy.
2. Rozwoju systemu komunikacji.
3. Rozwoju infrastruktury technicznej.
4. Poprawy warunków i jakości życia mieszkańców.

CEL I: Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy:

- wykorzystanie sąsiedztwa Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny w celu przyciągnięcia turystów do Gminy Rajgród,
- zwiększenie potencjału turystycznego gminy m.in. poprzez zagospodarowanie plaży miejskiej i uporządkowanie brzegu jeziora z dbałością o jego naturalne walory przyrodnicze,
- promocja walorów przyrodniczych gminy,

- stworzenie dogodnych warunków do ściągnięcia inwestorów z zakresu turystyki.

CEL II: Rozwój systemu komunikacji:

- modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Rajgrodzie – Kolonia Podliszewo,
- modernizacja dróg w mieście Rajgród (ul. Jaćwieskiej, Kolonia Lewa, Kolonia Prawa, ul. Opartowo, ul. Zabród),
- modernizacja dróg na terenach wiejskich (Rydzewo - Kosowka, do drogi powiatowej przez wieś Przestrzele do drogi powiatowej, do wsi Turczyn, Woźnawieś – Kuligi, Skrodzkie - Tworki).

CEL III: Rozwój infrastruktury technicznej:

- rozbudowa sieci wodociągowej, zwłaszcza na terenach wiejskich,
- poprawa gospodarki ściekowej poprzez budowę sieci kanalizacyjnej,
- modernizacja oczyszczalni ścieków,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

CEL IV: Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców:

- poszerzenie dostępu mieszkańców obszarów wiejskich do placówek upowszechniania kultury,
- budowa boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Rajgrodzie,
- modernizacja oświetlenia ulicznego w miejscowościach Orzechowka i Przestrzele

Programu Ochrony Środowiska na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022 dla Gminy Rajgród

Główne funkcje *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022 dla Gminy Rajgród* to:

- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- realizację Polityki ekologicznej państwa na terenie Gminy Rajgród,
- strategiczne zarządzanie analizowanym terenem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- zestawienie informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego oraz jego poszczególnych komponentów,
- podsumowanie stanu środowiska poprzez zidentyfikowanie mocnych i słabych stron Gminy, a także określenie głównych zagrożeń ekologicznych i szans rozwoju Gminy,
- wskazanie działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego

Nadrzędnym celem *Programu* jest:

Zrównoważony rozwój Gminy Rajgród szansą na poprawę i promocję środowiska naturalnego

W *Programie* wyznaczono 10 długoterminowych celów:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi Gminy Rajgród
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji

3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji.

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych Gminy Rajgród
- Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
- Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich Gminy Rajgród
- Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Cele krótkoterminowe:

- Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości

6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE

7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych

Cele krótkoterminowe:

- Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych

8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin

9. Ochrona powierzchni ziemi.

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie

10. Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami
- Oszczędność wody oraz jej ochrona, jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

W niniejszej części dokonano analizy zgodności celów Programu Rozwoju Gminy Rajgród z celami innych dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym. Celem niniejszego porównania była ocena spójności celów Programu z celami innych dokumentów strategicznych pod kątem ochrony środowiska oraz zasady zrównoważonego rozwoju.

Poniżej przedstawiono wyniki analizy.

Tabela 3. Analiza zgodności z dokumentami lokalnymi

Lp.	Cel strategiczny	powiązania	Zastosowanie w Programie Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022
1.	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego		
	<p>Plany wskazują na konieczność:</p> <ul style="list-style-type: none"> – redukcji zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych, – zachowanie powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszej niż 30% powierzchni terenu, – ograniczenie wpływu zabudowy mieszkaniowej poprzez rozbudowę sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, do czasu realizacji sieci kanalizacji sanitarnej dopuszcza się stosowanie rozwiązań alternatywnych, – w zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się korzystanie z niskoemisyjnych źródeł indywidualnych 	Z	Cele Program Rozwoju są spójne ze Strategią szczególnie w ramach celu: POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
2.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajgród		
	<p>Główne kierunki ochrony środowiska określone w studium to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w kształtowaniu przestrzeni należy środowisko przyrodnicza chronić przed zagrożeniami jakie niesie współczesna cywilizacja i antropopresja na tereny o wysokich walorach przyrodniczych; – środowiska przyrodnicze należy traktować jako dziedzictwo natury, które w stanie niezdegradowanym lecz mądrze wspomagany ma być pozostawiane kolejnym pokoleniom ludzkości; – w rozwoju społeczno - gospodarczym gminy należy uwzględniać w 	Z	Kierunki uwzględnione zostały we wszystkich celach strategicznych określonych w Programie.

	maksymalnym stopniu uwarunkowania przyrodnicze.		
3.	Plan rozwoju lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015		
	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015 wskazuje podstawowe kierunkami działań warunkujących osiągnięcie zakładanych celów: 1. wzrostu atrakcyjności turystycznej gminy, 2. rozwoju systemu komunikacji, 3. rozwoju infrastruktury technicznej, 4. poprawy warunków i jakości życia mieszkańców,	Z	Cele Program są spójne z Programem Rozwoju Lokalnego, uwzględnione zostały we wszystkich celach strategicznych określonych w Programie.
4	Programu Ochrony Środowiska na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022 dla Gminy Rajgród		
	W Programie wyznaczono 10 długoterminowych celów: 1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza. 2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania. 3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji. 4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów. 5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi. 6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii 7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych 8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi 9. Ochrona powierzchni ziemi. 10. Wzrost świadomości ekologicznej	Z	Cele Program są spójne z Programem Ochrony Środowiska, uwzględnione zostały we wszystkich celach strategicznych określonych w Programie.

Źródło: opracowanie własne

Stopień powiązania:

Z- Cele Programu Rozwoju Gminy zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych w obszarze środowiska

W wyniku powyższej analizy stwierdzono wysoką zgodność celów dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym z celami Programu Rozwoju Gminy Rajgród w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.

2.3.2 Powiązania Programu z dokumentami regionalnymi

Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 – 2014

W Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011 – 2014 ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki ekologicznej państwa oraz pozostałych dokumentów strategicznych krajowych i wojewódzkich. Program zawiera ocenę stanu środowiska województwa podlaskiego z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska w latach 2011 - 2014. W opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych oraz określono cele i kierunki ochrony środowiska do 2018 r., a także cele krótkoterminowe, przewidziane do realizacji do roku 2014.

Cel długoterminowy: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

1. Wdrażanie i realizacja założeń Programów służących ochronie powietrza.
2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

Cel długoterminowy: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.

Cele krótkoterminowe:

1. Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej
2. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
4. Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie suszy i skutkom wzebrań powodziowych
5. Odtworzenie ciągłości ekologicznej i renaturalizacja rzek

Cel długoterminowy: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności .

Cele krótkoterminowe:

1. Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa
2. Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
3. Zachowanie lub odtworzenie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk
4. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
5. Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

Cel długoterminowy: Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe:

1. Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas

2. Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

Cel długoterminowy: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe:

1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych

Cel długoterminowy: Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii

Cel długoterminowy: Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych

Cele krótkoterminowe:

1. Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych

Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

1. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni

Cel długoterminowy: Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkoterminowe:

1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju

2. Wskazanie obszarów zanieczyszczonych i ich rekultywacja

Cel długoterminowy: Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i właściwej gospodarki odpadami

2. Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców

3. Wzrost świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku

Strategia określa cele strategiczne i operacyjne:

- Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;
- Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;
- Cel strategiczny 3. Jakość życia.

U podstaw skutecznej realizacji celów strategicznych leżą cele horyzontalne, których wątki przenikają cele strategiczne:

- Cel horyzontalny: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody;
- Cel horyzontalny: Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.

Przyjęte cele horyzontalne z jednej strony warunkują, z drugiej zaś wspierają możliwości skutecznego osiągnięcia celów strategicznych. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze województwa podlaskiego ma stanowić nie tyle samoistny cel rozwojowy, co wzmacniać naturalną przewagę województwa postrzeganego jako posiadające doskonale zachowane środowisko naturalne. Konieczna dbałość o utrzymanie wysokiej jakości środowiska jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki – szczególnie jej „zielonych” sektorów. Wizerunek regionu o unikalnym środowisku będzie czynnikiem sprzyjającym rozwojowi powiązań zewnętrznych, poprzez przyciąganie inwestorów zainteresowanych szybko rozwijającą się zieloną gospodarką i jako element promujący na zewnętrznych rynkach regionalne marki.

Utrzymanie dobrej jakości środowiska to także kluczowa determinanta wysokiej jakości życia mieszkańców regionu.

W ramach CELU STRATEGICZNEGO 3. JAKOŚĆ ŻYCIA zdefiniowano CEL OPERACYJNY 3.4. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI

Rozwój gospodarki jest zawsze związany z korzystaniem z zasobów naturalnych. Większość zasobów jest jednak ograniczona ilościowo bądź odnawia się w długim czasie. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów, w tym przestrzeni, jest więc priorytetem w kontekście zapewnienia ich dostępności dla przyszłych pokoleń. Efektywne użytkowanie zasobów jest również ważne ze względów ekonomicznych i geostrategicznych. Obecnie obowiązujące wzorce produkcji mają negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze (zwłaszcza na jakość powietrza, wód, gleb i różnorodność biologiczną), a tym samym na zdrowie i jakość życia człowieka. Niezbędne są zatem przejście na rozwój zasobooszczędny, racjonalizacja wykorzystania zasobów środowiska oraz przemyślane działania kompensacyjne. Zdrowe środowisko przyrodnicze jest równie ważne dla jakości życia, jak stan gospodarki czy czynniki społeczne.

Generalnie dobry stan zachowania środowiska przyrodniczego w regionie nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego. W trosce o zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód dobrej jakości na potrzeby gospodarki i społeczeństwa, należy dążyć do jak najlepszego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych, a także do propagowania zmian sposobu gospodarowania w zlewni, tak aby doprowadzić do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód ze źródeł rozproszonych (rolniczych). Szczególnie intensywne działania powinny być skierowane na jak najskuteczniejszą ochronę głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Efektywna gospodarka wodna powinna prowadzić także do utrzymania niezbędnej ilości zasobów wody oraz usuwania bądź zmniejszania wszelkich zagrożeń związanych z jej deficytem i nadmiarem. Wsparcie w tym zakresie ukierunkowane zostanie w szczególności na wykorzystanie inżynierii ekologicznej. Wspierane będą inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, w tym systemy odbioru ścieków

komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków, poprawa parametrów istniejących oczyszczalni, jak również wspieranie gospodarki osadami ściekowymi. Na terenach o zabudowie rozproszonej, w tym w szczególności na obszarach wiejskich, promowany będzie rozwój indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

W województwie podlaskim głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są: ciepłownie miejskie, przemysłowe, rozproszone źródła emisji z sektora komunalno-bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne. Działania prorozwojowe koncentrować się będą wokół ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z energetyki i transportu drogowego, w tym gazów cieplarnianych i pyłów oraz rozpowszechnienia technologii zwiększających efektywność produkcji i wykorzystania energii.

Celem zrównoważonej gospodarki odpadami jest ochrona środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie niekorzystnego oddziaływania związanego z wytwarzaniem i gospodarowaniem odpadami oraz, pośrednio, poprawa efektywności użytkowania zasobów nieodnawialnych środowiska. Realizacja tak postawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadów do systemu opartego na przetwarzaniu i odzysku surowców oraz energetycznym wykorzystaniu odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowych technologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku i unieszkodliwiania. Wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie. Istotnym kierunkiem działań będzie wspieranie efektywności energetycznej, m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz zwiększanie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, takiej jak np. oświetlenie.

Główne kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa
- Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów
- Efektywny system gospodarowania odpadami
- Gospodarka niskoemisyjna (w tym efektywność energetyczna)
- Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

Plan określa zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów (ogólne i szczegółowe) w zakresie planowania przestrzennego na obszarze województwa podlaskiego.

Zasady ogólne:

- Nasycanie obszarów sieci ekologicznej różnymi formami ochrony prawnej ze strefowaniem reżimów ochronnych i zagospodarowania oraz wzmacnianie więzi między obszarami węzłowymi,

- Niepodejmowanie decyzji przestrzennych mogących prowadzić do zniszczenia lub dewaloryzacji cennych układów przyrodniczych, w tym przenoszenie działań i urządzeń uciążliwych (tam, gdzie to możliwe) poza obszary sieci ekologicznych,
- Podporządkowanie zagospodarowania i działalności gospodarczej w obszarach prawnie chronionych zasadom określonym w planach ich ochrony lub w stanowiących je aktach prawnych,
- Zmniejszanie kosztów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych funkcjonowania i rozwoju osadnictwa poprzez kształtowanie zwartych przestrzennie obszarów zurbanizowanych i hamowanie „rozlewania się zabudowy” zwłaszcza w obszarach podmiejskich większych miast oraz na terenach atrakcyjnych dla rekreacji,
- Zarządzanie popytem na zasoby naturalne we wszystkich formach, a zwłaszcza nieodnawialne, pod kątem oszczędności przestrzeni, surowców i energii,
- Dostosowanie zagospodarowania turystycznego i wypoczynkowego do naturalnej chłonności obszarów, a nie kryterium zysku,
- Dostosowanie rozwoju rolnictwa i leśnictwa do istniejących układów przyrodniczych, w tym siedliskowych, z wykorzystaniem ich możliwości i predyspozycji – bez osłabienia,
- Uwzględnianie nadrzędności ochrony środowiska i krajobrazu również na obszarach wiejskich poza systemami sieci ekologicznej, a zwłaszcza ochrony przed „żywiolową urbanizacją” i chemizacją,
- Zmniejszanie transportochłonności osadnictwa i gospodarki poprzez racjonalne rozmieszczenie miejsc pracy, zamieszkania, usług i wypoczynku oraz preferowanie transportu zbiorowego,
- Lokalizowanie elementów infrastruktury transportowej w sposób minimalizujący jej negatywny wpływ na środowisko,
- Stosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych w transporcie, przemyśle i gospodarce komunalnej, ograniczających do minimum ich negatywny wpływ na środowisko,
- Zapewnienie priorytetu działań chroniących wody powierzchniowe i podziemne oraz powiązane z nimi ekosystemy lądowe przed ponadnormatywnymi zanieczyszczeniami i zmianami reżimów hydrologicznych w procesach urbanizacyjnych i gospodarczych, w tym zmniejszanie wodochłonności gospodarki komunalnej, przemysłu i rolnictwa,
- Uwzględnianie wyników państwowego monitoringu środowiska oraz państwowych norm wykorzystania środowiska w procesach planowania przekształceń i rozwoju zagospodarowania przestrzennego oraz jego realizacji.

W *Planie* zawarte zostało kształtowanie sieci ekologicznej na obszarze województwa. Środowisko przyrodnicze poddano analizie w zakresie uwarunkowań wewnętrznych do zagospodarowania przestrzennego. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa precyzuje także kierunki ochrony zasobów środowiska województwa:

1. W zakresie ochrony przyrody:

- Wdrożenie „Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000”,

- Ochrona elementów systemu przyrodniczego województwa.
2. W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
- Likwidacja źródeł zanieczyszczeń,
 - Ograniczenie niekorzystnych skutków przemysłowej eksploatacji powierzchniowej złóż surowców mineralnych,
 - Ochrona gleb przed erozją,
 - Ochrona wartościowych gruntów rolnych,
 - Ochrona powierzchni ziemi przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.
3. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz jej skutków,
 - Uwzględnienie wyników monitoringu powietrza w procesach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - Ustalanie dopuszczalnego poziomu niektórych substancji.
4. W zakresie ochrony wód śródlądowych – powierzchniowych i podziemnych:
- Utrzymanie ilości wód powierzchniowych na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej,
 - Doprowadzenie jakości wód powierzchniowych powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,
 - Eliminowanie źródeł zanieczyszczeń, zwłaszcza w zlewniach rzek wchodzących w skład obszarów prawnie chronionych,
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 - Wdrażanie dyrektyw UE w dziedzinie ochrony wód,
 - Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
 - Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych,
 - Realizowanie międzynarodowych porozumień z Białorusią i Litwą w sprawie kontroli jakości i ochrony wód granicznych,
 - Przestrzeganie zakazów i nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wyznaczających strefy ochrony pośredniej i bezpośredniej komunalnych ujęć wód,
 - Prowadzenie stałego monitoringu wód śródlądowych w zakresie jakości i ich ilości.
5. Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów,
6. Ochrona przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym,
7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska,
8. Ochrona przeciwpowodziowa.

Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 – 2017

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. Dokument zawiera analizę stanu gospodarki odpadami w województwie w podziale na rodzaje odpadów.

Przedstawione w Planie cele i zadania dotyczą okresu 2012 – 2017 i dla odpadów komunalnych przedstawiają się następująco:

1. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
2. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
3. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Ponadto dla poszczególnych grup odpadów określono cele szczegółowe. Dla realizacji osiągnięcia postawionych celów niezbędne jest prowadzenie następujących działań:

1. Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ilości odpadów oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
2. Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania,
3. Realizacja wskazanego systemu gospodarowania odpadami opartego na regionach gospodarki odpadami (RGO).

Program ochrony środowiska dla Powiatu Grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019

W Programie ochrony środowiska dla powiatu grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 zostały określone następujące cele:

Nadrzędny cel to:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ POWIATU GRAJEWSKIEGO SZANSĄ NA POPRAWĘ I PROMOCJĘ ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Cele długoterminowe:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza
2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania
3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji
4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących Standardów
5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych
8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi
9. Ochrona powierzchni ziemi
10. Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe i wyznaczone działania służące realizacji tych celów są następujące:

1 cel strategiczny:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

Działania:

- Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej
- Docieplanie budynków (termomodernizacja)
- Powstawanie pasów zieleni wzdłuż szlaków komunikacyjnych
- Zwiększanie powierzchni leśnej

2 cel strategiczny:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom

Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powiatu

Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji

Działania:

- Nadzór i kontrola stacji uzdatniania wody oraz prowadzenie niezbędnych modernizacji
- Ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin poprzez popularyzację rolnictwa ekologicznego
- Budowa szczelnych płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę
- Stosowanie technologii oszczędzających wodę w zakładach przemysłowych i gospodarstwach rolno-hodowlanych
- Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej
- Modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków, powstawanie oczyszczalni przydomowych

3 cel strategiczny:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji

Cele krótkoterminowe:

Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych powiatu.

Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody

Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich powiatu

Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

Działania:

- Informowanie mieszkańców o stanie środowiska naturalnego
- Pogłębianie świadomości ekologicznej poprzez działania z zakresu edukacji ekologicznej, popularyzacja wiedzy o obszarach szczególnie cennych i zagrożonych
- Stworzenie skutecznego narzędzia do zarządzania obszarami Natura 2000 w postaci planów zadań ochrony lub planów ochrony

- Wdrażanie istniejących planów i programów obszarów chronionych
- Działania na rzecz aktywnej ochrony przyrody – związane bezpośrednio ze specyfiką cennych ekosystemów
Kanalizacja ruchu turystycznego na obszarach przyrodniczo cennych poprzez wyznaczanie szlaków turystycznych
- Rekultywacja zdegradowanych terenów poprzez zalesienia
- Kompensacje i minimalizacje w obrębie obszarów chronionych zwłaszcza obszarów Natura 2000
- Kontynuacja tradycyjnych form rolnictwa ekstensywnego
- Organizowanie spotkań i kampanii informacyjnych, miejscowej społeczności, potencjalnych inwestorów i organizacji ekologicznych w celu poszukiwania wspólnego dialogu

4 cel strategiczny:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących Standardów

Cele krótkoterminowe:

Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas

Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

Działania:

- Rozwój infrastruktury drogowej i modernizacja nawierzchni
- Budowa odpowiednich elementów architektonicznych zabezpieczających przed wpływem nadmiernego hałasu drogowego (ekrany akustyczne, odpowiednia konstrukcja budynków) wzdłuż dróg lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie
- Synchronizacja sygnalizacji świetlnej (tzw. „zielona fala”), stosowanie ograniczeń prędkości na terenach zabudowanych, zwłaszcza w strefach osiedli mieszkaniowych
- Tworzenie pasów zieleni wzdłuż dróg

5 cel strategiczny:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe: Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości

Działania:

- Prawidłowa lokalizacji, budowa i eksploatacja urządzeń i instalacji emitujących pole elektromagnetyczne

6 cel strategiczny:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

Zwiększenie wykorzystania OZE

Działania:

- Promocja innowacyjnych technologii w zakresie „zielonej energii”
- Ograniczenie zużycia energii (energochłonności) – rezygnacja z konwencjonalnych źródeł pozyskiwania energii na rzecz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

7 cel strategiczny:

Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych

Cele krótkoterminowe:

Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych

Działania:

- Kontrola szczelności zbiorników i instalacji paliwowych
- Monitoring zakładów i instalacji wykorzystujących substancje niebezpieczne
- Ograniczenie materiałowchłonności i wykorzystania substancji niebezpiecznych w zakładach przemysłowych
- Utrzymanie sprawnego systemu alarmowego
- Stała aktualizacja tras przewozu substancji niebezpiecznych

8 cel strategiczny:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni

Działania:

- Racjonalne wykorzystanie złóż kopalni

9 cel strategiczny:

Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkoterminowe:

Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie

Działania:

- Ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed nadmiernym przekształceniem – racjonalna zabudowa nie wpływająca negatywnie na stabilność ekosystemów
- Przekształcenie nieużytków poprzez zalesienia

10 cel strategiczny:

Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami

Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców

Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Działania:

- Rozpowszechnianie recyklingu i właściwego sposobu segregacji odpadów
- Ograniczenie marnotrawstwa zasobów wodnych
- Propagowanie ekologicznego stylu życia
- Tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej

- Wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska
- Mobilizowanie społeczeństwa do podejmowania działań proekologicznych: angażowanie do działań mieszkańców w każdym wieku

Na potrzeby prognozy analizie zgodności poddano również dokumenty na poziomie regionalnym, odnoszące się do środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Wyniki analizy zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 4. Analiza zgodności z dokumentami regionalnymi

Lp.	Cel strategiczny	powiązania	Zastosowanie w Programie Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022
1.	Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 – 2014		
	W Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011 – 2014 ujęto następujące cele długoterminowe: 1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza 2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania 3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności 4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów 5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi 6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii 7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych 8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi 9. Ochrona powierzchni ziemi 10. Wzrost świadomości ekologicznej	Z	Cele strategiczne Programu nawiązują do celów długoterminowych określonych w Programie Ochrony Środowiska Województwa podlaskiego. Cele są spójne
2.	Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku		
	Strategia określa cele strategiczne i operacyjne: Cel strategiczny 1. Konkurencyjna	Z	Cele strategiczne jak i horyzontalne Programu wpisują się głównie w działania Strategii związane z rozwojem kapitału społecznego,

<p>gospodarka; Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe; Cel strategiczny 3. Jakość życia. U podstaw skutecznej realizacji celów strategicznych leżą cele horyzontalne, których wątki przenikają cele strategiczne: Cel horyzontalny: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody; Cel horyzontalny: Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.</p>		<p>wzrostem dostępności do usług społecznych, wzrostem miejsc pracy oraz rozwoju przedsiębiorczości.</p>
<p>3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego</p>		
<p>Kierunki ochrony zasobów środowiska województwa:</p> <p>1. W zakresie ochrony przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wdrożenie „Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000”, – Ochrona elementów systemu przyrodniczego województwa. <p>2. W zakresie ochrony powierzchni ziemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Likwidacja źródeł zanieczyszczeń, – Ograniczenie niekorzystnych skutków przemysłowej eksploatacji powierzchniowej złóż surowców mineralnych, – Ochrona gleb przed erozją, – Ochrona wartościowych gruntów rolnych, – Ochrona powierzchni ziemi przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska. <p>3. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz jej skutków, – Uwzględnienie wyników monitoringu powietrza w procesach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, – Ustalanie dopuszczalnego poziomu niektórych substancji. <p>4. W zakresie ochrony wód śródlądowych – powierzchniowych i podziemnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Utrzymanie ilości wód powierzchniowych na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, – Doprowadzenie jakości wód 	<p>Z</p>	<p>Kierunki Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego ujęte zostały praktycznie w całości w ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych, w szczególności w ramach celu : wzrost spójności terytorialnej obszaru i dostępności do wysokiej jakości infrastruktury oraz celu horyzontalnego: Ochrona środowiska</p>

<p>powierzchniowych powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Eliminowanie źródeł zanieczyszczeń, zwłaszcza w zlewniach rzek wchodzących w skład obszarów prawnie chronionych, – Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi, – Wdrażanie dyrektyw UE w dziedzinie ochrony wód, – Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, – Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, – Realizowanie międzynarodowych porozumień z Białorusią i Litwą w sprawie kontroli jakości i ochrony wód granicznych, – Przestrzeganie zakazów i nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wyznaczających strefy ochrony pośredniej i bezpośredniej komunalnych ujęć wód, – Prowadzenie stałego monitoringu wód śródlądowych w zakresie jakości i ich ilości. <p>5. Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów,</p> <p>6. Ochrona przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym,</p> <p>7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska,</p> <p>8. Ochrona przeciwpowodziowa.</p>		
4.	Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 – 2017	
<p>Cele przedstawiają się następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska, 2. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych, 3. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów. 	Z	<p>Cele w Programie Rozwoju są spójne z celami Planu gospodarki odpadami, szczególnie z celem strategicznym: Poprawa jakości infrastruktury technicznej oraz celem horyzontalnym: Rewitalizacja społeczno-gospodarcza i techniczna.</p>
5.	Program ochrony środowiska dla Powiatu Grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019	
Nadrzędny cel to:	Z	Cele ujęte zostały praktycznie w całości w

<p>ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ POWIATU GRAJEWSKIEGO SZANSĄ NA POPRAWĘ I PROMOCJĘ ŚRODOWISKA NATURALNEGO</p> <p>Cele długoterminowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza 2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania 3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji 4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących Standardów 5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi 6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii 7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych 8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi 9. Ochrona powierzchni ziemi 10. Wzrost świadomości ekologicznej 		<p>ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych, w szczególności w ramach celu : wzrost spójności terytorialnej obszaru i dostępności do wysokiej jakości infrastruktury oraz celu horyzontalnego: Ochrona środowiska</p>
---	--	--

Źródło: opracowanie własne

Stopień powiązania:

Z- Cele Programu Rozwoju Gminy zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych w obszarze środowiska

Przeprowadzona analiza spójności w kontekście ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju wykazała wysoką zgodność z dokumentami regionalnymi. Zdecydowana większość celów tych dokumentów została ujęta w bardziej lub mniej szczegółowy sposób w ramach poszczególnych celów Programu.

2.3.3 Powiązania Programu z dokumentami krajowymi

Narodowy Plan Rewitalizacji

Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR) został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz tworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Wskazuje na kierunki zmian, które tworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechniają i systematyzują jej prowadzenie.

NPR wskazuje konieczność powiązania procesu rewitalizacji ze wszystkimi politykami gminy, m.in. poprzez uwzględnianie interwencji w zakresie przekształceń terenu oraz

koordynację programów rewitalizacji z gminnymi dokumentami planowania przestrzennego, polityką społeczną, mieszkaniową czy lokalnymi dokumentami strategicznymi.

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji **jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym**. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Wizja rozwoju zagospodarowania przestrzennego Polski w 2030 roku opiera się na racjonalnie prowadzonej polityce gospodarczej opartej na zasadach rynkowych, uwzględniająca filary działania ekonomii społecznej.

Celami polityki przestrzennego zagospodarowania są:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski

Cel 5. Zwiększenie odporności przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

Program Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020

Wizja rozwoju regionalnego Polskie do roku 2020 i jej cel strategiczny wpisuje się w wizję rozwoju Polski, jako kraju o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy, sformułowaną w głównych krajowych dokumentach strategicznych.

Strategiczny cel polityki regionalnej: ***Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.***

Na podstawie powyższego dokumentu ustalono następujące cele polityki regionalnej do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku” uchwalona 16 czerwca 2014 roku przez Radę Ministrów **wytycza** kierunki rozwoju branży energetycznej. Wskazuje także priorytety w ochronie środowiska oraz kluczowe działania, które powinny zostać podjęte w ramach długofalowych planów rozwoju sektora energetycznego. Celem głównym Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Cel główny BEiŚ realizowany będzie przez cele szczegółowe:

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.

- 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin.
- 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody.
- 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna.
- 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.

- 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii.
- 2.2. Poprawa efektywności energetycznej.
- 2.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych.
- 2.4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowanie do wprowadzenia energetyki jądrowej.
- 2.5. Rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy.
- 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych odnawialnych źródeł energii.
- 2.7. Rozwój energetyki na obszarach podmiejskich i wiejskich.

Cel 3. Poprawa stanu środowiska.

- 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki.
- 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne.
- 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki.
- 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych.
- 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Strategia BEiŚ określa kierunki rozwoju sektorów energetyki i środowiska, przez wskazanie konkretnych działań, które należy podjąć, aby urzeczywistnić cel główny strategii. Wśród szczególnie ważnych wyzwań, które stoją przed sektorem energetycznym wymienione zostały m.in. zmniejszenie energochłonności polskiej gospodarki poprzez modernizację energetyki i ciepłownictwa, dywersyfikację struktury wytwarzania energii poprzez wdrożenie i rozwijanie energetyki jądrowej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

W związku z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, polskie prawodawstwo zostało dostosowane do prawodawstwa europejskiego, w tym przede wszystkim Dyrektywy UE o zasadach wspólnego rynku energii elektrycznej. Dyrektywy unijne stały się podstawą do tworzenia krajowych uregulowań prawnych dotyczących rynku energii. Wdrożone zostały m.in. następujących dyrektyw Wspólnoty Europejskiej:

1. Dyrektywy 90/547/EWG z dnia 29 października 1990 roku w sprawie przesyłu energii elektrycznej przez sieci przesyłowe (Dz. Urz. WE L 313 z 13 listopada 1990 roku z późn. zm.),
2. Dyrektywy 91/296/EWG z dnia 31 maja 1991 roku w sprawie przesyłu gazu ziemnego poprzez sieci (Dz. Urz. WE L 147 z 12 czerwca 1991 roku z późn. zm.),
3. Dyrektywy 96/92/WE z dnia 19 grudnia 1996 roku dotyczącej wspólnych zasad dla rynku wewnętrznego energii elektrycznej (Dz. Urz. WE L 27 z 30 stycznia 1997 roku),
4. Dyrektywy 98/30/WE z dnia 22 czerwca 1998 roku dotyczącej wspólnych zasad w odniesieniu do rynku wewnętrznego gazu ziemnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21 lipca 1998 roku z późn. zm.),

Dyrektywa 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz. Urz. WE L 140/16 z 5 czerwca 2009 roku).

Polityka Klimatyczna Polski

Jest dokumentem służącym opracowaniu i wdrożeniu państwowej strategii redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz określeniu mechanizmów ekonomicznych i administracyjnych jej towarzyszących. Ponadto dokument ten stanowi narzędzie okresowej kontroli wdrażania Polityki Klimatycznej Polski.

Celem strategicznym Polityki Klimatycznej Polskie jest: ***„włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększania zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych”***

Cel ten jest spójny z celami polityki klimatycznej Unii Europejskiej. Podczas określania zapisów Polityki podzielono cele ze względu na czas ich realizacji tj. cele krótko-, średnio- i długookresowe.

Cele krótkookresowe obejmują działania skierowane na pełne wdrożenie systemów umożliwiających realizację postanowień Konwencji i Protokołu z Kioto. Należą do nich m.in.:

1. Realizacja zadań wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
2. Integracja polskiej polityki klimatycznej z polityką Unii Europejskiej (od 1.05.2004 roku);
3. Integracja polityki klimatycznej z innymi politykami państwa;
4. Redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez działania w zakresie energetyki, sektora przemysłowego, transportu, rolnictwa, leśnictwa i gospodarki odpadami;
5. Realizacja postanowień organów Konwencji klimatycznej i Protokołu z Kioto dot. krajów wymienionych w Załączniku I do Konwencji;
6. Opracowanie krajowego programu redukcji emisji gazów cieplarnianych (programu wykonawczego do niniejszego dokumentu), z uwzględnieniem maksymalizacji korzyści dla Polski;
7. Opracowanie długoterminowych strategii dla sektorów gospodarczych obejmujących konkretne działania i scenariusze redukcji emisji gazów cieplarnianych w rozbiciu na poszczególne sektory i oddzielnie dla każdego gazu wymienionego w Załączniku A do Protokołu z Kioto;
8. Stworzenie warunków organizacyjnych, instytucjonalnych i finansowych do wypełnienia przyjętych przez Polskę zobowiązań w zakresie raportowania, monitoringu i weryfikacji osiągniętych poziomów emisji;
9. Stworzenie zdolności instytucjonalnych do sprawnej adaptacji mechanizmów wspomagających Protokołu z Kioto;
10. Stworzenie systemu handlu emisjami gazów cieplarnianych i jego wdrożenie oraz stosowanie mechanizmu wspólnego wypełniania zobowiązań (JI);
11. Określenie celów redukcyjnych na drugi okres zobowiązań na lata 2013-2018 jako podstawy negocjacji kolejnego protokołu do Konwencji;
12. Poprawa systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu

Cele średnio- i długookresowe (na lata 2007-2012 oraz 2013-2020) obejmują:

1. Realizację zadań wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
2. Zintegrowanie polskiej polityki ochrony klimatu z polityką Unii Europejskiej umożliwiające podjęcie wspólnych zobowiązań w drugim okresie (po roku 2012);
3. Integrację polityki klimatycznej z innymi politykami państwa;
4. Realizację postanowień organów Konwencji klimatycznej i Protokołu z Kioto dotyczących krajów wymienionych w Załączniku I do Konwencji;
5. Wypełnienie przyjętych przez Polskę zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych w I-szym okresie, czyli osiągnięcie w latach 2008 - 2012 wielkości emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającej 94% wielkości emisji z roku 1988 i następnych okresach rozliczeniowych;
6. Kontynuowanie integracji polityki klimatycznej z rządowymi politykami sektorowymi;

7. Zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie sektorów gospodarczych i przedsiębiorstw poprzez stworzenie systemu odpowiednich mechanizmów i zachęt (na lata 2013-2018 i następne);
8. Ochronę i wzrost efektywności pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych, promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej, zalesień i odnowień;
9. Promowanie zrównoważonych form rolnictwa w aspekcie ochrony klimatu;
10. promocję i rozwój oraz wzrost wykorzystywania nowych i odnawialnych źródeł energii, technologii pochłaniania CO₂ oraz zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych środowiskowo oraz rozpoznania i usuwania barier w ich stosowaniu;
11. Kontynuację wykorzystania mechanizmów wspomagających Protokołu z Kioto;
12. Wsparcie dla procesu przekształceń strukturalnych w gospodarce, promujących działania i środki podejmowane dla ograniczenia lub redukcji emisji gazów cieplarnianych, priorytet mają: energetyka, energochłonne sektory przemysłowe oraz transport i gospodarka odpadami;
13. W średnim horyzoncie czasu (do roku 2010) zmniejszenie w stosunku do roku 2000 energochłonności jednostki produktu krajowego brutto o 25 %, a w długim horyzoncie czasu (do roku 2025) o 50 % w stosunku do roku 2000;
14. Szerokie wprowadzanie najlepszych dostępnych technik z zakresu efektywności energetycznej i użytkowania odnawialnych źródeł energii;
15. Głębokie przebudowanie modelu produkcji i konsumpcji energii, w kierunku poprawy efektywności energetycznej i surowcowej, szersze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz dążenie do zminimalizowania emisji gazów cieplarnianych przez wszystkie podstawowe rodzaje źródeł emisji.

Polityka Klimatyczna Polski wyróżnia najważniejsze sektory: energetyka, sektor przemysłowy, polityka transportowa, rolnictwo oraz leśnictwo itp. Dodatkowo dla powyższych sektorów zostały określone poszczególne cele szczegółowe:

Sektor energetyczny:

- Wdrażanie przepisów prawa wspólnotowego;
- Bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikacja źródeł energii (bez uwzględnienia energetyki jądrowej);
- Poprawa konkurencyjności krajowych podmiotów gospodarczych oraz ich produktów i usług;
- Ochrona środowiska przyrodniczego przed negatywnymi skutkami oddziaływania procesów energetycznych, m.in. poprzez takie programowanie działań w energetyce, które zapewnią zachowanie zasobów dla obecnych i przyszłych pokoleń;
- Energooszczędność produkcji;
- Liberalizacja rynku energii;
- Zwiększone wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych;
- Promocja efektywności energetycznej i oszczędnego użytkowania energii;

- Wykorzystanie handlu emisjami i innych mechanizmów wspomagających Protokołu z Kioto;

Sektor przemysłowy:

- Racjonalizacja zużycia energii;
- Promocja technologii niskoemisyjnych;
- Poprawa standardów wydajności energii dla urządzeń elektrycznych;
- Poprawa standardów sprawności procesów przemysłowych;
- Zredukowanie stosowania gazów fluoropochodnych (HFCs, PFCs i SF6);
- Wykorzystanie handlu emisjami i innych mechanizmów wspomagających Protokołu z Kioto;

Sektor transportu:

- Promocja transportu publicznego w miastach;
- Promocja stosowania paliw alternatywnych;
- Zachęty do stosowania innych form transportu m.in. transportu kombinowanego;
- Zapewnienie płynności ruchu pojazdów;
- Racjonalizacja zasad parkowania;
- Redukcja zanieczyszczeń z pojazdów;
- Promocja „czystych” pojazdów;
- Poprawa infrastruktury dla rowerzystów i pieszych,

Sektor rolniczy:

- Racjonalne użytkowanie ziemi;
- Promocja rolnictwa ekologicznego;
- Upowszechnianie doradztwa rolniczego w zakresie stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej, stosowania energooszczędnych technologii w produkcji rolniczej, stosowania niekonwencjonalnych źródeł energii w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- Zalesianie gruntów rolnych.

Sektor leśny:

- Ochrona lasów np. przed pożarami, przed gradacjami owadów;
- Uwzględnienie w gospodarce leśnej pochłania dwutlenku węgla;
- Wzrost wiązania CO₂ wynikającego z przyrostu biomasy oraz ze wzrostu wiązania węgla w glebie ekosystemów leśnych założonych na gruntach porolnych;
- Działania wspierające zalesianie;
- Przeciwdziałanie zmianom sposobu użytkowania ziemi;
- Ochrona gleb leśnych przed zmniejszeniem zawartości węgla;
- Uwzględnianie spraw klimatycznych w zasadach hodowli lasu i instrukcji zarządzania lasu;
- Promocja wykorzystania drewna w budownictwie;
- Wykorzystanie mechanizmów wspomagających Protokołu z Kioto.

Sektor odpadowy:

Celem głównym jest minimalizacja ilości odpadów i użytkowanie gazu składowiskowego, oraz zagospodarowanie odpadów komunalnych za pomocą biodegradacji.

Cele szczegółowe to m.in.:

Zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów

- redukcja odpadów u źródła

Zapewnienie odzysku, w tym głównie recykling odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno-ekonomicznych nie da się uniknąć

- sortowanie odpadów przed ich składowaniem,
- zachęty do racjonalnego zarządzania odpadami

Unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem)

- spalanie odpadów

Bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się, z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, poddać procesowi odzysku lub unieszkodliwiania:

- ujmowanie i neutralizacja biogazu od początku składowania;
- zakaz składowania odpadów organicznych;
- okrywanie nie eksploatowanych części składowisk warstwą kompostu;
- modernizacja składowisk poprzez:
 - utrzymania dotychczasowego tempa budowy instalacji odgazowujących,
 - stopniowego wprowadzania aktywnego odgazowywania z odzyskiem ciepła na średnich składowiskach,
 - rozszerzenie monitoringu emisji ze składowisk,
 - prowadzenie badań zasobności gazowej składowisk,
 - prowadzenie szkoleń dla inwestorów i obsługi składowisk.

Sektor ścieków:

Celami szczegółowymi są:

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w oczyszczalniach ścieków poprzez:

- instalacje technologii ujęć biogazu i jego utylizacji,
- wdrażanie biologicznych procesów oczyszczania w oparciu o najlepsze dostępne technologie,
- obniżenie energochłonności procesu oczyszczania,
- doprowadzenie do samowystarczalności energetycznej oczyszczalni przez wykorzystanie biogazu do produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywą do roku 2016

Dokument ten określa cele i priorytety ekologiczne, poprzez które wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Według PEP najważniejsze działania priorytetowe na najbliższe lata, to m.in.:

- Uporządkowanie gospodarki odpadami w tym zamknięcie składowisk odpadów nie spełniających wymogów UE,

- Wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- Wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- Wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- Przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- Ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFÉ, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- Ochrona wód (w tym redukcja o 75% ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),
- Modernizacja systemu energetycznego,
- Ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem),

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej jest zasada zrównoważonego rozwoju, uzupełniona szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, które znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokracjach. Program stanowi realizację poniższych zasad polityki ekologicznej państwa w skali gminy, które odzwierciedlają tendencje europejskiej polityki ekologicznej:

- Zasada przezorności,
- Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- Zasada regionalizacji,
- Zasada uspołecznienia,
- Zasada "zanieczyszczający płaci",
- Zasada prewencji,
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności,
- Zasada klauzul,
- Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej

Zapis Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009- 2012 pokrywa się z zapisami oraz stanowi kontynuację polityki rozwojowej realizowanej we wcześniejszych wersjach tego dokumentu tj. Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007- 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Strategia Rozwoju Kraju określa cel główny strategiczny oraz poszczególne obszary wymagające interwencji w określonym zakresie.

Celem głównym strategii średniookresowej jest: **wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.**

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Jest wynikiem wieloletnich prac Wspólnot Europejskich zmierzających do lepszej ochrony wód poprzez wprowadzenie wspólnej europejskiej polityki wodnej, opartej na przejrzystych, efektywnych i spójnych ramach legislacyjnych. Zobowiązuje państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych w myśl zasady zrównoważonego rozwoju. Celem niniejszej dyrektywy jest ustalenie ram dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, które:

- a) Zapobiegają dalszemu pogarszaniu oraz chronią i poprawiają stan ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;
- b) Promują zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;
- c) Dążą do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych;
- d) Zapewniają stopniową redukcję zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobiegają ich dalszemu zanieczyszczeniu;
- e) Przyczyniają się do zmniejszenia skutków powodzi i susz, a przez to przyczyniają się do:
 - zapewnienia odpowiedniego zaopatrzenia w dobrej, jakości wodę powierzchniową i podziemną, które jest niezbędne dla zrównoważonego, i sprawiedliwego korzystania z wód,
 - znacznej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych,
 - ochrony wód terytorialnych i morskich, oraz osiągnięcia celów odpowiednich umów międzynarodowych, w tym mających za zadanie ochronę i zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska morskiego, poprzez wspólnotowe działanie na mocy art. 16 ust. 3, celem zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych, z ostatecznym celem osiągnięcia w środowisku morskim stężeń bliskich wartościom tła dla substancji występujących naturalnie i bliskich zeru dla syntetycznych substancji wytworzonych przez człowieka.

Pakiet energetyczno – klimatyczny

W dniu 23 stycznia 2008 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet dokumentów, głównie legislacyjnych, określanych, jak tzw. pakiet energetyczno-klimatyczny. Dokumenty te mają na

celu realizację przyjętych przez Radę Europejską w 2007 r. założeń dotyczących przeciwdziałania zmianom klimatycznym, stanowiących, że do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20 % zredukuje emisje gazów cieplarnianych (z opcją 30% redukcji, o ile w tym zakresie zostaną zawarte stosowne porozumienia międzynarodowe) w stosunku do poziomu emisji z 1990r.
- o 20 % zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii;
- o 20 % zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz na rok 2020,
- zwiększy udział biopaliw w ogólnej konsumpcji paliw transportowych co najmniej do 10%.

Dwa kluczowe elementy przyjętego pakietu odnoszące się do emisji gazów cieplarnianych to:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/29/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (tzw. dyrektywa EU ETS),

oraz

- decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych (tzw. decyzja non-ETS).

W skład Pakietu energetyczno-klimatycznego wchodzi sześć aktów prawnych. Dwa z nich zostały przedstawione przez Komisję Europejską jeszcze w 2007 roku, pozostałe cztery w styczniu 2008 roku. Projekty tych dokumentów dotyczą:

- Promowania energii ze źródeł odnawialnych.
- Norm emisji z samochodów.
- Specyfikacji paliw.
- Wspólnych wysiłków na rzecz redukcji emisji.
- Wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.
- Przeglądu europejskiego systemu handlu emisjami.

Wśród decyzji najważniejszych dla Polski można wskazać:

- pracujące w Polsce instalacje będą mogły w okresie 2013-2019 skorzystać z tzw. okresu przejściowego w odniesieniu do proponowanego obowiązku zakupu całości uprawnień na aukcjach,
- instalacje działające na rynku na dzień 31.12.2008 r. będą nabywały na aukcjach jedynie część uprawnień. Przykładowo, w roku 2013 instalacje zobowiązane będą do zakupu 30% uprawnień na aukcjach (wartość odniesiona do ich średnio-rocznych zweryfikowanych emisji w latach 2005-2007). Tempo redukcji ilości darmowych uprawnień w kolejnych latach jest w gestii Polski natomiast ilość ta będzie maleć do roku 2019.
- darmowe uprawnienia będą mogły również pozyskać instalacje, które w wymienionym powyżej terminie fizycznie rozpoczęły działania inwestycyjne na

potrzeby produkcji energii elektrycznej. Docelowo, w roku 2020 instalacje będą nabywać na aukcjach 100% uprawnień. W roku 2018 Polska może złożyć do Komisji Europejskiej wniosek o przedłużenie okresu przejściowego wraz z uzasadnieniem. Komisja może wniosek przyjąć bądź odrzucić.

- w okresie przejściowym Polska będzie miała możliwość zastosowania systemu wskaźników emisyjnych zależnych od wykorzystywanego paliwa (węgiel, gaz) w celu określenia ilości darmowych uprawnień do emisji. Wskaźniki te będą odzwierciedleniem najbardziej efektywnych środowiskowo instalacji w UE.
- ponadto, w latach 2013-2016 Polska będzie mogła wykorzystać przychody ze sprzedaży uprawnień na budowę wysoce efektywnych elektrowni. Możliwe będzie także dofinansowanie przez Państwa członkowskie do 15 proc. kosztów inwestycji dla nowych instalacji przystosowanych do wychwytu i składowania CO₂, których poziom efektywności przekracza poziom zawarty w załączniku I decyzji KE z dnia 21 grudnia 2006 r. (2007/74/WE).

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 jest dokumentem będącym wizją społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Strategia ta zawiera trzy główne priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Program Rozwoju Gminy Rajgród jest spójny ze Strategią Europa 2020 poprzez zapisy:

- celu strategicznego 1. Wzrost konkurencyjności gospodarczej gminy, który wpisuje się w priorytet dotyczący rozwoju zrównoważonego bazującego na wspieraniu gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- celu strategicznego 3. Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców gminy, który wpisuje się w priorytet dotyczący rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

„Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju”

Wyznacza jedenaście celów jakimi są:

1. wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;
2. zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;
3. poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;

4. wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
5. stworzenie Polski Cyfrowej;
6. rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate”;
7. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
8. wzmocnienie mechanizmów terytorialnych równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
9. zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;
10. stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;
11. wzrost społecznego kapitału rozwoju. Dla każdego z tych celów określono szczegółowe kierunki interwencji.

Celem głównym w horyzoncie czasowym roku 2030 jest poprawa **jakości życia** Polaków mierzona z jednej strony zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu produktu krajowego brutto w Polsce, a z drugiej strony zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów. Wymaga to przesunięcia wydatków publicznych w kierunku wydatków prorozwojowych. Rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie: **konkurencyjności i innowacyjności** gospodarki; **równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski** oraz **efektywności i sprawności państwa**.

Przyjęty w tym dokumencie model rozwoju opiera się o **zasadę solidarności pokoleniowej, terytorialnej** oraz **innowacyjnej** (solidarność zasady wyrównywania szans i konkurencyjności w celu innowacyjności).

W dokumencie tym podkreślono znaczenie dobrej dostępności do ośrodków wojewódzkich, ale pominięto całkowicie rolę ośrodków subregionalnych. Wskazano na potrzebę szczególnego uwzględnienia w decyzjach rozwojowych Polski Wschodniej.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cele szczegółowe:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska

W kontekście ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego, adaptacja do zmian klimatu ma duże znaczenie, zarówno dla zagwarantowania bezpieczeństwa i jakości życia obywateli, jak również w związku z zapewnieniem niezbędnych warunków funkcjonowania gospodarki.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Obszary wiejskie, głównie ze względu na prowadzoną tam działalność rolniczą, stanowią obszar szczególnie wrażliwy na zmiany klimatu. Fakt ten wskazuje na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych zarówno w odniesieniu do ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych jak i niezbędnych dostosowań w produkcji rolniczej i rybackiej.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu

Większości elementów systemu transportu, a zwłaszcza infrastruktura, narażona jest na bezpośrednie oddziaływanie czynników klimatycznych, funkcjonując w bezpośrednim kontakcie z czynnikami atmosferycznymi. Do podjęcia efektywnych działań adaptacyjnych i zapobiegawczych niezbędna jest prawidłowa ocena wrażliwości infrastruktury transportowej na czynniki klimatyczne będąca efektem analizy danych klimatycznych i pogodowych oraz ich wpływu na stan infrastruktury.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu

W świetle szeregu działań związanych bezpośrednio lub pośrednio z adaptacją wskazanych w różnych dokumentach strategicznych – w kontekście rozwoju regionalnego i lokalnego – wskazano konieczność zapewnienia właściwego monitoringu, ostrzegania, jak również reagowania.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Dostępne obecnie technologie, jak również sposoby zarządzania gospodarką w różnych jej działach mogą okazać się niewystarczające w kontekście wyzwań związanych z adaptacją do zmian klimatu.

Należy poszukiwać nowych, innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i technicznych wspierających adaptację. Podstawowym celem powinno być stymulowanie innowacji technologicznych oraz wprowadzenie mechanizmów współpracy instytucji w sytuacjach wielowymiarowych zagrożeń związanych ze zmianami klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Należy podkreślić, iż skuteczna adaptacja do zmian klimatu nie jest możliwa bez uzyskania odpowiedniego poziomu świadomości zagrożeń i wyzwań wśród instytucji zaangażowanych w proces adaptacji oraz w społeczeństwie. Konieczne jest zatem wdrożenie działań edukacyjnych zarówno w ramach edukacji formalnej, jak i szerokiej edukacji pozaformalnej przyczyniającej się do podnoszenia świadomości społecznej. Podstawowym celem będzie także zwiększenie zrozumienia wpływu procesów klimatycznych na życie społeczne i gospodarcze.

Wśród kluczowych działań charakterze horyzontalnym, które powinny być realizowane we wszystkich województwach należy wymienić:

- edukacja w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz (w dalszej perspektywie) postępu we wdrażaniu regionalnych i lokalnych strategii / planów adaptacyjnych,
- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,

- adaptacja do zmian klimatu w miastach, w tym przygotowanie i wdrażanie zintegrowanych strategii / planów adaptacyjnych,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych gatunków i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej (climate proofing).

Przeanalizowano również pod kątem aspektów środowiskowych oraz zrównoważonego rozwoju zgodność celów Programu z założeniami dokumentów na szczeblu krajowym. Tabela poniżej przedstawia wyniki oceny.

Tabela 5. Analiza zgodności z dokumentami krajowymi

Lp.	Cel strategiczny	powiązania	Zastosowanie w Programie Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022
1.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030		
	Główne cele: – Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów – Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej – Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. – Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.	Z	Cele Koncepcji ujęte zostały praktycznie w całości w ramach celu „Poprawa jakości infrastruktury technicznej”.
2.	Program Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020		
	Główne cele: Cel. Spójność społeczna i terytorialna. – Integracja społeczna, – Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego	Z	Cele Programu ujęte zostały praktycznie w całości w ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych programu Rozwoju Gminy Rajgród.

	równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych		
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo		
	Celem głównym strategii średniookresowej jest: wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.	Z	Główny cel Strategii koresponduje z celami Programu Rozwoju w zakresie wykorzystania endogenicznych potencjałów rozwojowych, zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców
4.	Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.		
	<p>CEL 1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA:</p> <p>1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,</p> <p>1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,</p> <p>1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,</p> <p>1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.</p> <p>CEL 2. ZAPEWNIENIE GOSPODARCE KRAJOWEJ BEZPIECZNEGO I KONKURENCYJNEGO ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ:</p> <p>2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,</p> <p>2.2. Poprawa efektywności energetycznej,</p> <p>2.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych,</p> <p>2.4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do wprowadzenia energetyki jądrowej,</p> <p>2.5. Rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy,</p> <p>2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,</p> <p>2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,</p> <p>2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.</p> <p>CEL 3. POPRAWA STANU ŚRODOWISKA:</p> <p>3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,</p> <p>3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,</p> <p>3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,</p> <p>3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,</p>	Z	Działania przedstawione w BEIŚ są uwzględnione w „Programie...” głównie w ramach „Poprawa jakości infrastruktury technicznej”. oraz pośrednio w celu „Wzrost gospodarczej konkurencyjności gminy ”

3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.		
5. Narodowy Plan Rewitalizacji		
Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym.	Z	Cele Planu ujęte zostały praktycznie w całości w ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych
6. Polityka Klimatyczna Polski		
Celem strategicznym Polityki Klimatycznej Polskie jest: „włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększania zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych”	Z	Cele Polityki ujęte zostały praktycznie w całości w ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych
7. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywą do roku 2016		
<p>Dokument ten określa cele i priorytety ekologiczne, poprzez które wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu.</p> <p>Według PEP najważniejsze działania priorytetowe na najbliższe lata, to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uporządkowanie gospodarki odpadami w tym zamknięcie składowisk odpadów nie spełniających wymogów UE, – Wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień, – Wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa, – Wspieranie platform technologicznych i ekoinnovazione w ochronie środowiska, – Przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego jako podstawy lokalizacji inwestycji, – Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, – Ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFÉ, 	Z	Cele Polityki ujęte zostały praktycznie w całości w ramach wszystkich wyznaczonych celów strategicznych

<p>dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ochrona wód (w tym redukcja o 75% ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych), – Modernizacja systemu energetycznego, – Ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem), 		
8.	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	
<p>Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <p>Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	Z	<p>Cele planu adaptacji ujęte zostały w całym dokumencie Programu w szczególności w celu horyzontalnym: ochrona środowiska.</p>
9.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju	
<p>Cele:</p> <p>(1) wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;</p> <p>(2) zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;</p> <p>(3) poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;</p> <p>(4) wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;</p> <p>(5) stworzenie Polski Cyfrowej;</p> <p>(6) rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate”;</p> <p>(7) zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa</p>	Z	<p>Cele Długookresowej strategii rozwoju kraju są spójne z analizowanym dokumentem i ujęte zostały w szczególności w celach strategicznych: Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców gminy oraz celu horyzontalnym: Rewitalizacja społeczno-gospodarcza.</p>

<p>stanu środowiska;</p> <p>(8) wzmocnienie mechanizmów terytorialnych równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;</p> <p>(9) zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;</p> <p>(10) stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;</p> <p>(11) wzrost społecznego kapitału rozwoju. Dla każdego z tych celów określono szczegółowe kierunki interwencji.</p>		
10.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	
<p>Strategia „Europa 2020” opiera się na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się obszarach priorytetowych:</p> <p>rozwój inteligentny (ang. smart growth) - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;</p> <p>rozwój zrównoważony (ang. sustainable growth) - wspieranie efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej gospodarki;</p> <p>rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth) - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>	Z	<p>Cele strategii Europa 2020 ujęte zostały w szczególności w celu strategicznym: Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców gminy i Wzrost gospodarczej konkurencyjności gminy oraz celu horyzontalnym: Rewitalizacja społeczno-gospodarcza.</p>
11.	Pakiet energetyczno – klimatyczny	
<p>Założenia dotyczące przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, stanowiących, że do 2020 r. Unia Europejska:</p> <ul style="list-style-type: none"> – o 20 % zredukuje emisje gazów cieplarnianych (z opcją 30% redukcji, o ile w tym zakresie zostaną zawarte stosowne porozumienia międzynarodowe) w stosunku do poziomu emisji z 1990r. – o 20 % zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii; – o 20 % zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz na rok 2020, – zwiększy udział biopaliw w ogólnej 	Z	<p>Cele Pakietu ujęte zostały w celu strategicznym: Poprawa jakości infrastruktury technicznej, w szczególności w celu operacyjnym: Rozwój gospodarki niskoemisyjnej oraz w celach horyzontalnych .</p>

<p>konsumpcji paliw transportowych co najmniej do 10%.</p>		
<p>12.</p>	<p>Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE</p>	
<p>Celem niniejszej dyrektywy jest ustalenie ram dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, które:</p> <p>a) zapobiegają dalszemu pogarszaniu oraz chronią i poprawiają stan ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;</p> <p>b) promują zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;</p> <p>c) dążą do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych;</p> <p>d) zapewniają stopniową redukcję zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobiegają ich dalszemu zanieczyszczeniu;</p> <p>e) przyczyniają się do zmniejszenia skutków powodzi i susz, a przez to przyczyniają się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienia odpowiedniego zaopatrzenia w dobrej jakości wodę powierzchniową i podziemną, które jest niezbędne dla zrównoważonego, i sprawiedliwego korzystania z wód, – znacznej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych, – ochrony wód terytorialnych i morskich, oraz osiągnięcia celów odpowiednich umów międzynarodowych, w tym mających za zadanie ochronę i zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska morskiego, poprzez wspólnotowe działanie na mocy art. 16 ust. 3, celem zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych, z ostatecznym celem osiągnięcia w środowisku morskim stężeń bliskich wartościom tła dla substancji występujących naturalnie i bliskich zeru dla 	<p>Z</p>	<p>Cele dyrektywy ujęte zostały w celu strategicznym: Poprawa jakości infrastruktury technicznej, w szczególności w celu operacyjnym: Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz w celu horyzontalnym: ochrona środowiska.</p>

syntetycznych substancji wytworzonych przez człowieka.		
--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Stopień powiązania:

Z-Cele Programu Rozwoju Gminy zbieżne z celami innych dokumentów strategicznych w obszarze środowiska

W wyniku powyższej analizy stwierdzono dużą zgodność celów dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym z celami Programu Rozwoju Gminy Rajgród w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.

3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Metodyka wykonania prognozy została opracowana w oparciu o wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi do tej ustawy; uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Białymstoku i Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Przy opracowywaniu Prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentu „Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022” posłużono się następującymi metodami:

- oceniono komplementarność Programu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla (krajowymi, regionalnymi i lokalnymi), aby stwierdzić czy poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,
- w bezpośrednim badaniu prognozy Programu oceniono wpływ proponowanych w opracowaniu działań na poszczególne komponenty środowiska naturalnego.

Informacje zawarte w Prognozie opracowane zostały stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

Podczas sporządzania niniejszej Prognozy zastosowano metody opisowe i porównawcze. Materiałem bazowy w stosunku, do którego opracowano Prognozę stanowił Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022. W niniejszej prognozie dokonano analizy oddziaływań na środowisko poszczególnych działań przewidzianych do realizacji w ramach ww. projektu. Wykorzystano dane literaturowe oraz ustalenia własne, które zestawiono z analizą lokalnych uwarunkowań środowiskowych.

Ocena istniejącego stanu środowiska na terenie miasta dokonana została w oparciu o informacje zawarte w projekcie dokumentu Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 oraz innych dokumentach, takich jak:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajgród,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rajgród
- Program Rozwoju Lokalnego gminy Rajgród
- Program Ochrony Środowiska gminy Rajgród
- Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2013 roku, WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Łomży, wrzesień 2014 r.,
- Klasyfikacja jezior województwa podlaskiego badanych w 2011 roku (zweryfikowana przez Instytut Ochrony Środowiska z uwzględnieniem opinii eksperckiej) WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Suwałkach, grudzień 2012 r.

- Portal: <http://www.um.rajgrad.pl> ,www.bip.um.rajgrad.wrotapodlasia.pl
- Portal: <http://www.rajgrad.e-mapa.net>
- Portal <http://bialystok.rdos.gov.pl> (stan na 01/2016)
- Portal <http://www.wios.bialystok.pl> (stan na dzień 01/2016)
- Portal <http://www.stat.gov.pl> (stan na dzień 10/2015)
- Portal <http://www.geoserwis.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.mos.gov.pl>,
- Portal <http://www.natura2000.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.crfop.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.pgi.gov.pl>,
- Portal <http://www.geoportal.gov.pl>

Na podstawie analizy powyższych danych i szeregu informacji scharakteryzowano stan aktualny środowiska przyrodniczego w Gminie Rajgród w jej granicach administracyjnych. Przy opracowaniu niniejszej *Prognozy* ustalono i scharakteryzowano wpływ realizacji ustaleń dokumentu na stan poszczególnych komponentów środowiska, a także na stan i zachowanie zidentyfikowanych siedlisk i gatunków podlegających ochronie prawnej oraz korytarzy migracyjnych.

Przy ocenie poszczególnych działań wzięto również pod uwagę wzajemne zależności poszczególnych elementów środowiska oraz ich oddziaływanie między sobą. Szczególny nacisk położono na oddziaływanie przyjętych działań na obszary cenne przyrodniczo, w tym Natura 2000.

Dokonując oceny istniejącego stanu środowiska na obszarze objętym projektem *Programu* oraz na obszarze, na który realizacja ustaleń może wywierać wpływ na obszary Natura 2000 posłużono się następującymi dostępnymi środkami:

- SDF Dolina Biebrzy PLH200008, data aktualizacji: październik 2013 r.,
- SDF, Ostoja Biebrzańska PLB200006, data aktualizacji: październik 2013 r.,

Podstawę opracowania *Prognozy* stanowiła szczegółowa analiza innych dokumentów strategicznych i planistycznych w porównaniu do zapisów Programu Rozwoju Gminy Rajgród. Następnie na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy zidentyfikowane zostały największe problemy środowiskowe. Kolejnym etapem było określenie powiązania pomiędzy założeniami projektowanego dokumentu, a istniejącymi problemami środowiskowymi. Późniejszy etap sporządzania *Prognozy* obejmował określenie wpływu na środowisko realizacji celów wyznaczonych w Programie. Zastosowana w tym miejscu ocena skutków porealizacyjnych jest spójna z wytycznymi określonymi w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.).

Następnie przeprowadzono analizę powiązania między założeniami analizowanego dokumentu, a istniejącymi problemami środowiskowymi.

Wykazanie powiązania oraz określenia wpływu na środowisko realizacji celów wyznaczonych w Programie przeprowadzono za pomocą metody macierzy interakcji.

Przyjęta macierz jest wykresem siatki, w której w wierszach wpisano uruchamiane przez realizację Programu zamierzenia (realizacja celów), natomiast w kolumnach wpisano wskaźniki charakteryzujące i opisujące poszczególne komponenty środowiska. Występowanie wzajemnego oddziaływania pomiędzy składnikami przeciwstawnych osi zaznaczono odpowiednimi symbolami:

(+) realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(-) realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(0) realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie

(et)- etap budowy

W *Prognozie* określono, przeanalizowano i oceniono przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (KT), średnioterminowe (ŚT) i długoterminowe (DT), stałe (ST) i chwilowe (C) oraz pozytywne i negatywne na poszczególne elementy środowiska zgodnie z art. 51 ust. 2. Następnie dokonano omówienia wszystkich ważniejszych oddziaływań i podsumowano wpływ poszczególnych celów na elementy środowiska.

4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień programu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Opracowany projekt Programu Rozwoju Gminy Rajgród określa i charakteryzuje zasady oceny monitorowania działań podjętych w ramach wdrażania zapisów Programu. Program został przygotowany w oparciu o aktualnie dostępną wiedzę. Jednak dynamiczne otoczenie, procesy zachodzące w gminie, będą stopniowo dezaktualizowały część diagnostyczną programu i w konsekwencji przyjęte na tej podstawie cele.

W związku z tym istnieje konieczność monitorowania realizacji programu i stworzenia systemu oceny osiągniętych efektów.

Monitorowanie ma na celu:

- stworzenie systemu aktualizowania wiedzy o sytuacji gminy,
- ocenę stopnia realizacji działań założonych w Programie,
- weryfikację zgodności osiągniętych celów z założeniami,
- systematyczne monitorowanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla realizacji programów i projektów,
- korygowanie działań w sytuacji, gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację,
- wcześniejszą diagnozę trudności mogących mieć wpływ na realizację inwestycji, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

Zespół Monitorujący będzie przygotowywał okresowe (raz na 2 lata) sprawozdanie z realizacji Programu. Raport ewaluacyjny powinien zostać wykonany do 30 maja 2023 roku.

Podstawowy monitoring realizacji Programu będzie odbywał się:

- na poziomie operacyjnym poprzez opis stanu realizacji zaplanowanych zadań i działań dla każdego z celów operacyjnych z podaniem informacji: co wykonano, w jaki sposób zagospodarowano przy realizacji każdego z zadań/działań zasoby endogeniczne, jakie są/były problemy realizacyjne.
- na poziomie strategicznym ewaluacja powinna zostać wykonana w 2023 roku, poprzez porównanie wartości osiągniętych wskaźników z wartościami bazowymi.

Raport ewaluacyjny powinien być jawny i udostępniony na stronach internetowych. Jako wskaźniki realizacji Programu przyjęto następujący zestaw:

- dochód na 1 osobę w gminie,
- stopa bezrobocia lub liczba bezrobotnych,
- liczba firm na 10 tys. mieszkańców,
- saldo migracji na pobyt stały,
- liczba miejsc noclegowych ogółem,
- liczba udzielonych noclegów turystom krajowym,
- liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym.

Zaproponowano następujący sposób obliczania skali sukcesu w realizacji Programu:

1. Obliczenie poziomu realizacji każdego ze wskaźników:

$$W_x = (W_n - W_{2014})/W_{2014} * 100\%$$

gdzie W_x – dowolny wskaźnik, W_n – wartość wskaźnika w roku badania, W_{2014} - wartość wskaźnika w roku bazowym (2014).

2. Porównanie każdego z indywidualnych wskaźników ze średnimi ich wartościami dla gmin sąsiadujących z gminą Rajgród, innych gmin w powiecie czy w regionie oraz dla regionu.

Dynamika zmian wskaźnika na tle innych gmin będzie świadczyć o sukcesie w procesie realizacji Programu.

Do oceny wybrano wskaźniki ogólnie dostępne w statystyce publicznej, zastosowano też model ewaluacji poprzez porównanie tych wskaźników z gminami sąsiednimi. Dzięki temu w ocenie realizacji celów Programu istotnie wyeliminowano wpływ czynników niezależnych od samej gminy, a wynikających głównie ze zjawisk ogólnokrajowych lub międzynarodowych, w tym polityki krajowej. Dostępność wskaźników w statystyce publicznej sprawia, że ewaluacja nie będzie czasochłonna i łatwa w realizacji, a wnioski nieskomplikowane komunikacyjnie dla mieszkańców gminy.

5. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu

W wyniku realizacji omawianego Programu nie będą występować transgraniczne oddziaływania na środowisko. Wobec tego, dokument ten nie musi być poddany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm.) w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

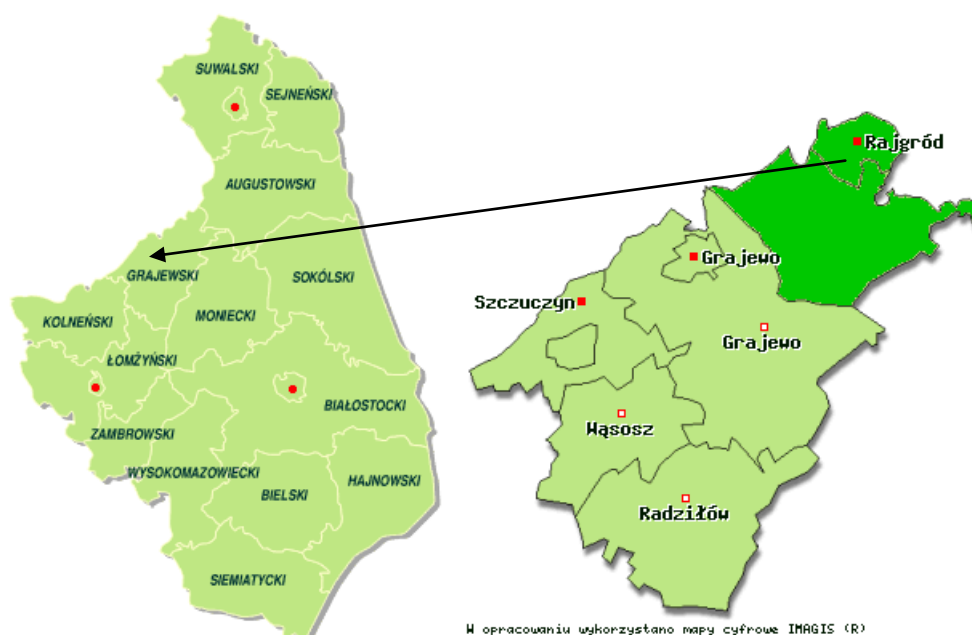
Ze względu na zasięg przestrzenny analizowanego obszaru (obszar jednej gminy), objętego Programem Rozwoju Gminy Rajgród i jego oddalenie od granic państwa skutki realizacji przyjętych celów i działań nie będą miały oddziaływania transgranicznego. Ustalenia Programu obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze gminy Rajgród, zaś zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny.

Wobec powyższego dokument stanowiący Program Rozwoju Gminy Rajgród nie musi być poddany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

6. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska

Program Rozwoju Gminy Rajgród obejmuje granice administracyjne gminy, dlatego też analizy stanu środowiska ograniczać się będzie jedynie do tego terenu.

Gmina Rajgród położona jest w powiecie grajewskim w województwie podlaskim. Zajmuje obszar 207,16 km² i jest zamieszkiwana przez 5,4 tys. osób. Jest to obszar o charakterze rolniczym oraz z dużymi zasobami przyrodniczymi sprzyjającymi rozwojowi turystyki. Gmina Rajgród jest gminą położoną w znacznej części nad Jeziorem Rajgrodzkim i rzeką Jegrznią. Gmina położona jest także pomiędzy dwoma miastami Grajewem i Augustowem, z którymi wiąże ją droga krajowa nr 61 o znaczeniu regionalnym.

W opracowaniu wykorzystano mapy cyfrowe IMAGIS (R)

Rysunek 2. Położenie gminy Rajgród

źródło: <http://rajgrad.e-mapa.net/>

Gmina Rajgród graniczy z powiatem augustowskim i etckim oraz z następującymi gminami województwa podlaskiego:

1. Grajewo
2. Goniądz
3. Bargłów Kościelny

Granicy również z gminami województwa warmińsko-mazurskiego: Kalinowo i Prostki.

Gmina Rajgród ma charakter rolniczo-turystyczny. Środowisko przyrodnicze gminy ubogaca: rynnowe Jezioro Rajgrodzkie o powierzchni 1514 ha, jeziora Dreństwo i Tajno, obszar leśny obejmujący blisko 30% powierzchni gminy. Teren gminy sąsiaduje bezpośrednio z Biebrzańskim Parkiem Narodowym, w szczególności kompleksem bagienno-torfowym Czerwone Bagno. Dzięki licznym rzeczkom i kanałom Jezioro Rajgrodzkie jest włączone do szlaku wodnego przebiegającego z Olecka do Augustowa. Mocno wydłużone odnogi jeziora

oraz urozmaicona linia brzegowa sprzyjają rozwojowi żeglarstwa, kajakarstwa i wędkarstwa. Na całym jeziorze obowiązuje zakaz używania łodzi z silnikami spalinowymi.

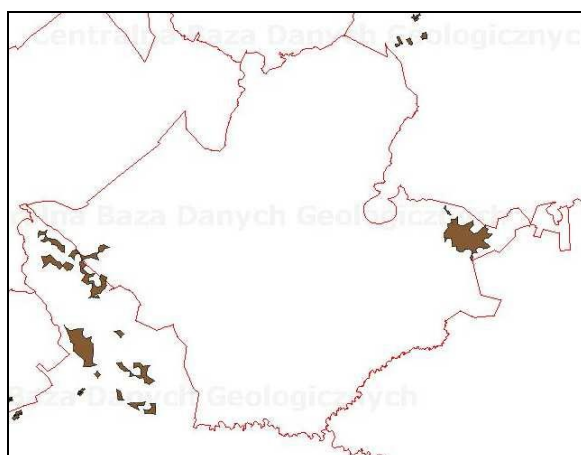
Powierzchnia ziemi

Obszar gminy można podzielić na trzy części. Pierwsza to północna część gminy będąca fragmentem Pojezierza Ełckiego. Charakteryzuje się ona urozmaiconą rzeźbą terenu ukształtowaną przez lądolód, który pozostawił tu po sobie wysoczyznę morenową pagórkowatą (120 – 140 m n.p.m.) w postaci kemów i ozów, tj., pagórków i wałów o wysokościach względnych 5 – 10 m i spadkach większych niż 5 – 10%. Jeziora tutaj mają strome krawędzie (więcej niż 15% nachylenia) o wysokościach 1 – 10 m nad poziom wody w jeziorze.

Obszar Kotliny Biebrzańskiej charakteryzuje się natomiast płaską zabagnioną powierzchnią terenu, w obrębie której wyróżniają się meandrujące koryta rzek i sieć rowów melioracyjnych oraz płaskie wyniesienia form wydmych i równin sandrowych.

Pojezierze Rajgrodzkie położone jest w obrębie zlodowacenia bałtyckiego. Teren charakteryzuje się drobnymi pofałdowaniami i pagórkami z bezodpływowymi zagłębieniami, wyraźnymi wałami morenowymi oraz licznymi jeziorami. Największe to Jezioro Rajgrodzkie – typowy zbiornik rynnowy. Urozmaicona rzeźba zaś podnosi atrakcyjność krajobrazową, kontrastowość form, znajdują się tutaj liczne punkty widokowe z rozległymi panoramami.

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego zamieszczonych w systemie MIDAS, na terenie Gminy Rajgród znajdują się 2 złoża kruszyw naturalnych położone między Kosówką a Toczyłowem oraz w okolicy Woźnejwsi. Rozpoznane są wstępnie a nadzór nad nimi pełni Okręgowy Urząd Górniczy – Lublin.¹

Rysunek 3. Złoża zlokalizowane na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.bazagis.pgi.gov.pl

Zasoby mineralne gminy stwarzają korzystne warunki, pozwalające rozwijać się zakładom produkcyjnym wykorzystującym różnorodne materiały budowlane. Zagrożenia dla

¹ Opracowano na podstawie: Ekoton sp. z o. o., Aktualizacja *Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na 2019-2022 dla Gminy Rajgród – aktualizacja.*

środowiska powodowane wydobywaniem prowadzonym na podstawie koncesji podlegają stałemu nadzorowi górnictwu. Bieżący nadzór nad taką działalnością, obejmujący m.in. problematykę wpływu na środowisko, sprawuje Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego. Ponadto prace ziemne na obszarze stanowisk archeologicznych wymagają przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych. Gmina Rajgród posiada stosunkowo niewielkie obszary wykorzystywane do eksploatacji zasobów naturalnych. Tereny wyrobiskowe po zakończonej eksploatacji zasobów powinny zostać poddane rekultywacji i zagospodarowaniu na cele rolnicze, gospodarki rybackiej, bądź rekreacyjne.

Gleby

Użytki rolne zajmują ok. 59% obszaru gminy (w województwie podlaskim jest to 59,8%) i składają się na nie głównie indywidualne gospodarstwa.

Na obszarze gminy Rajgród występują najczęściej gleby mało urodzajne: rdzawe i bielcowe utworzone na bazie piasków gliniastych, słabo gliniastych i luźnych. Korzystniejsze warunki glebowe wykształciły się na obszarach podmokłych, gdzie z torfów niskich wytworzyły się gleby bagienne i murszowe.

Główne zagrożenia gleb, wynikają z coraz większego degradującego wpływu człowieka na gleby, m.in. w wyniku:

- degradacji chemicznej (niewłaściwe stosowanie nawozów mineralnych i pestycydów) oraz zakwaszania gleb,
- degradacji fizycznej (związanej z działalnością górnictwem, mechanizacją rolnictwa oraz erozją),
- degradacji przez niewłaściwe melioracje,
- intensyfikacji użytkowania rolniczego i zagospodarowania turystycznego,
- odkrywkowej eksploatacji kopalin pospolitych.

Na degradację powierzchni ziemi i gleby wpływa także lokalna emisja zanieczyszczeń powietrza, opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznego degradowania gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową.

Źródłem zagrożeń środowiska w związku z gospodarką rolną są: obiekty inwentarskie, wzrost nawożenia, stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, stosowanie środków ochrony roślin. Do czynników wpływających na zmniejszenie bioróżnorodności jest zanik lokalnych odmian roślin uprawnych i ras zwierząt hodowlanych. Jednym z istotnych zagrożeń jest wzrost terenów pod zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną kosztem terenów rolniczych. Szansą na rozwój gospodarki rolnej przyjaznej środowisku jest rolnictwo ekologiczne i coraz bardziej popularne programy rolno – środowiskowe. Wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego, stanowi korzystny dla środowiska kierunek rozwoju gospodarczego gminy.

W kwestiach związanych z zagrożeniami gleb, znaczenie odgrywa również systematyczna zabudowa terenów o naturalnej rzeźbie (budowa nowych osiedli mieszkaniowych, infrastruktury technicznej oraz tras komunikacyjnych), co jest powszechnie obserwowanym zjawiskiem związanym ze stale zwiększającą się antropopresją. Jednym z

celów Programu jest planowanie przestrzenne oparte na zasadzie zrównoważonego rozwoju oraz uwzględnienie aspektów ekologicznych w planowaniu. Takie podejście umożliwia wybór najlepszych środowiskowo i ekonomicznie wariantów inwestycji oraz minimalizację negatywnego oddziaływania na środowisko.

Klimat

Klimat posiada cechy polarno-kontynentalnego. Klimat miasta i gminy Rajgród charakteryzuje się długimi zimami, krótkim przedwiośniem, stosunkowo krótkim okresem wegetacji oraz upalnym, ale krótkim latem. Są to skutki wpływów kontynentalnych. Gmina Rajgród leży w najzimniejszym po górach regionie Polski.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5°C (około 1,5°C niżej niż w centralnej Polsce). Ma na to wpływ długa zima trwająca 100 – 120 dni. Średnia temperatura w styczniu spada do (- 4,2°C), natomiast średnie temperatury letnich miesięcy są zbliżone do temperatur w innych regionach kraju i wynoszą 16 – 17,5°C. Maksymalne temperatury notuje się w sierpniu (35,1°C), minimalne temperatury występują w styczniu (najniższa notowana wyniosła -35,6°C). Roczna suma opadów zawiera się w granicach 550 – 700 mm, ich maksimum przypada na lipiec i wynosi 97,4 mm. Wiatry wieją głównie z zachodu (latem), które osiągają największe prędkości oraz ze wschodu (zimą). Najwięcej dni bezwietrznych jest w czerwcu, sierpniu i wrześniu. Amplituda średnich miesięcznych temperatur wynosi 21,2°C, natomiast amplituda wartości maksymalnych wynosi 70,7°C.

W mikroklimacie gminy Rajgród zaznacza się wyraźny wpływ dużych powierzchni wód otwartych i terenów bagiennych, przejawiający się podwyższoną wilgotnością powietrza, niższą amplitudą wahań dobowych temperatury i lokalnymi zmianami kierunku i nasilenia wiatrów. [Źródło: *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008-2015*]

Zmiany klimatu wynikają z czynników zewnętrznych takich jak ilość dochodzącego promieniowania słonecznego lub czynników wewnętrznych, takich jak działalność człowieka (zmiany antropogeniczne), a także wpływ czynników naturalnych. W ostatnich latach termin „zmiana klimatu” używany jest w kontekście globalnego ocieplenia i wzrostu temperatury na powierzchni Ziemi, ale rozważane są scenariusze powodujące oziębienie powierzchni Ziemi (np. wywołane odbiciem energii słonecznej od zwiększonej pokrywy chmur lub aerozoli atmosferycznych).

Polityka ekologiczna Unii Europejskiej wskazuje na konieczność ograniczania emisji gazów cieplarnianych (o 20 %), zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych (o 20%) oraz poprawę efektywności energetycznej (o 20 %) do 2020 roku. Gmina Rajgród posiada opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, w którym zostały przewidziane obszary interwencji w tym zakresie.

Głównym wyzwaniem w zakresie zagrożeń naturalnych powinno być przygotowanie do przewidzianych zmian klimatu, które zminimalizuje w przyszłości jego skutki. Podejmowane działania powinny być skierowane na zabezpieczenia przeciwpowodziowe, działania ograniczające skutki susz, przygotowanie służb ratunkowych na występowanie zwiększonych prędkości wiatrów poprzez zaopatrzenie w odpowiedni sprzęt. Wśród

głównych problemów można wymienić zwiększoną możliwość występowania powodzi i wzrostów stanów wód, potęgowaną źle zaplanowaną zabudową oraz zmiennymi warunkami meteorologiczno – hydrologicznym.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Gmina Rajgród położona jest na pograniczu Pojezierza Etckiego, co powoduje, że na terenie Gminy jak i w bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są jeziora (Rajgrodzkie, Ślepe, Tajno i Dręstwo). Jeziora są czynnikiem przyciągającym na teren Gminy turystów. Aby zachować piękno krajobrazu danego terenu od lat podejmuje się działania w ramach tworzenia form ochrony przyrody.

Pojezierze Etckie, cechuje urozmaiconą rzeźbą terenu, ukształtowaną przez mazurski lód lodowcowy fazy poznańskiej i pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Jest to krajobraz młodo glacialny pagórkowatych pojezierzy. Jeziora, stanowiące zasadniczy element przyrodniczy określający krajobraz regionu, wypełniają rozległe doliny, rynny i zagłębienia morenowe. Analizowany obszar obejmuje tereny bogate również w większe jeziora, z udziałem lasów i niewielkich zagajników, a na terenach otwartych dominuje krajobraz rolniczy.

Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań...* na obszarze gminy Rajgród zachowały się elementy tworzące swoisty krajobraz kulturowy. Krajobraz kulturowy gminy reprezentuje typ krajobrazu rolniczo – osadniczego, z enklawami krajobrazu przyrodniczego, reprezentowanego przez kompleksy leśne, zbiorniki wodne itp.

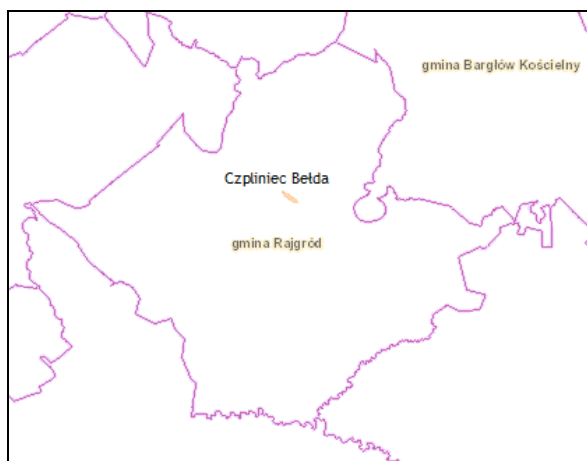
Krajobraz gminy Rajgród w dużej mierze zachował naturalny charakter, co jest niewątpliwie atutem analizowanego regionu. Znaczny wpływ na walory krajobrazowe mają inwestycje liniowe (rozbudowa sieci dróg, linii energetycznych) oraz powstawanie farm wiatrowych. Istotną kwestią jest także zabudowa mieszkaniowa, której struktura powinna być dostosowana do istniejącej i odpowiednio wkomponowana do warunków krajobrazowych.

Położenie gminy na obszarach cennych przyrodniczo, w tym Natura 2000 może również wiązać się z potencjalnymi problemami i zagrożeniami dla tych terenów, jednak realizacja zapisów zawartych w Programie, z założenia powinna przyczynić się do poprawy poszczególnych komponentów środowiska, a więc pośrednio lub bezpośrednio będzie miała pozytywny wpływ na cenne przyrodniczo obszary.

Na obszarze gminy Rajgród znajdują się następujące formy ochrony przyrody (zgodnie z ustawą o ochronie przyrody):

Rezerwat Przyrody

- Rezerwat Czapliniec Bełda, jest to rezerwat faunistycznych. Powołany w celu ochrony miejsc gnieźdzenia się czapli siwej (*Ardea cinerea*).

Rysunek 4. Położenie Rezerwatu Czapliniec Belda na tle gminy Rajgród

źródło: www.geoservis.gdos.gov.pl

Parki Narodowe

- Biebrzański Park Narodowy, utworzony w celu ochrony obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagienno-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków.

Rysunek 5. Położenie Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.geoservis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie”, celem jego powołania była ochrona i zachowanie terenu o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i wypoczynkowych. Ochrona Obszaru zrealizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących na terenie Pojezierza Rajgrodzkiego.

Rysunek 6. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie” na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.geoservis.gdos.gov.pl

Natura 2000

Na terenie gminy Rajgród zlokalizowano 2 obszary należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000:

a) obszary specjalnej ochrony ptaków:

- Ostoja Biebrzańska (PLB 200006).

Rysunek 7. Położenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Biebrzańska na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.geoservis.gdos.gov.pl

b) projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk:

- Dolina Biebrzy (PLH 200008).

Rysunek 8. Położenie Projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Dolina Biebrzy na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obecnie trwa Projekt "Przygotowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: SOO Dolina Biebrzy i OSO Ostoja Biebrzańska" o nr POIS.05.03.00-00-277/10, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V. Realizacja projektu nie jest jeszcze zakończona.

Użytki ekologiczne

Na obszarze gminy Rajgród znajduje się jeden użytek ekologiczny Ślepe Jezioro Okoniówek powołany Rozporządzeniem Nr 140 Wojewody Podlaskiego. Położone w Rajgrodzie w obrębie działek geodezyjnych: 2400/7, 2400/6, 2400/18, 2400/9, 2400/8, 2400/14, 2400/13 Nadleśnictwo Rajgród. Celem jest zachowanie w naturalnym stanie ekosystemu torfowiska przejściowego ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin i ptaków.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Rajgród znajdują się 3 pomniki przyrody. Najważniejsze informacje o pomnikach przyrody z terenu gminy Rajgród przedstawiono w postaci poniższej tabeli. Dane pochodzą z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie.

Tabela 6. Pomniki przyrody na terenie gminy Rajgród

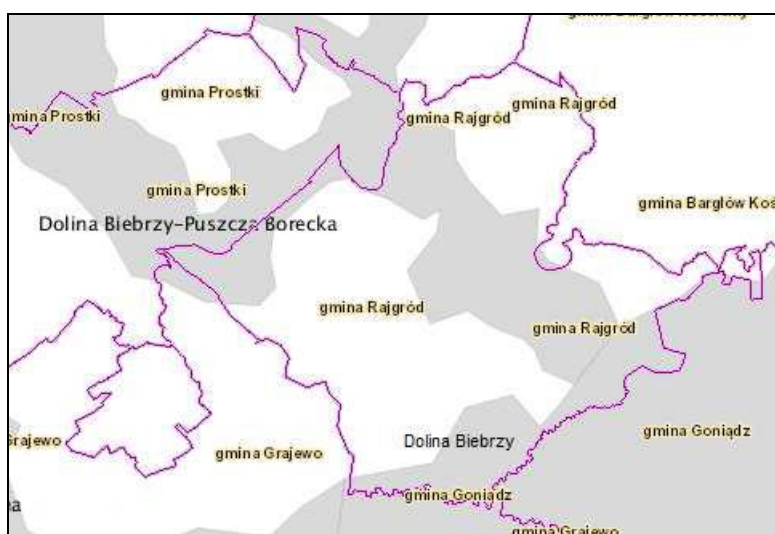
Lp.	Przedmiot ochrony	Lokalizacja	Charakterystyka
1.	Dąb szypułkowy	Rajgród	Wysokość – 31 m, wiek około 205 lat
2.	Dąb szypułkowy	Rajgród	31 m, wiek około 205 lat
3.	Dąb szypułkowy	Rajgród	26 m, wiek około 205 lat

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Korytarze ekologiczne

Przez teren gminy Rajgród przebiegają 2 korytarze ekologiczne – Dolina Biebrzy (GkPn-1) i Dolina Biebrzy-Puszcza Borecka (KPn-1D), stanowiące część północnego korytarza ekologicznego.

Najważniejszym zagrożeniem dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych jest przerywanie ich ciągłości przez infrastrukturę linową (drogi i linie kolejowe) oraz wylesianie powierzchni i rozwój obszarów zabudowanych.

Rysunek 9. Położenie korytarzy ekologicznych na terenie gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Udział powierzchniowych form ochrony przyrody w ogólnej powierzchni gminy jest wysoki i świadczy o walorach przyrodniczych analizowanego obszaru. Mają za zadanie ochronę cennego krajobrazu, który w dużej mierze zachował naturalny charakter. Zadanie to ma być realizowane dzięki celem oraz zakazom wprowadzonym na tych obszarach, określonych w rozporządzeniach lub uchwałach powołujących te obszary.

W odniesieniu do potencjalnego zagrożenia form ochrony przyrody (na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) występujących na terenie gminy, identyfikację wpływu zagrożeń przedstawia Tabela 7.

Tabela 7. Potencjalne zagrożenia form ochrony przyrody występujących na obszarze gminy Rajgród

Forma ochrony przyrody	Nazwa	Zagrożenia
Obszary Chronionego Krajobrazu	Pojezierze Rajgrodzkie	Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, nieskanalizowany ruch turystyczny, zanieczyszczenia spowodowane występowaniem dzikich wysypisk, zanieczyszczenia wód, likwidowanie zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę

Rezerваты przyrody	Czapliniec Belda	Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, nieskanalizowany ruch turystyczny, zanieczyszczenia spowodowane występowaniem dzikich wysypisk
Park Narodowy	Biebrzański Park Narodowy	Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, nieskanalizowany ruch turystyczny, zanieczyszczenia spowodowane występowaniem dzikich wysypisk, brak uregulowanej gospodarki wodno – ściekowej, zalesienia monokulturą sosnową, zaniechanie użytkowania łąki i pastwisk
Użytki ekologiczne	Ślepe Jezioro Okoniówek	Inwazja gatunków obcego pochodzenia oraz modyfikowanych genetycznie ,Sukcesja Presja turystyki
Natura 2000	OSO Ostoja Biebrzańska	W SDF obszarze nie wymieniono żadnych zagrożeń, presji i działań mających duży wpływ na obszar. Wśród oddziaływań mających średni wpływ na obszar wymieniono wpływy wewnętrzne takie jak: <ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie zwierząt poprzez chwytanie i kłusownictwo, – zaniechanie wypasu, – zmiana sposobu uprawy, – eutrofizacja, – zanieczyszczenia powietrza, – zmiany stosunków wodnych poprzez melioracje, osuszanie, – sporty i innego rodzaju czynny wypoczynek w terenie, – pożary, – nawożenie
	projektowany SOO Dolina Biebrzy	W SDF obszarze wśród zagrożeń, presji i działań mających duży negatywny wpływ na obszar wymieniono eutrofizację. Natomiast duży pozytywny wpływ na obszar ma koszenie i ścinanie traw. Wśród oddziaływań mających średni wpływ na obszar wymieniono: <ul style="list-style-type: none"> – wysychanie, – odpady i ścieki, – eutrofizację, – polowania, – pożary, – pozyskiwanie zwierząt poprzez chwytanie i kłusownictwo
	Oba obszary naturowe są obecnie na etapie tworzenia planów zadań ochronnych, które będą stanowiły podstawę do zarządzania obszarami	
Pomniki przyrody	Dąb szypułkowy- 3 szt.	Inwazja szkodników Wichury, pożary Brak odpowiedniej pielęgnacji

Źródło: opracowanie własne

Gmina Rajgród jest bogata w różnorodne formy ochrony przyrody, co świadczy o bogactwie przyrodniczym i jego szczególnych walorach. Potencjalne zagrożenia środowiska mogące wpływać na obszary objęte ochroną wynikają przede wszystkim z nasilonego ruchu turystycznego, zwłaszcza w sezonie letnim oraz ciągle niewystarczającego stanu

infrastruktury turystycznej: wyznaczonych szlaków turystycznych (kładek, ścieżek), miejsc parkingowych, miejsc odpoczynku, koszy na odpady, tablic informujących o zasadach zachowania na danym obszarze. W przypadku obszarów Natura 2000, zagrożenia wynikają z braku opracowanych planów zadań ochronnych lub planów ochrony stanowiących skuteczne narzędzie do zarządzania tymi obszarami. Takie plany określają m.in. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony oraz wskazują działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Oprócz powierzchniowych form ochrony przyrody, na terenie gminy występują drzewa objęte ochroną jako pomniki przyrody. Największym zagrożeniem, oprócz czynników naturalnych (obumieranie, niszczenie przez wichury) jest niepodejmowanie działań polegających na spowalnianiu naturalnych procesów (obcinanie suchych konarów, impregnacja środkami grzybo – i owadobójczymi). Oczywiście dotyczy to tylko obiektów rosnących poza lasami. W środowisku naturalnym, drzewa podlegają procesom starzenia się, zamierania i rozkładu. Najczęściej brak odpowiednich środków finansowych na czynną ochronę tego rodzaju zabytków przyrody.

Przez obszar gminy Rajgród przebiegają następujące korytarze ekologiczne, należące do strefy Korytarza północnego:

- Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka – rodzaj: korytarz leśny, Typ K korytarz uzupełniający (krajowy), KPn–1D
- Dolina Biebrzy –rodzaj: obszar węzłowy, typ: G korytarz główny (międzynarodowy), GKPN–1

Położenie znacznego obszaru gminy Rajgród w korytarzu ekologicznym wynikającym z koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Ecological Network – Poland) o znaczeniu krajowym łączącym przyrodnicze obszary węzłowe o najwyższej randze krajowej i międzynarodowej świadczy o istotności analizowanego obszaru dla zachowania spójności i integracji siedlisk.

Jednym z głównych zagrożeń, obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych jest wzrost terenów pod zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną kosztem wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych. Skuteczna ochrona wielu gatunków zwierząt wymaga nie tylko ochrony gatunkowej czy obszarowej. Niezbędne jest również zachowanie, łączności ekologicznej pomiędzy płacami siedlisk dostępnych dla tych zwierząt. Jest to szczególnie ważne w przypadkach gatunków o znacznych wymaganiach przestrzennych, jak np. duże drapieżniki. Zbyt małe i dodatkowo izolowane populacje zagrożone są wyginięciem ze względu na ich niewielką zmienność genetyczną i silny wpływ czynników losowych. Poszczególne gatunki zwierząt przemieszczają się najczęściej wielokrotnie wzdłuż tych samych obszarów – które dobrze znają i które zapewniają im bezpieczeństwo. Korytarze ekologiczne umożliwiają zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie, zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów. Korytarze powodują zwiększenie

przepływu genów pomiędzy płacami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej a także wpływają na obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Wzdłuż korytarzy może odbywać się ekspansja wielu gatunków zwierząt, zwłaszcza związanych z różnymi typami środowisk zarówno leśnych, jak i odkrytych. Korytarz ekologiczny z racji swego przeznaczenia powinien charakteryzować się dobrym stanem środowiska. W dolinie jednym z najważniejszych czynników jest czystość wody w rzece, zależąca od gospodarczej aktywności w granicach całego dorzecza. Korytarze ekologiczne spełniają swoją funkcję jedynie wówczas, gdy są drożne na całej swojej długości. Oznacza to, że na obszarze korytarza ekologicznego musi być zachowany, korzystny z punktu widzenia możliwości przemieszczania określonych gatunków, układ siedlisk, a istniejące bariery migracyjne nie powinny znacząco wpływać na możliwości ich migracji. W praktyce szereg czynników, zarówno o charakterze naturalnym, jak i przede wszystkim antropogenicznym, powoduje zakłócenie, a nawet przerwanie ich ciągłości i wynikającą z niej fragmentację i izolację siedlisk. W konsekwencji utrudnia to lub uniemożliwia migrację i wymianę osobników pomiędzy populacjami. Czynniki powodujące przerwanie łączności ekologicznej określane są mianem barier ekologicznych. Do potencjalnych barier można zaliczyć:

- infrastrukturę komunikacyjną – przede wszystkim drogi o dużym natężeniu ruchu, ogrodzone drogi ekspresowe i autostrady oraz linie szybkich kolei,
- tereny zabudowane – przede wszystkim rozwój zabudowy wzdłuż dróg, terenów przemysłowych oraz składowisk i innych rozległych obszarów zurbanizowanych,
- infrastrukturę związaną z energetyką, w tym farmy wiatrowe (zagrożenie dla ptaków podczas ich migracji) oraz elektrownie wodnych (bariery dla ssaków związanych ze środowiskiem wodnym i innych zwierząt wodnych).

Realizacja zadań zaplanowanych w Programie w powyższym zakresie może chwilowo zakłócić funkcjonowanie korytarzy. Niemniej jednak realizacja zadań Programu skupiona jest głównie na remontach i przebudowach już istniejących dróg, a więc nie przyczyni się do fragmentacji korytarzy ekologicznych, gdyż nie spowoduje fragmentaryzacji istniejących siedlisk przyrodniczych, a więc nie wpłynie na wystąpienie zakłóceń w ich funkcjonowaniu.

Realizacja ustaleń zawartych w *Programie* może zostać utrudniona poprzez następujące problemy, wynikające z potencjalnych zagrożeń środowiska:

- Katastrofy naturalne lub antropogeniczne (pożary lasów i torfowisk, zagrożenia powodziowe, huragany i silne wiatry, transport materiałów niebezpiecznych)
- Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem
- Pogłębiająca się nieskuteczność w egzekwowaniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i turystyki
- Niebezpieczeństwo nasilania się różnic między ochroną środowiska a strategicznym dla regionu rozwojem społeczno-gospodarczym (konflikty w zakresie powstawania przedsięwzięć na obszarach chronionych)

- Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

Ustalenia zawarte w Programie zostały poddane analizie pod względem zgodności z zakazami określonymi w:

- Uchwale Nr XII/91/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie” .

Ustalenia *Programu*, nie stoją w sprzeczności z zakazami określonymi w wyżej wymienionym rozporządzeniu.

Lasy

Lasy zajmują 5882 ha, co stanowi około 30% powierzchni gruntów Miasta i Gminy.

Struktura własnościowa lasów to:

- lasy państwowe 4348 ha nadleśnictwa Rajgród: leśnictwo Bełda i Przejma obejmujące zwarty kompleks leśny w środkowej części gminy oraz uroczysko Okoniówek i drobne kompleksy leśne w dolinie Biebrzy,
- lasy w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego – z głównym kompleksem nazywanym Lasem Ciszewskim w południowej części gminy,
- lasy prywatne o pow. 1534 ha zgrupowane głównie nad Jeziorem Rajgrodzkim między Tamą a uroczyskiem Okoniówek i na obrzeżach kompleksu lasów państwowych w rejonie wsi Kuligi - Kozłówka.

W strukturze siedliskowych typów lasów dominują bory świeże i bory mieszane świeże z sosną III i IV klasy wiekowej jako gatunkiem panującym oraz lasy siedlisk bagiennych – olsy i bory mieszane bagienne z olszą i brzozą jako gatunki panujące. Lasy mieszane o różnogatunkowym składzie drzewostanu występują na niewielkich powierzchniach głównie przy jeziorach i na obrzeżach dolin.

Lasy spełniają rolę w likwidowaniu zanieczyszczeń środowiska naturalnego. W lasach absorpcja pyłów wynosi 30-50% (1 ha buczyn pochłania średnio 70 ton pyłów, a także następuje absorpcja substancji gazowych (np. w olszynach do 85% azotanów, fluoru i dwutlenku siarki). Ważnym elementem tłumienie fal akustycznych (w łęgach na odległość 100 m od źródła dźwięku) wynosi od 70-90%. Oprócz wymienionych grup zbiorowisk ważną rolę w krajobrazie i ekosystemie gminy pełnią mniejsze powierzchniowo, ale liczne zakrzaczenia i zadrzewienia występujące wzdłuż linii brzegowej jezior i na terenach zabudowanych. W strefie przyjeziornej pełnią one rolę filtra biologicznego i wzmacniają skarpe przed degradacją podnosząc także odporność jezior na degradację. Na terenach zabudowanych podnoszą walory krajobrazowe i klimatyczne.

Wody podziemne i powierzchniowe

W układzie hydrograficznym gmina Rajgród w całości należy do zlewni rzeki Biebrzy i jest zasobna w wody powierzchniowe oraz gruntowe.

Wody powierzchniowe

Głównym zbiornikiem wód powierzchniowych gminy jest Jezioro Rajgrodzkie. Niewielkim jeziorem w całości położonym na terenie gminy jest Jezioro Ślepe. Ponadto wschodnia granica gminy przebiega wzdłuż linii brzegowej jezior Dręstwo i Tajno.

W ramach monitoringu operacyjnego Jezioro Rajgrodzkie badane było w 2011 roku. Ocenę jakości wód jezior wykonano w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545). Podstawą oceny są wskaźniki biologiczne: chlorofil „a” jako wskaźnik intensywności rozwoju fitoplanktonu uzupełniony rekomendowanym przez GIOŚ wskaźnikiem (multimetriksem) fitoplanktonowym PMPL, wskaźnik okrzemkowy dla jezior IOJ charakteryzujący fitobentos oraz wskaźnik ESMI (makrofitowy indeks stanu ekologicznego) charakteryzujący stan roślinności naczyniowej w jeziorze. Wskaźniki oparte na bezkręgowcach bentosowych i ichtiofaunie są w trakcie opracowania i aktualnie nie są brane pod uwagę przy ocenie stanu jezior. W zależności od typu i rodzaju jeziora wartość wskaźników biologicznych przypisana jest jednej z 5 klas. Jezioro Rajgrodzkie otrzymało II klasę (stan ekologiczny dobry), co świadczy o dobrym stanie tej jednolitej części wód.

Głównymi rzekami gminy są:

- Jegrznia wypływająca z Jeziora Rajgrodzkiego i przepływająca przez Jezioro Dręstwo,
- Ełk stanowiąca południową granicę gminy.

W 2013 roku badaniami w ramach monitoringu wód powierzchniowych płynących objęto główne rzeki płynące przez teren powiatu grajewskiego Biebrzę i Ełk oraz ich dopływy mające wpływ na stan ekologiczny i chemiczny wody. Na terenie gminy Rajgród zlokalizowany został 1 punkt pomiarowo-kontrolny w miejscowości Kuligi na rzece Jegrzni. Stan ogólny JCW oceniono jako zły. O obniżeniu klasyfikacji końcowej zdecydowały wyłącznie wskaźniki biologiczne: makrofity i indeks ichtiologiczny. Badania wykonano z zachowaniem wszystkich wymogów procedury poboru i oznaczania, nie znaleziono podstawy do odrzucenia wyników. Wskaźniki biologiczne pokazują długofalową jakość wody. Ich poprawa wymaga dłuższego czasu.

Gmina położona jest na terenie obfitującym w liczne drobne ciek i sieć rowów melioracyjnych i kanałów, z których dwa: Kuwaski i Woźnawiejski (położony w Gminie Goniądz) mają duże znaczenie w układzie hydrograficznym i gospodarce wodami powierzchniowymi.

Obszar gminy jest również zasobny w wody gruntowe. Warunki występowania poziomów wodonośnych związane są ściśle z budową geologiczną Kotliny Biebrzańskej i Pojezierza Ełckiego. W zachodniej części gruntów miasta Rajgród udokumentowano zasoby

eksploatacyjne wód gruntowych w wysokości 280 m³/h wysokiej jakości – przydatne do celów konsumpcyjnych bez konieczności uzdatniania. Wydajność z 4 wywierconych studni w pełni zaspokoi potrzeby zaopatrzenia w wodę konsumpcyjną Miasta i Gminy Rajgród.

Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym gmina Rajgród znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza”. Powierzchnia zbiornika rozciągającego się wzdłuż zlewni Biebrzy, Wissy, Ełku i dolnej Jegrzni oraz Kanału Augustowskiego. Na terenie gminy występują trzy warstwy wodonośne: piętro czwartorzędowe, trzeciorzędowe i kredowe. Najlepiej rozpoznane jest piętro czwartorzędowe. Utwory czwartorzędowe tworzą wielowarstwowy zbiornik wód podziemnych, w którym piaszczysto żwirowe warstwy wodonośne rozdzielają warstwy słabo przepuszczalnych glin zwałowych. Warstwy wodonośne mają najczęściej miąższość około 20-40 m. Przepowierzchniowy poziom wodonośny cechuje się dużą zmiennością występowania zwierciadła wody. Zwierciadło wody jest na ogół swobodne, lokalnie może występować pod niewielkim ciśnieniem. Na wysoczyźnie układa się ono na głębokości od kilku do kilkunastu metrów, natomiast w dolinach cieków występuje tuż pod powierzchnią, powodując podtopienia i zabagnienia.

W ramach krajowej sieci monitoringu wód podziemnych, w 2009 i w 2011 roku badania prowadzone były w Jednolitych Częściach Wód Podziemnych (JCWPd) zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu wód do 2015 roku. Na terenie województwa podlaskiego, nie wydzielono JCWPd zagrożonych nie osiągnięciem dobrego stanu ilościowego wód podziemnych do 2015 roku. Monitoring diagnostyczny wód podziemnych na terenie powiatu grajewskiego zrealizowany został w 2012 roku w dwóch punktach pomiarowych: punkt nr 1676 leżący w Grajewie w granicach JCWPd nr 34 oraz punkt nr 1677 leżący w Rajgrodzie również w granicach JCWPd nr 34. Ocenę stanu chemicznego wody oparto na Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143 poz. 896).

Wyniki badań wody pobranej z ujęcia zlokalizowanego w okolicy Rajgrodu, na terenie zabudowy wiejskiej, o głębokości stropu 17 m wykazały III klasę jakości wody, co wskazuje również na dobry stan chemiczny. Do klasy III kwalifikowały się w tym ujęciu stężenia azotu azotanowego i wapnia. Podwyższone stężenie azotu azotynowego może jednak świadczyć o przedostawaniu się do wody zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego.

Do głównych oczyszczalni ścieków na terenie gminy zaliczyć można:

- ZGKiM Rajgród - Oczyszczalnia gminna gminy Rajgród - m. Rajgród (odbiornik bezpośredni – rów melioracyjny do Jegrzni – dopływ Biebrzy),
- Oczyszczalnia Nadleśnictwa Rajgród w Tamie - m. Tama gm. Rajgród (odbiornik bezpośredni Kanał Kuwasy d. Ełku),

- Oczyszczalnia Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach – Zakład Doświadczalny Biebrza - m. Biebrza gm. Rajgród (odbiornik bezpośredni Kanał Kuwasy d. Ełku).

W planach gminy na 2016 uwzględniona jest modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Rajgrodzie o przepustowości $Q_{dśr}=400m^3/d$.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Rajgród w 2014 roku wyniosła 12,6 km, przy 293 podłączeniach do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ludność korzystająca z sieci (w 2014 r.) stanowiła 39,9% (1376). Na przestrzeni lat 2009-2013 sieć kanalizacyjną rozbudowano o 3,5 km, a liczba podłączeń prowadzących do budynków wzrosła o 126 sztuk.

Gęstość sieci kanalizacyjnej na 100 km² w gminie Rajgród jest niska. Większość sieci położona jest w obszarze miejskim. Z sieci na terenie gminy korzysta co czwarty mieszkaniec. Jest to bardzo niski wynik, ponieważ średnia dla województwa podlaskiego dla obszarów miejsko-wiejskich wynosi 50%. Gmina kiepsko wypada na tle gminy Ruciane-Nida dla której, wskaźniki te utrzymują się na bardzo wysokim poziomie. Odsetek ludzi korzystających na wsi z sieci kanalizacyjnej też jest bardzo niski. Jedynie gmina Grajewo osiągnęła gorszy wynik, pod względem % ludzi korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* oscylują głównie w zamierzeniach dotyczących infrastruktury wodno-ściekowej. Wpisuje się to dobrze w priorytetowe działania powiatu grajewskiego mające na celu ochronę wód, kontrole prawidłowej eksploatacji oczyszczalni ścieków oraz modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnych. Praca w tym zakresie przyczyni się również do wypełnienia założeń Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Powietrze atmosferyczne

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie zanieczyszczeń w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji – zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania zanieczyszczeń z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Substancjami zanieczyszczającymi, mającymi największy udział w emisji zanieczyszczeń, pochodzącymi głównie z procesów spalania energetycznego są: tlenki azotu (NO-NO₂), dwutlenek siarki (SO₂), tlenek węgla (CO) i pyły. Od środków transportu największy udział w emisji zanieczyszczeń mają: tlenek węgla (CO), tlenki azotu (NO-NO₂) i benzen (C₆H₆).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 r. emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem z terenu powiatu grajewskiego wynosiła 76 854 ton. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano nieznaczny jej spadek.

Gmina Rajgród położona jest na terenie strefy podlaskiej, dla której w 2013 r. opracowano Program Ochrony Powietrza. „Strefa Podlaska” obejmuje wszystkie, za wyjątkiem Aglomeracji Białostockiej, powiaty województwa podlaskiego.

Zgodnie z prowadzonymi pomiarami z 2013 r. w publikacji WIOŚ „Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref województwa podlaskiego w 2013 roku” w strefie podlaskiej **stwierdzono przekroczenia normy pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze względu na kryterium – ochrona zdrowia** (obszarem stwierdzonych pomiarami przekroczeń jest miasto Łomża). W klasyfikacji ze względu na ochronę roślin nie wystąpiły na terenie województwa strefy z przekroczeniami poziomów dopuszczalnych.

Na podstawie w/w publikacji WIOŚ stwierdza się, iż teren gminy Rajgród, nie należy do obszarów, gdzie wystąpiło przekroczenie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, stąd też planowane do realizacji działania w Programie nie wynikają bezpośrednio z działań naprawczych wskazanych w Programie Ochrony Powietrza dla Strefy Podlaskiej.

Emisja zanieczyszczeń z emitorów na terenie gminy Rajgród jest klasyczna emisją niską, ze źródeł bytowych, komunikacyjnych. Głównym źródłem zaopatrzenia mieszkańców gminy w ciepło są indywidualne kotłownie i paleniska domowe. Według danych WIOŚ (2012 r.) na terenie analizowanego obszaru nie występują zakłady przemysłowe będące największymi emitorami zanieczyszczeń w skali województwa. Największa emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzi z kotłowni. Według zapisów *Studium uwarunkowań...* potencjalne źródła zanieczyszczenia atmosfery na analizowanym obszarze stanowią:

- paleniska domowe, źródła ciepła i emisja technologiczna z obiektów usługowych i gospodarczych na obszarze opracowania i w jego otoczeniu
- emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z dróg
- emisja niezorganizowana pyłu z terenów pozbawionych roślinności i z terenów o utwardzonej nawierzchni, głównie komunikacyjnych
- napływ zanieczyszczeń z otoczenia, głównie z największych miast regionu – Ełku i z Grajewa.

Parametry jakościowe powietrza kształtowane są w szczególności poprzez działania podejmowane w sferze transportu. Należy jednak przyjąć, iż niezależnie od realizacji dokumentu poddanego niniejszej ocenie, regulacje prawne w zakresie standardów jakości środowiska oraz prowadzony monitoring środowiska przyczyniać się będą do sukcesywnej poprawy jakości powietrza. Nie mniej jednak zakłada się, iż podjęte w ramach *Programu* działania oraz nakłady w sektorze infrastruktury drogowej winny odnieść wymierne pozytywne skutki w postaci zmniejszenia presji antropogenicznej na środowisko w zakresie zarówno źródeł, jak i ładunku substancji odprowadzanych do powietrza. Brak wdrożenia dokumentu spowolni te procesy.

W kwestiach związanych z ochroną powietrza istotną rolę odgrywają termomodernizacje oraz działania związane z poprawą stanu instalacji grzewczych. Lokalnie

mogą występować sytuacje o zwiększonym narażeniu ludzi na podwyższone stężenia zanieczyszczeń w powietrzu spowodowane zwiększoną emisją z energetycznego spalania paliw stałych w paleniskach domowych i wyeksploatowanych kotłowniach (niepełne spalanie), współspalania odpadów.

Tabela poniżej przedstawia wielkość emisji z powiatu grajewskiego w latach 2012-2013 na tle województwa podlaskiego.

Tabela 8. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie grajewskim

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH			
J.m.		2012	2013
Emisja zanieczyszczeń pyłowych			
woj. podlaskie ogółem	Mg/rok	919	874
Powiat grajewski			
ogółem	Mg/rok	233	246
ze spalania paliw	Mg/rok	54	66
Emisja zanieczyszczeń gazowych			
woj. podlaskie ogółem	Mg/rok	1 480 002	1 974 984
Powiat grajewski			
ogółem	Mg/rok	98 749	76 854
ogółem (bez CO ₂)	Mg/rok	1 626	1 674
dwutlenek siarki	Mg/rok	263	303
tlenki azotu	Mg/rok	590	613
tlenek węgla	Mg/rok	508	503
dwutlenek węgla	Mg/rok	97 123	75 180

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W celu zmniejszenia emisji powierzchniowej preferowanym działaniem ze względu na największą efektywność ekologiczną i ekonomiczną jest podłączanie gospodarstw domowych do sieci ciepłowniczych i gazowych. Na obszarach, gdzie nie ma sieci i nie jest możliwe jej rozszerzenie, należy stare, niskosprawne urządzenia grzewcze zastępować nowymi kotłami zasilanymi paliwami niskoemisyjnymi oraz zwiększać wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Dodatkowo należy prowadzić działania redukujące emisję związaną z transportem poprzez remonty, budowę oraz czyszczenie dróg w celu redukcji emisji wtórnej substancji do powietrza.

Klimat akustyczny

Przez gminę Rajgród przebiega droga krajowa Nr 61, oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Stan większość dróg jest nadal niezadowolający. Wpływa to niekorzystnie na funkcjonalność połączeń a także bezpieczeństwo i komfort podczas jazdy.

Największym natężeniem ruchu na terenie gminy charakteryzuje się droga krajowa przebiegająca przez Miasto Rajgród. Jest to trasa prowadząca przez Augustów do wschodniej granicy państwa a zatem obciążona ruchem tranzytowym.

Główną przyczyną pogarszania się stanu technicznego nawierzchni, jest wzrastający z roku na rok ruch pojazdów ciężarowych, poruszających się w kierunku granicy Państwa. Wśród tych pojazdów znajdują się również takie, w których obciążenia na oś przekraczają dopuszczalne parametry drogi. Wstrzymanie modernizacji dróg na terenie gminy może przyczynić się do stopniowego pogarszania klimatu akustycznego, co może niekorzystnie rzutować na stan zdrowia i samopoczucie mieszkańców.

PEM

W roku 2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku zrealizował kolejny program badań pól elektromagnetycznych. Program ten zakładał skoncentrowanie pomiarów na obszarach dostępnych dla ludności tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. oraz w pozostałych miastach i na terenach wiejskich. Na terenie powiatu grajewskiego wytypowano do badań 2 punkty pomiarowe (w Szczuczynie i Wąsoszu). Oba punkty charakteryzowały się wynikami stanowiącymi 1,4% wartości dopuszczalnej. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów można stwierdzić, że w badanych w 2013 roku punktach pomiarowych, jak również w punktach badanych w latach poprzednich w powiecie grajewskim, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Niemniej jednak stała kontrola w tym zakresie jest wskazana a nawet zalecana.

Gospodarka odpadami

Stan środowiska ulega również zachwianiu w wyniku zagospodarowania odpadów. Na terenie gminy Rajgród brak jest dużych ośrodków przemysłowych, dlatego jest to głównie strumień odpadów komunalnych

Gmina Rajgród należy do Północnego Regionu Gospodarki Odpadami Obszar Koszarówka. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce jest instalacją do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Obecnie wszyscy mieszkańcy gminy objęci są zorganizowaną zbiórką odpadów. W 2014 roku z terenu gminy Rajgród zebranych zostało 750,74 Mg odpadów komunalnych. Selektywną zbiórką odpadów objętych jest 1769 mieszkańców.

Na terenie gminy zbierane są następujące frakcje odpadów:

- zmieszane odpady komunalne,
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metal,
- papier i makulatura,
- szkło

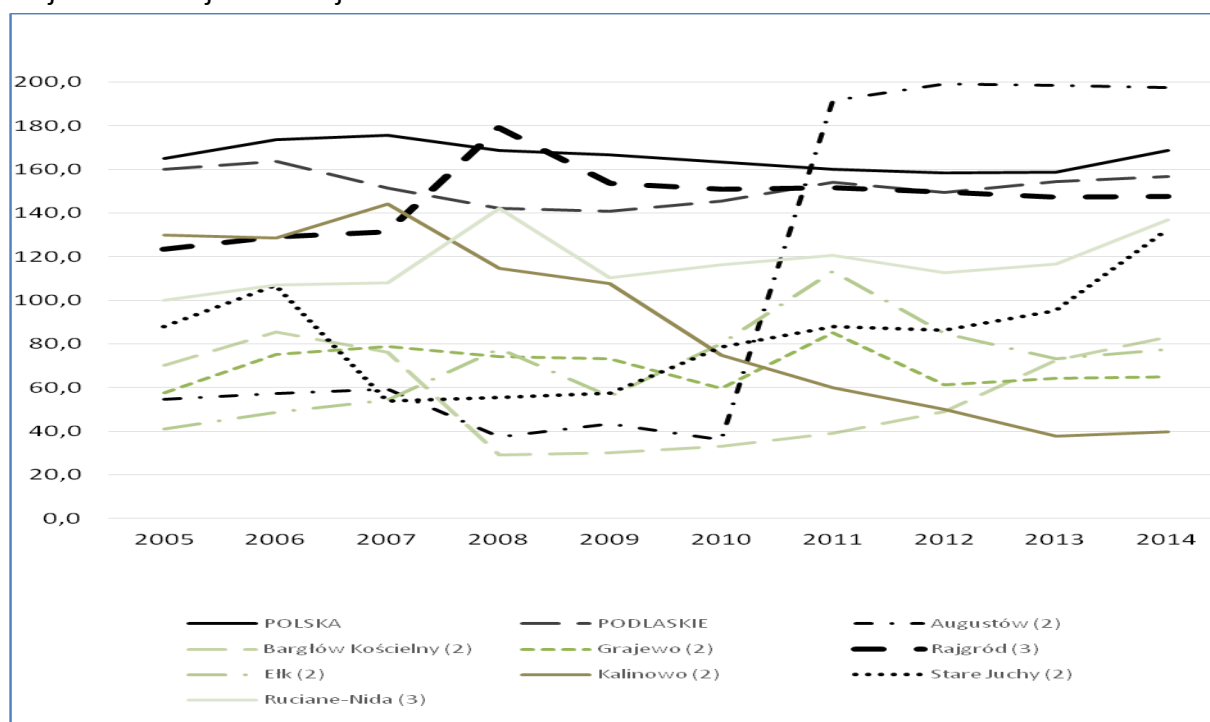
Poniższa tabela prezentuje ilości materiałów zebranych selektywnie w latach 2013 – 2014.

Tabela 9. Rodzaje odpadów zbieranych w sposób selektywny i ich ilości w latach 2013-2014 w gminie Rajgród

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r. (stan na 14 października)
Szkło [Mg]	8,8	13,97
Tworzywa sztuczne [Mg]	7,4	9,01
Makulatura [Mg]	5,8	4,43

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Ilość odpadów przypadających na jednego mieszkańca od roku 2009 nie zmieniała się znacznie. Rocznie odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca wynoszą ok. 150 kg. Jest to jedna z najwyższych wartości wśród badanych gmin. Więcej na 1 mieszkańca przypada tylko w gminie Augustów. Nie jest to jednak bardzo duża ilość, ponieważ wartość ta jest niższa niż średnia przypadająca na 1 mieszkańca zarówno w województwie jak i w kraju.

Rysunek 10. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca w gminie Rajgród i innych gminach w latach 2005-2014 (kg)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Uporządkowanie gospodarki odpadowej, objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych pozwoli wyeliminować przyczyny niekontrolowanego usuwania odpadów do środowiska. Zwiększająca się rok rocznie ilość zebranych selektywnie odpadów zmniejszy jednocześnie ilość składowanych odpadów zmieszanych.

Gmina Rajgród uczestniczy w Programie usuwania azbestu. Usuwanie pokryć dachowych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem

długotrwałym i kosztownym, który musi być rozłożony na wiele lat, realizowanym ze szczególnym zachowaniem bezpieczeństwa i higieny pracy.

W związku z tym problem pogarszania się stanu technicznego wyrobów azbestowo – cementowych, w miarę upływu czasu będzie narastać. Jest to ważny argument na rzecz rozpowszechniania, stosowania i egzekwowania właściwych, bezpiecznych metod eksploatacji, usuwania, transportu i unieszkodliwiania odpadów powstałych z tych wyrobów oraz uświadamiania ludności jakie zagrożenia niesie ze sobą azbest. Zgodnie z informacją uzyskana z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie w 2014 r. na terenie gminy Rajgród znajdowało się 2823,86 Mg odpadów zawierających azbest.

Co roku władze gminy pomagają mieszkańcom w usuwaniu tego typu odpadów poprzez dofinansowanie usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, ze środków własnych oraz pozyskanych z WFOŚiGW w Białymstoku.

Zaopatrzenie w energię ciepłą, elektryczną oraz odnawialne źródła energii

Gmina Rajgród nie posiada centralnego systemu ciepłowniczego. Zaopatrzenie w energię ciepłą, zarówno w zakresie potrzeb bytowych mieszkańców, jak i produkcyjnych, realizowane jest przez lokalne źródła energii. Ogrzewanie indywidualne bazuje w przeważającej ilości na węglu, w niewielkim stopniu wykorzystywany jest gaz płynny i olej opałowy. Jednak owe źródła wykorzystując jako paliwo węgiel, charakteryzują się niską sprawnością i wysokim poziomem emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków w ramach, której przeprowadzane modernizacje dotyczą wymiany kotłów z węglowych na olejowe lub na drewno. W 2014 roku na terenie gminy powstała farma wiatrowa będąca jedynym odnawialnym źródłem energii na terenie gminy.

Linie energetyczne i stacje transformatorowe, które znajdują się na terenie gminy Rajgród pokrywają zapotrzebowanie mieszkańców. Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez w większości napowietrzny system sieci SN 15 kV. Stan techniczny sieci jest różny w zależności od odcinka. Zasilania indywidualnych odbiorców dokonuje się poprzez układ sieci SN.

Konkretne zadania, takie jak ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych w tym zakresie zostały zaplanowane przez gminę Rajgród w ramach Programu gospodarki niskoemisyjnej. Działania te niewątpliwie wpłyną pozytywnie na środowisko w ramach termomodernizacji budynków bądź wspieraniu OZE przyczynią się do poprawy stanu atmosfery.

Złóża surowców

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego zamieszczonych w systemie MIDAS, na terenie gminy Rajgród znajdują się 2 złoża kruszyw naturalnych. Prawidłowy nadzór nad eksploatacją złóż przyczynia się do racjonalnego korzystania z zasobów środowiska. Należy również pamiętać o rekultywacji terenu wyrobisk po zakończeniu eksploatacji złoża.

Edukacja ekologiczna

Przykładem działań z zakresu edukacji ekologicznej na terenie gminy Rajgród są:

- w związku z sąsiedztwem Biebrzańskiego Parku Narodowego w szkołach dużą wagę przykładą się do edukacji przyrodniczej związanej z ochroną przyrody i parkami narodowymi,
- w lokalnej gazecie „Rajgrodzkie Echa” pojawiają się artykuły, poruszające problematykę ochrony środowiska,
- akcje zalesiania i tworzenia skupisk roślinności prowadzone jest przy udziale młodzieży szkolnej pod nadzorem Nadleśnictwa Rajgród,
- w celu zaspokojenia potrzeb rekreacyjno – wypoczynkowych mieszkańców i turystów tworzone są gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne,
- w szkołach prowadzone są wykłady i pogadanki, konkursy na temat ochrony przeciwpożarowej i szkodliwości wypalania łąk,
- organizowany jest przegląd filmów o tematyce ekologicznej „EkoRaj” oraz amatorskie wystawy zdjęć przyrodniczych.

Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Rajgrodzie realizuje Program edukacji ekologicznej EKOKLASA. Program przeznaczony jest dla uczniów klas III. Program opiera się na treściach programowych I etapu edukacyjnego podstawy programowej, zawiera jednak zagadnienia wykraczające poza treści ujęte w/w podstawie. Zostały ujęte w następujące moduły tematyczne: Pojęcia ekologiczne, czyli mała porcja teorii, Gospodarka odpadami, Śladami ZSEE, Ochrona przyrody, „Zielona Wyspa”- zieleń wokół Szkoły, Woda i My.

Niestety w 2014 roku nie udało się wdrożenie Programu z powodu braku uzyskania funduszy zewnętrznych. Gmina planuje uzyskanie funduszy w kolejnych latach.

7. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji zadań określonych w Programie

Programy Rozwoju Gmin są dokumentami, których głównym celem jest określenie sposobów i dróg rozwoju obszaru lokalnego. Określone w Programie cele są zgodne z ustalonymi na wyższym szczeblach celami, tj. na szczeblu powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym.

Odstąpienie od wdrażania zapisów przedmiotowego dokumentu oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki.

Określenie wariantu „0”, czyli brak realizacji celów założonych w projekcie Programu Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 stanowi punkt odniesienia dla oceny stanu środowiska lub identyfikacji i waloryzacji oddziałujących na nie czynników w wariacie zakładającym realizację wszystkich celów Programie.

W przypadku braku realizacji założeń Programu, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji Programu przyczynić się będzie do występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Wśród najistotniejszych negatywnych zmian wywołanych brakiem realizacji projektu Programu można wymienić:

- wzrost niekorzystnych oddziaływań, takich jak emisja zanieczyszczeń do powietrza, nasilenie hałasu i wibracji wynikających z intensywnego ruchu komunikacyjnego, złego stanu nawierzchni dróg, spadek dynamiki i zakresu prac procesów związanych z modernizacją istniejącej infrastruktury drogowej,
- wzrost presji na środowisko oraz pogorszenie jego stanu w wyniku braku wprowadzania nowoczesnych rozwiązań, o zdecydowanie mniejszym negatywnym oddziaływaniu na środowisko niż obecnie, w zakresie infrastruktury technicznej, w tym między innymi: budowa lub modernizacja infrastruktury wodno – ściekowej,
- zwiększenie zagrożeń nadzwyczajnych powierzchni ziemi i środowiska gruntowo wodnego spowodowane skutkami katastrof drogowych (będących wynikiem braku poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego lub pogarszania się istniejącego stanu, w wyniku wzrostu natężenia ruchu, przy jednoczesnym złym stanie technicznym dróg) oraz skutkami katastrof kolejowych powodowanych przewozem ładunków niebezpiecznych, dewastacja terenów zieleni oraz ich zaśmiecanie wynikające ze wzrostu antyekologicznych postaw społeczeństwa,
- pogłębianie różnic rozwojowych obszarów niezagospodarowanych poprzez zahamowanie rozwoju i brak odpowiedniej infrastruktury technicznej oraz zaplecza organizacyjnego, brak inwestycji oraz ucieczka kapitału inwestycyjnego z obszaru gminy Rajgród.

Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska są funkcją czasu, środków finansowych pozostających w dyspozycji budżetu państwa, samorządów i podmiotów gospodarczych oraz aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska, a także ewolucję ekosystemów i gatunków, w tym sukcesję.

Uwarunkowania prawne wymuszają konieczność wdrażania prawidłowych rozwiązań w zakresie komunalnej gospodarki wodno – ściekowej, w tym budowy oczyszczalni ścieków, realizacji systemów kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Jednak wskutek rozwoju gminy istniejące systemy techniczne mogą stać się niewystarczające. Wobec powyższego bardzo istotne znaczenie ma zabezpieczenie środowiska przyrodniczego poprzez dostosowanie istniejących elementów sieci infrastruktury technicznej. Brak realizacji Programu przyczyni się do sytuacji, w której w mniejszym stopniu oraz wolniej przebiegać będą procesy związane z modernizacją istniejącej oraz budową nowej infrastruktury technicznej, co w przypadku przestarzałych technologii lub awaryjności urządzeń w wyniku ich technicznego zużycia może stwarzać zagrożenia dla środowiska.

Rozpatrując negatywne i pozytywne skutki, jakie może wywołać wybór wariantu „0” stwierdza się, iż korzystniejszym rozwiązaniem dla środowiska przyrodniczego jest realizacja założeń analizowanego Programu Rozwoju Gminy Rajgród. Niemniej jednak należy zaznaczyć, iż wszystkie prace, w szczególności związane z robotami budowlanymi powinny być prowadzone z poszanowaniem środowiska, przez co na etapie budowy negatywne oddziaływanie będzie miało jedynie charakter chwilowy.

8. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych znaczącym oddziaływaniem

Zadaniem władz samorządowych jest wdrażanie ustalonych w Programie celów oraz zadań realizowanych w ramach celów operacyjnych. Realizacja celów i określonych zadań może przyczynić się do poprawy stanu konkretnych elementów środowiska, i tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców. Największy odsetek planowanych inwestycji na najbliższe lata na terenie gminy Rajgród to działania z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury drogowej i działania w zakresie ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

W skutek analizy zadań realizowanych w ramach poszczególnych celów operacyjnych oraz samych celów zidentyfikowano rodzaje działań mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wszystkie planowane przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko. Zasięg oddziaływania inwestycji to oddziaływanie krótkoterminowe związane z budową lub modernizacją danej infrastruktury. Finalne oddziaływanie będzie skutkowało długotrwałą poprawą stanu środowiska na danym terenie.

Dokonując analizy istniejącego stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, zwrócono szczególną uwagę na obszary podlegające ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2013 poz. 627). Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem będzie możliwy do określenia, na etapie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko konkretnych projektów inwestycyjnych, na podstawie, której wydawane zostaną decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach

Zadania termomodernizacyjne ujęte do realizacji w ramach zadań inwestycyjnych przeprowadzane będą na terenach objętych formami ochrony przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Rajgrodzkie", NATURA 2000 Ostoja Biebrzańska). W związku z powyższym szczególną uwagę należy zwrócić przy zidentyfikowaniu problemów, które mogłyby utrudnić lub uniemożliwić realizację zapisów *Programu*, właśnie na tych obszarach. Niewłaściwie prowadzone prace modernizacyjne i termomodernizacyjne mogą powodować niszczenie miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków (np. jerzyka - *Apus apus*, wrobla - *Passer domesticus*) i nietoperzy (nietoperze w Polsce są objęte ochroną ścisłą) oraz mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów, jako miejsc lęgowych bądź zimowisk. Przy realizacji zadań wynikających z założeń *Programu* należy zwrócić szczególną uwagę na należyte wykonanie prac demontażowych, ponieważ zgodnie z § 6.1 pkt 7) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014, poz. 1348) w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową obowiązuje zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi.

W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań, które mogą być następstwem realizacji w/w zadań *Programu* przed rozpoczęciem prac wskazane jest przeprowadzenie wizji w terenie, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu w obrębie

budynku objętego pracami gniazd ptaków lub nietoperzy. W przypadku stwierdzenia obecności gniazd należy w konsultacji z ornitologiem lub chiropterologiem przeprowadzić rozpoznanie, w celu weryfikacji ewentualnego występowania w tych miejscach gatunków chronionych. Prace remontowe należy prowadzić poza okresem lęgowym i rozrodu stwierdzonych gatunków chronionych. Termin powinien zostać dostosowany do ekologii gatunku zinwentaryzowanego.

Biorąc pod uwagę, że gmina Rajgród aktywnie uczestniczy od lat w Programie usuwania azbestu z terenu kraju, należy nadmienić, że powyższa wytyczna odnosi się również do wszelkich działań związanych z ewentualnym usuwaniem wyrobów azbestowych z budynków.

W przypadku konieczności wykonania czynności zakazanych w stosunku do chronionych gatunków zwierząt, o których mowa w § 6.1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014, poz. 1348) np. niszczenie siedlisk i ostoi, gniazd, zimowisk i innych schronień – konieczne jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od ww. zakazów wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska (Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska). Zakazy – np. chwytania, niszczenia gniazd, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca - w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie jest to szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony populacji tych gatunków i ich siedlisk, nie dotyczą usuwania w okresie od dnia 16 października do końca lutego, gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względu bezpieczeństwa lub sanitarne.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości zapewnić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej i skonsultowane z ornitologiem i chiropterologiem.

9. Określenie, analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Do najistotniejszych problemów ochrony środowiska, szczególnie dotyczących obszarów objętych ochroną, w tym obszarów Natura 2000 i korytarzy ekologicznych, należy fragmentacja siedlisk, głównie ze względu na budowę infrastruktury komunikacyjnej, a także w wyniku nieodpowiedniej zabudowy hydrotechnicznej w niektórych miejscach dolin rzecznych. W efekcie m.in. rozwoju komunikacji i turystyki wzrasta liczba występujących gatunków obcych (rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych wzdłuż dróg i szlaków).

Z punktu widzenia projektowanego dokumentu ważne są ograniczenia wynikające z zapisów ww. ustawy, w zależności od formy ochrony. Najbardziej rygorystyczne wymogi obowiązują w przypadku rezerwatów przyrody, gdzie zgodnie z art. 15 ust 1 pkt. 1 ustawy zabrania się, m.in. budowy obiektów i urządzeń technicznych, które nie służą celom rezerwatów. Odstępstwo możliwe jest jedynie dla inwestycji liniowych celu publicznego, z zastrzeżeniem, że realizacja inwestycji może mieć miejsce tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych. Inwestycje celu publicznego mogą przebiegać w obrębie: obszarów chronionego krajobrazu, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz w sąsiedztwie pomników przyrody. W takich sytuacjach realizacja inwestycji musi być uzgadniana z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Ponadto dodatkowe ograniczenia określają również plany ochrony danego obszaru.

Zanieczyszczenie środowiska naturalnego, a szczególnie wód, następuje przede wszystkim, jako efekt złej gospodarki ściekowej oraz nadmiernego i niewłaściwego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin. Znaczącym problemem jest zaśmiecanie odpadami terenów leśnych i cennych przyrodniczo, zwłaszcza wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Rozwój społeczno-gospodarczy wiąże się również z wyłaczaniem powierzchni biologicznie czynnej ze środowiska. Antropopresja ma coraz szerszy zasięg przestrzenny, obejmując często obszary cenne przyrodniczo. Działalność gospodarcza, a także bytowo-komunalna człowieka wpływa niekorzystnie na stan środowiska, odzwierciedla się w jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, krajobrazu, a także w gospodarce odpadami

Stan gleb użytkowanych rolniczo w gminie Rajgród jest stosunkowo dobry. Zagrożenie stanowi głównie wysoki stopień zakwaszenia gleb, co może wpływać negatywnie na wody powierzchniowe (łatwiejsze wymywanie zanieczyszczeń). Nadmierne zakwaszenie powinno być w sposób kontrolowany redukowane poprzez systematyczne wapnowanie. Konieczne jest prowadzenie systemowych badań gleb oraz działalności edukacyjnej w zakresie prac agrotechnicznych.

Właściwa eksploatacja surowców naturalnych powinna odbywać się z poszanowaniem środowiska naturalnego, ponieważ wykorzystanie gospodarcze zasobów kopalin stoi często w konflikcie z pozostałymi zasobami przyrody. Kształtowanie polityki w zakresie ich zagospodarowania wymaga wspólnych działań podmiotów gospodarczych, samorządu gminy oraz organów administracji publicznej.

Aby nie utracić cennych walorów przyrodniczych należy szczególnie rozważnie planować inwestycje infrastrukturalne, tak aby nie kolidowały z siecią obszarów chronionych. Jest to trudne zadanie, pociągające za sobą często konflikty społeczne. Pogodzenie ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym jest tutaj zarówno szczególnie istotne, jak i trudne.

Szacuje się, że rolnictwo i gospodarka ściekowa na obszarach wiejskich mogą stanowić główne zagrożenie dla jakości wód. Zagrożeniem dla jakości wód jest również zbyt niski wskaźnik ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Z tego względu konieczna jest dalszy rozwój infrastruktury wodno – ściekowej. Nie do końca uporządkowana gospodarka ściekowa, oraz rolnictwo i hodowla bydła (gnojowica) są głównymi przyczynami eutrofizacji wód. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są ścieki z oczyszczalni ścieków. Ze względu na rozproszoną zabudowę mieszkaniową ścieki oczyszczane są także przy pomocy przydomowych oczyszczalni ścieków, których na terenie gminy jest obecnie niewiele, lecz planuje się w przyszłości ich budowę.

Analiza wyników pomiarów prowadzonych w ramach monitoringu stanu powietrza na obszarze strefy podlaskiej wykazuje stabilny poziom zanieczyszczeń powietrza. W latach 2010 – 2012 w strefie podlaskiej, do której należy analizowana gmina, wystąpiły przekroczenia poziomów: dopuszczalnego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym. Przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu związane są ze słabej jakości materiałem grzewczym spalany w zbyt niskiej temperaturze. Strefę podlaską zaklasyfikowano do opracowania programu ochrony powietrza w celu redukcji stężeń pyłu PM10 i benzo(a)pirenu. Obowiązek ustawowy sporządzenia programów ochrony powietrza spoczywa na zarządzie województwa, a jego realizacja na władzach powiatów.

Głównym źródłem zakłóceń klimatu środowiska jest hałas drogowy. W mniejszym stopniu występuje w gminie Rajgród hałas przemysłowy, który ma charakter zdecydowanie lokalny. W radzeniu sobie z problemem hałasu komunikacyjnego w niewystarczającym stopniu wykorzystuje się narzędzia planowania przestrzennego oraz planowania ruchu. Problemem jest również brak wystarczającej liczby środków finansowych na budowę obwodnic i tras alternatywnych oraz kosztownych barier w przenoszeniu dźwięku (m.in. ekranów akustycznych).

Z prowadzonych w latach 2009, 2011 i 2012 pomiarów wynika, iż w żadnym z badanych punktów pomiarowych na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Badania na terenie powiatu grajewskiego prowadzone były w 2 punktach pomiarowych (w Szczuczynie i

Wąsoszu). Oba punkty charakteryzowały się wynikami stanowiącymi 1,4% wartości dopuszczalnej

Konieczna jest realizacja zadań w zakresie odnawialnych źródeł energii, obejmujących zarówno instalacje urządzeń jak również edukację społeczeństwa.

Na terenie gminy Rajgród, ze względu na brak zakładów przemysłowych, istnieje niski poziom zagrożenia wystąpieniem poważnej awarii przemysłowej. Głównie niebezpieczeństwo może wiązać się z przemieszczaniem się po drogach województwa pojazdów transportujących ładunki niebezpieczne.

W gminie Rajgród niewielki jest procent odpadów wysegregowanych. Problemem gminy jest także znaczna ilość azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, wśród najistotniejszych problemów należy wymienić:

- Niewystarczający stopień skanalizowania gminy i brak pełnej ewidencji przydomowych zbiorników na ścieki (szamb) wpływa na środowisko np. nieuszczelnione szamba przydomowe mogą zanieczyszczać wody podziemne,
- Zły stan techniczny dróg krajowych oraz niedobór parkingów obsługujących ruch tranzytowy dla samochodów ciężarowych (w tym przewożących ładunki niebezpieczne) – systematyczny wzrost hałasu pochodzenia komunikacyjnego,
- Intensywna eksploatacja zasobów przyrodniczych (głównie przez turystów) – zanieczyszczenia lasów i obrzeży jezior odpadami po sezonie letnim,
- Emisja zanieczyszczeń do powietrza pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła opalanych głównie węglem, a niekiedy i odpadami komunalnymi – podnosi zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego,
- Nadal słaba świadomość ekologiczna (zarówno mieszkańców gminy jak i turystów) w zakresie zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska (wód, powietrza, krajobrazu) w taki sposób, aby działania nie pogłębiały dewastacji obszaru gminy Rajgród, Silna konkurencja w procesie ubiegania się o fundusze unijne oraz inne środki zewnętrzne – prowadzi ona do zniechęcenia, a tym samym do zahamowania rozwoju lokalnego w zakresie zaplanowanych działań,
- Pogłębienie nieskuteczności w egzekwowaniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i estetyki – wpływa na brak systematyczności i samowolę w wykonywanych działaniach.

Poniższe zestawienie przedstawia identyfikację potencjalnych zagrożeń na etapie budowy i eksploatacji w odniesieniu do zaproponowanych w Programie projektów i przedsięwzięć.

Tabela 10. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Programie, ich skutki oraz identyfikacja zagrożeń na etapie budowy i eksploatacji

Projekty i przedsięwzięcia	Skutki	Ocena zagrożeń	
		Faza budowy	Faza eksploatacji
CEL STRATEGICZNY 1. WZROST GOSPODARZEJ KONKURENCYJNOŚCI GMINY			
Cel operacyjny 1.1 Wzrost atrakcyjności turystycznej			
<p>Rozbudowa infrastruktury turystycznej (sieci szlaków rowerowych, pieszych, edukacyjnych, stworzenie sieci szlaków wodnych, plaż m.in. budowa ścieżki rowerowej nad Jeziorem Rajgrodzkim, budowa ścieżki rowerowej Tama-Bełda</p> <p>Wspieranie przedsiębiorczości w zakresie obsługi ruchu turystycznego (rozwój bazy gastronomicznej, noclegowej, wypożyczalni sprzętu i innych usług)</p> <p>Tworzenie rajgrodzkich produktów regionalnych i lokalnych (produktów kulinarnych, rzemieślniczych)</p> <p>Opracowanie koncepcji produktów turystycznych, w tym wydłużających sezon turystyczny.</p> <p>Stworzenie systemu upowszechniania informacji turystycznej (punkty informacji turystycznej, materiały, katalogi itp.)</p> <p>Wykonanie koncepcji zagospodarowania zabytkowego historycznego układu przestrzennego miasta Rajgród</p> <p>Zagospodarowanie zabytkowego historycznego układu przestrzennego</p>	<p>Gmina Rajgród wyróżnia się walorami przyrodniczymi, które odpowiednio wykorzystane i wyeksponowane będą stanowiły cenną atrakcję turystyczną. Realizacja tego celu ma więc poprawić sposób wykorzystania potencjału turystycznego poprzez rozbudowę infrastruktury, odpowiednią promocję zasobów przyrodniczych, ale również nowo wykreowanych produktów turystycznych. Ważnym elementem sprzyjającym wzrostowi ruchu turystycznego będzie również wspieranie aktywności mieszkańców na rzecz wzbogacenia oferty turystycznej gminy oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.</p>	<p>Emisja hałasu i zanieczyszczeń. Płoszenie zwierząt.</p>	<p>Zwiększona penetracja terenów o wysokich walorach przyrodniczych. Presja turystyki na środowisko poprzez hałas i możliwe zanieczyszczenia</p>

<p>miasta Rajgród, budowa kładki widokowej</p> <p>Monitoring wizyjny miasta (wzrost poczucia bezpieczeństwa)</p> <p>Budowa systemu ścieżek rowerowych – połączenie ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo.</p> <p>Lobbing na rzecz budowy szlaku łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim.</p>			
Cel operacyjny 1.2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości			
<p>Wspieranie rozwoju alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia (telepraca, e-biznes, praca na część etatu)</p> <p>Realizacja programu szkoleń i praktyk zawodowych</p> <p>Realizacja nowoczesnych projektów edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości</p> <p>Stworzenie punktu doradztwa zawodowego Powołanie Rady Rozwoju i Współpracy</p> <p>Wspieranie współpracy pomiędzy biznesem, placówkami oświatowymi i instytucjami rynku pracy</p> <p>Opracowanie oferty inwestycyjnej Opracowanie systemu zachęt dla inwestorów</p> <p>Upowszechnienie informacji o ofercie inwestycyjnej (strony internetowe, targi, biuletyny, bazy danych, katalogi;</p>	<p>Cel ten wymaga podjęcia działań ukierunkowanych na rozwijanie lokalnego biznesu poprzez stworzenie mu sprzyjających warunków do poprawy konkurencyjności i innowacyjności. Działania w ramach tego celu będą miały również za zadanie stworzyć system zachęt dla inwestorów, w tym zewnętrznych.</p>	<p>Nie przewiduje się działań inwestycyjnych</p>	<p>Nie przewiduje się działań inwestycyjnych</p>

współpraca w Podlaskim Centrum Obsługi Inwestora i Eksportu w Białymstoku)			
Cel operacyjny 1.3. Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego			
Stworzenie systemu wsparcia rolnictwa, w tym rolnictwa „Eko”.	W gminie Rajgród jedną ze znaczących branż lokalnej gospodarki jest rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze. Dlatego też wsparcie tego sektora zostało uwzględnione w celu operacyjnym 1.3, który będzie obejmował zadania ułatwiające rozwój nowoczesnego rolnictwa, ale także związane ze wsparciem przedsiębiorczości na terenach wiejskich. Specyfika gminy i silny trend „Eko” sprawiają, że jednym z działań będzie wspieranie producentów produktów ekologicznych oraz zewnętrzna promocja tych produktów.	Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych Wyjątek: Budowa targowiska miejskiego w Rajgrodzie- Emisja hałasu i zanieczyszczeń. Płoszenie zwierząt.	Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych Wyjątek: Budowa targowiska miejskiego w Rajgrodzie- nie zidentyfikowano
Tworzenie warunków do rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich			
Stworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego produktów rolnych (PROW)			
Promocja lokalnych produktów rolnych. Upowszechnienie wiedzy i informacji w zakresie zrównoważonych sposobów produkcji rolniczej dla różnych typów gospodarstw.			
Budowa targowiska miejskiego w Rajgrodzie			
CEL STRATEGICZNY 2. POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ			
Cel operacyjny 2.1 Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)			
Przebudowa drogi gminnej Nr 102884 B od drogi krajowej Nr 61 do Turczyn	Ważnym dla mieszkańców komponentem jakości życia, jest dobra infrastruktura komunikacyjna. Potrzeby w zakresie przebudowy dróg są w gminie bardzo duże. Dotyczy to w szczególności terenów wiejskich, poprawy dojazdów do miejscowości, lepszego skomunikowania wsi z Rajgrodem. Celem działań nie jest jednak tylko poprawa jakości życia mieszkańców, ale także wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy, dlatego też planowane projekty dotyczą wielu miejscowości o dużym potencjale	Prace ziemne mogą doprowadzić do odsłonięcia warstw wodonośnych lub zmniejszenia warstwy izolacyjnej, w efekcie czego może dojść do dotarcia wód infiltracyjnych do wodonośa. Sytuacja taka może wystąpić zwłaszcza w miejscach, gdzie wody gruntowe występują płytko. Głównymi zanieczyszczeniami zagrażającymi jakości wód podziemnych są przede wszystkim węglowodory ropopochodne i metale ciężkie, pochodzące z zaplecza budowy i bazy budowlano – materiałowej.	Nie zidentyfikowano. Część prac prowadzona będzie na terenach objętych obszarowymi formami ochrony, są to jednak przebudowy dróg polegające przede wszystkim na zmianie nawierzchni. Są to drogi istniejące wobec powyższego nie doprowadzą do defragmentacji istniejących korytarzy ekologicznych, nie wpłyną również na istniejące siedliska gatunków chronionych.
Przebudowa dróg gminnych publicznych i wewnętrznych w Rajgrodzie			
Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 129516 B oraz 129517 B w Rybczyźnie			
Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 102886 B w Kosiłach			
Przebudowa drogi gminnej nr 129520B Woźnawieś – Kuligi			

<p>Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 102890 B Danowo- Wólka Piotrowska</p> <p>Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 129541B Miecze</p> <p>Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 129526 B Woźnawieś-Podrzecze</p> <p>Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 102904 B Kolonia Lewa</p> <p>Przebudowa drogi gminnej publicznej Nr 102909 B Rajgród - Kolonia Prawa</p> <p>Przebudowa drogi gminnej publicznej w miejscowości Czarna Wieś</p> <p>Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Biebrza (ul. Leśna, ul. Lipowa, droga w kierunku miejscowości Łamane Grądy)</p> <p>Przebudowa ul. Leśnej w Rajgrodzie</p> <p>Przebudowa i modernizacja dróg gruntowych na terenie gminy Rajgród</p> <p>Przebudowa drogi powiatowej Biebrza-Pieńczykowo</p> <p>Przebudowa dróg gminnych i powiatowych na terenie gminy Rajgród</p> <p>Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych (Turczyn – Łazarze, Ciszewo –</p>	<p>turystycznym.</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa ruchu w gminach i centrach miejscowości gminy – zwiększenie możliwości dojazdów do pracy, poprawa dostępności do miejsc niemających dostępu do transportu publicznego, uzupełnienie infrastruktury drogowej odcinkami dróg istotnych z punktu widzenia rewitalizacji terenów, zapewnienia lepszej komunikacji miejscowościom peryferyjnym i dostępności do usług publicznych. Projekt pozwoli na rewitalizację obszaru w sensie społecznym i gospodarczym. Modernizacji będą podlegać także drogi dojazdowe do pól, co m.in. ułatwi prowadzenie działalności rolniczej, jak też realizację działań o charakterze turystycznym. Roboty związane są z koniecznością nadania nowych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanemu obszarowi. W skład prac oprócz działań dot. renowacji nawierzchni, wejdzie również: renowacja i rozbudowa oświetlenia. Realizacja projektów bezpośrednio przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa dla osób zmotoryzowanych jak i pieszych na remontowanych drogach.</p> <p>Oddziaływania pozytywne wiązać się będą z poprawą ruchu na skutek realizacji przedłużenia, budowy, przebudowy oraz modernizacji dróg. Wpłynie to zarówno na polepszenie jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze, jak również na zmniejszenie poziomu hałasu drogowego. Dodatkowo działania te przyczynią się do poprawy</p>	<p>Emisja hałasu i płoszeniem zwierząt w czasie prowadzenia inwestycji.</p> <p>Podczas prowadzenia prac budowlanych mogą nastąpić chwilowe zanieczyszczenie powietrza pyłami i substancjami emitowanymi przez pojazdy i sprzęt budowlany.</p> <p>Płoszenie zwierząt.</p>	
---	---	--	--

Kuligi, Dreństwo – Woźnawieś.	bezpieczeństwa mieszkańców.		
Cel operacyjny 2.2 Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej			
<p>Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rajgradzie</p> <p>Renowacja studni głębinowych w ujęciu wody Podchoinki</p> <p>Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Czarnej Wsi</p> <p>Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Rajgród - Rybczyzna</p> <p>Rozbudowa wodociągu rozdzielczego na terenie gminy Rajgród – Woźnawieś, Stoczek, Ciszewo, Kozłówka</p> <p>Przebudowa wodociągu rozdzielczego w Rajgradzie – ul. Zabielskiego</p> <p>Budowa rozdzielczej sieci wodociągowej w Rajgradzie – ul. Szkolna</p> <p>Budowa rozdzielczej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Rajgradzie – ul. Giełguda</p> <p>Budowa wodociągu rozdzielczego w Rajgradzie – Podchoinki i Zabród</p> <p>Budowa wodociągu rozdzielczego w Rajgradzie – ul. Opartowo</p> <p>Budowa wodociągu rozdzielczego w Rybczyźnie od działki nr ewid. 111</p> <p>Budowa wodociągu rozdzielczego w Rajgradzie - Kolonia Lewa- Kolonia Prawa</p> <p>Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Rajgród</p> <p>Budowa/modernizacja lokalnych zbiorczych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Rajgród</p> <p>Rozbudowa i modernizacja gminnej sieci</p>	<p>Poziom zwodociągowania i skanalizowania gminy jest w porównaniu do innych podobnych obszarów w regionie i w kraju dość niski. Problem dotyczy przede wszystkim terenów wiejskich. Gmina posiada możliwości rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej. Konieczne są zatem inwestycje w rozwój sieci i przyłączenie nowych odbiorców, co umożliwi także poprawę jakości środowiska. Musi to być jednak powiązane z modernizacją i rozbudową oczyszczalni ścieków oraz częściową renowacją studni głębinowych. Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej to także istotny przyczynek do wzrostu atrakcyjności gospodarczej i potencjału w zakresie pozyskiwania nowych mieszkańców.</p> <p>Spodziewanym efektem realizacji <i>Programu</i> będzie przede wszystkim uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej poprzez m.in. modernizację i budowę sieci wodno – ściekowej. Poprawa jakości wód podziemnych nastąpi wskutek realizacji zadań związanych z budową i modernizacją systemów poboru i uzdatniania wody oraz sieci wodociągowych.</p> <p>Wszystkie zamierzenia inwestycyjne związane z infrastrukturą wodno – ściekową mają na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochronę jakości wód podziemnych i racjonalizację ich wykorzystania, a więc w</p>	<p>Prace ziemne mogą doprowadzić do odsłonięcia warstw wodonośnych lub zmniejszenia warstwy izolacyjnej, w efekcie czego może dojść do dotarcia wód infiltracyjnych do wodonośca.</p> <p>Sytuacja taka może wystąpić zwłaszcza w miejscach, gdzie wody gruntowe występują płytko.</p> <p>Głównymi zanieczyszczeniami zagrażającymi jakości wód podziemnych są przede wszystkim węglowodory ropopochodne i metale ciężkie, pochodzące z zaplecza budowy i bazy budowlano – materiałowej.</p> <p>Emisja hałasu i płoszeniem zwierząt w czasie prowadzenia inwestycji. Częściowe naruszenie istniejących siedlisk gatunków chronionych.</p> <p>Podczas prowadzenia prac budowlanych mogą nastąpić chwilowe zanieczyszczenie powietrza pyłami i substancjami emitowanymi przez pojazdy i sprzęt budowlany.</p>	<p>Nie zidentyfikowano.</p>

<p>wodociągowej i kanalizacji sanitarnej</p> <p>Przejęcie i modernizacja oczyszczalni ścieków w Biebrzy</p>	<p>dalszej perspektywie skutki oddziaływania dadzą pozytywny i długotrwały efekt. Zadania dotyczące konieczności ochrony ekosystemów wodnych przyniosą również korzyści dla środowiska wodnego.</p>		
Cel operacyjny 2.3 Rozwój gospodarki niskoemisyjnej			
<p>Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie</p> <p>Wymiana kotła w Urzędzie Miejskim w Rajgrodzie</p> <p>Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rajgrodzie</p> <p>Wymiana kotła na biomasę w budynku Gimnazjum w Rajgrodzie</p> <p>Termomodernizacja budynków OSP w gminie Rajgród</p> <p>Rozbiórka istniejącego budynku i budowa nowego budynku świetlicy wiejskiej w Pieńczykowie</p> <p>Budowa instalacji OZE na terenie gminy Rajgród (kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła, kotły na biomasę)</p> <p>Rekultywacja składowiska odpadów w miejscowości Wojdy</p> <p>Termomodernizacja remizy strażackiej - świetlicy wiejskiej w Rydzewie</p>	<p>Projekty skierowane na mieszkańców (np. instalacje fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe) umożliwią nie tylko poprawę jakości środowiska, ale także będą miały istotny wpływ na budżety gospodarstw domowych w wyniku oszczędności energii sieciowej.</p> <p>Przedsięwzięcie prowadzi do redukcji emisji CO₂ i ograniczenia zużycia nośników energii, a także zmniejszenia kosztów zaopatrzenia w energię. Dzięki temu rośnie atrakcyjność obszaru dla rozwoju turystyki (czyste środowisko), podnosi się komfort życia mieszkańców, a zaoszczędzone środki wydatkowane dotychczas na energię mogą zostać wydatkowane na cele społeczne. Przyczyni się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze.</p> <p>Pozytywne oddziaływanie na klimat będzie wynikać z ograniczenia emisji pochodzącej z różnych źródeł i zwiększenie wykorzystania OZE.</p>	<p>Emisja hałasu i płoszeniem zwierząt w czasie prowadzenia inwestycji.</p> <p>Podczas prowadzenia prac budowlanych mogą nastąpić chwilowe zanieczyszczenie powietrza pyłami i substancjami emitowanymi przez pojazdy i sprzęt budowlany.</p> <p>Zadania termomodernizacyjne ujęte do realizacji w ramach zadań inwestycyjnych przeprowadzane będą na terenach objętych formami ochrony przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Rajgrodzkie", NATURA 2000 Ostoja Biebrzańska). W związku z powyższym szczególną uwagę należy zwrócić przy zidentyfikowaniu problemów, które mogłyby utrudnić lub uniemożliwić realizację zapisów Programu, właśnie na tych obszarach. Niewłaściwie prowadzone prace modernizacyjne i termomodernizacyjne mogą powodować niszczenie miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków (np. jerzyka - <i>Apus apus</i>, wrobla - <i>Passer domesticus</i>) i nietoperzy (nietoperze w Polsce są objęte ochroną ścisłą) oraz mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów</p>	<p>W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości zapewnić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków.</p> <p>Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej i skonsultowane z ornitologiem i chiropterologiem.</p>

		<p>jako miejsc łęgowych bądź zimowisk. Przy realizacji zadań wynikających z założeń Programu należy zwrócić szczególną uwagę na należyte wykonanie prac demontażowych, ponieważ zgodnie z § 6.1 pkt 7) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014, poz. 1348) w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową obowiązuje zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi.</p>	
CEL STRATEGICZNY 3. AKTYWIZACJA I INTEGRACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW GMINY			
Cel operacyjny 3.1 Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej			
<p>Utworzenie drużyn: wodnej i młodzieżowej OSP</p> <p>Tworzenie świetlic wiejskich, placów zabaw i siłowni terenowych w miejscowościach na terenie gminy Rajgród</p> <p>Poszerzenie oferty cyklicznych imprez kulturalnych i aktywizujących lokalną społeczność. Promocja wybranych wydarzeń na skalę ponadregionalną (np.: Spotkań teatralnych, organizacja kina letniego „pod chmurką”, częstsza organizacja dyskotek)</p> <p>Organizacja imprez i zawodów w nowych dyscyplinach sportowych. Promocja wybranych wydarzeń na skalę ponadregionalną (np.: imprez żeglarskich, nordic walking, fitness, unihokej, piłka ręczna, szachy, koszykówka, turnieje tańca,</p>	<p>Przedsięwzięcie prowadzi do wzrostu możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, powoduje wzrost aktywności i integracji społecznej dzięki nowym możliwościom organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych</p> <p>Cel ten będzie więc obejmował zadania rozbudowujące infrastrukturę sportowo-rekreacyjną oraz wzbogacające ofertę instytucji z zakresu kultury. Zadania zaplanowane w ramach tego celu zwracają szczególną uwagę na aktywizację grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym (tj. osoby niepełnosprawne, seniorzy, osoby bezrobotne itd.).</p>	<p>Prace ziemne mogą doprowadzić do odsłonięcia warstw wodonośnych lub zmniejszenia warstwy izolacyjnej, w efekcie czego może dojść do dotarcia wód infiltracyjnych do wodonośca. Sytuacja taka może wystąpić zwłaszcza w miejscach, gdzie wody gruntowe występują płytko. Głównymi zanieczyszczeniami zagrażającymi jakości wód podziemnych są przede wszystkim węglowodory ropopochodne i metale ciężkie, pochodzące z zaplecza budowy i bazy budowlano – materiałowej.</p> <p>Emisja hałasu i płoszeniem zwierząt w czasie prowadzenia inwestycji. Podczas prowadzenia prac budowlanych mogą nastąpić chwilowe zanieczyszczenie powietrza pyłami i substancjami emitowanymi przez pojazdy i sprzęt</p>	<p>Nie zidentyfikowano.</p>

<p>paintball, triathlon, rajdy rowerowe, biegi na orientację, organizacja zawodów między wsiami).</p> <p>Aktywizacja osób niepełnosprawnych, seniorów, osób bezrobotnych w sferze kultury</p> <p>Budowa kompleksu obiektów sportowych przy Gimnazjum w Rajgrodzie</p> <p>Adaptacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rajgrodzie na Centrum Turystyczno-Rekreacyjno-Sportowe wraz z budową parkingów</p> <p>Plac zabaw przy przedszkolu i siłownia terenowa w Rajgrodzie</p> <p>Zagospodarowanie oczka wodnego w Wólce Piotrowskiej</p> <p>Budowa pomostu i zagospodarowanie plaży w Czarnej Wsi</p> <p>Pozyskanie i zagospodarowanie terenu w Biebrzy na cele turystyczno-rekreacyjne.</p>		<p>budowlany.</p>	
Cel operacyjny 3.2 Poprawa jakości usług edukacyjnych			
<p>Stworzenie oferty edukacyjnej dla osób będących poza formalnym systemem edukacji (kształcenie ustawiczne, m.in. organizacja kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności oraz hobbyistycznych (kursy językowe, z zakresu obsługi komputera, kursy segregacji śmieci, szkolenia z zakresu żywienia, inne)</p>	<p>Przedsięwzięcie prowadzi do wzrostu aktywności obywatelskiej, możliwości edukacyjnych, poprawy jakości życia mieszkańców, jakości usług społecznych na obszarze rewitalizacji oraz na terenie całej gminy.</p>	<p>Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych</p>	<p>Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych</p>

<p>Wzbogacenie oferty i dostępności zajęć pozalekcyjnych (m.in. realizacja programów wyrównujących szanse rozwojowe dzieci i młodzieży)</p> <p>Rozszerzenie oferty szkolnej (utworzenie klas sportowych, wzbogacenie szkół w nowe koła zainteresowań, inne)</p> <p>Poprawa jakości infrastruktury oświatowej (remonty szkół, wyposażenie pracowni, świetlic, inne)</p> <p>Programy opieki edukacyjnej nad dziećmi z dysfunkcyjnych rodzin</p> <p>Rozwój doskonalenia zawodowego nauczycieli</p>			
Cel operacyjny 3.3 Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej			
<p>Promocja wolontariatu wśród mieszkańców Gminy</p> <p>Powołanie Młodzieżowej Rady Gminy, Społecznej Rady Seniorów</p> <p>Organizacja cyklicznych spotkań mieszkańców z władzami Gminy</p> <p>Stworzenie ram do ścisłej współpracy instytucji świadczących usługi społeczne.</p> <p>Opracowanie spójnej oferty kulturalnej, sportowej i turystycznej, wspólnie z podmiotami prywatnymi i innymi gminami (wspólny kalendarz imprez).</p>	<p>Przedsięwzięcie prowadzi do wzrostu aktywności obywatelskiej, integracji osób z różnych grup społecznych.</p> <p>Projekt dotyczy obszaru rewitalizacji oraz innych terenów poza tym obszarem, projekt wpływa na rozwiązanie problemów na obszarze rewitalizacji.</p>	<p>Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych</p>	<p>Nie przewiduje się działań Inwestycyjnych</p>

<p>Stworzenie systemu komunikacji i wymiany informacji o życiu społecznym Gminy (zwłaszcza pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi społeczne). Stworzenie portalu będącego źródłem informacji o aktualnościach w Gminie. Wdrożenie programu budowania poczucia identyfikacji mieszkańców z gminą</p> <p>Tworzenie socjalnych jednostek gospodarczych (spółdzielnie socjalne, sklepy socjalne, inne).</p> <p>Organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych.</p> <p>Rozwój współpracy pomiędzy głównymi grupami interesariuszy w Gminie tj. placówki oświatowe, instytucje opieki społecznej, rynku pracy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu oraz inne polskie i zagraniczne instytucje gminne</p> <p>Działania na rzecz pozyskiwania nowych mieszkańców gminy (opracowanie koncepcji pozyskiwania nowych mieszkańców, stworzenie gminnego banku danych o gruntach i nieruchomościach możliwych do pozyskania w celach biznesowych i mieszkaniowych; opracowanie materiałów promocyjnych dotyczących lokalnego potencjału biznesowego i korzyści wynikające z zamieszkania na terenie gminy)</p> <p>Realizacja programu „Diaspora</p>			
---	--	--	--

<p>gródecka/rajgrodzka”</p> <p>Budowa/przebudowa bloku komunalnego w Rajgrodzie</p> <p>Sporządzenie planu założeń do zabudowy osiedla domków jednorodzinnych</p>			
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

10. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania programu

Podstawą opracowania przedmiotowej Prognozy są dokumenty, zestawione w Tabeli 1 niniejszego opracowania. Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Zgodność celów, kierunków działań określonych w dokumencie została opisana w tabelach 2-4 rozdziału II niniejszego opracowania. Świadczą o tym również ustalenia Programu w zakresie priorytetów, których realizacja ma doprowadzić do poprawy stanu przyrody, efektywniejszego wykorzystania zasobów i walorów środowiska w rozwoju społeczno – gospodarczym. Dążenia te mają jednocześnie służyć zachowaniu dóbr przyrody przyszłym pokoleniom, a także sprzyjać rozwojowi gospodarczemu i poprawie atrakcyjności regionu.

Realizacja celów z zakresu rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska powinna umożliwić osiągnięcie standardów określonych dyrektywami Unii Europejskiej i wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

Realizacja celów operacyjnych zdeterminowana jest realizacją określonych zadań przypisanych w ramach poszczególnych celów. W Programie określono również zasady monitoringu sposobów jego realizacji

11. Określenie, analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na poszczególne komponenty środowiska

Ocena wpływu na środowisko projektu Programu Rozwoju Gminy Rajgród ma charakter stosunkowo ogólny ze wskazaniem przewidywanych, możliwych/potencjalnych oddziaływań, jakie są charakterystyczne dla danego typu działań. Wynika to z faktu, iż projekt Programu wykazuje duży poziom ogólności bez wskazania konkretnych projektów i działań wraz z lokalizacją, a jedynie opisując ich rodzaj i charakter. Przedsięwzięcia, które potencjalnie będą kwalifikowały się jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzenie Oceny Oddziaływania na Środowisko może być wymagane, to przede wszystkim przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej, jednakże lista indykatoryjna projektów na etapie tworzenia prognozy nie jest jeszcze ostateczna, co uniemożliwia dokładne oddanie możliwych oddziaływań. Innymi przedsięwzięciami, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko, są projekty z zakresu OZE, małej retencji oraz pozostałe przedsięwzięcia infrastrukturalne.

Prognoza ta w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji *Programu* bądź odstąpienia od tejże realizacji.

Projektowany Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 został stworzony w celu określenia priorytetów i polityki rozwojowej prowadzonej na terenie gminy.

Podstawowym celem sporządzania niniejszej *Prognozy* jest wskazanie potencjalnych skutków realizacji ustaleń Programu Rozwoju Gminy Rajgród.

Poniżej dokonano oceny skutków realizacji Programu. Określając poszczególne oddziaływania odniesiono się do realizacji celów strategicznych założonych w omawianym dokumencie oraz przypisane im działania. Wyniki analizy oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska oraz obszary Natura 2000 przedstawiono w postaci macierzy interakcji. Przy ocenie poszczególnych działań wzięto również pod uwagę wzajemne zależności poszczególnych elementów środowiska oraz ich oddziaływanie między sobą. Szczególny nacisk położono na oddziaływanie przyjętych działań na obszary cenne przyrodniczo w tym Natura 2000. Za pomocą macierzy przeanalizowano oddziaływania: pozytywne, negatywne, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane na poszczególne elementy środowiska zgodnie z art. 51 ust. 2.

Do określenia skali potencjalnego oddziaływania, zastosowano następujące wskaźniki oceny wpływu:

- "-" oddziaływanie negatywne (niekorzystne),
- "+" oddziaływanie pozytywne (korzystne),
- "0" oddziaływanie obojętne (brak oddziaływania),
- "et" oddziaływanie na etapie budowy.

Realizacja działań ujętych w projekcie Programu może powodować następujące kierunki zmian stanu środowiska:

- zmiana stanu jakości powietrza atmosferycznego- kierunek poprawy,
- polepszenie komfortu jakości życia mieszkańców gminy,
- polepszenie bądź utrzymanie ekosystemów.

Oceniając potencjalne oddziaływanie kierunków zadań zastosowano metodę macierzy interakcji do określenia analizy wpływu działań na poszczególne elementy.

Tabela 11. Wyniki analizy przewidywanych oddziaływań projektowanego dokumentu

ELEMENT ŚRODOWISKA	DZIAŁANIE	ODDZIAŁYWANIE							
		B	P	S	KT	ŚT	DT	ST	CH
POWIETRZE	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
KLIMAT	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	+	+	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
WODY	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	-/+	-/+	-/+	-/+	/+	-/+	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et

	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
ZWIERZĘTA, ROŚLINY	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	-/+	-/+	-/+	-/+	/+	-/+	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
POWIERZCHNIA ZIEMI	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	0	0	+	0	0	+	+	0
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
ZASOBY NATURALNE	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
LUDZIE	Wzrost atrakcyjności turystycznej	+	+	+	+	+	+	+	+

	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	+	+	+	+	+	+	+	+
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	+	+	+	+	+	+	+	+
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	+	+	+	+	+	+	+	+
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	+	+	+	+	+	+	+	+
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	+	+	+	+	+	+	+	+
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	+	+	+	+	+	+	+	+
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	+	+	+	+	+	+	+	+
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	+	+	+	+	+	+	+	+
ZABYTKI	Wzrost atrakcyjności turystycznej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	+	+	-/et	+	+	+	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0	
KRAJOBRAZ	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	-	-	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	-	-	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	-	-	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	0	0	-/et	0	-	-	-/et
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	-	-	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0	
RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	-/+	-/+	-/+	-/+	/+	-/+	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0t
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0t
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et

	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0t
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0t
NATURA 2000	Wzrost atrakcyjności turystycznej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (w tym wspierającej turystykę)	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	-/et	0	0	-/et	0	0	0	-/et
	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	0	0	0	0	0	0	0	0
	Poprawa jakości usług edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej	0	0	0	0	0	0	0	0

źródło: opracowanie własne

LEGENDA:

B-BEZPOŚREDNIE, P-POŚREDNIE, S-SKUMULOWANE, KT-KRÓTKOTERMINOWE, ŚT-ŚREDNIOTERMINOWE, DT-DŁUGOTERMINOWE, ST- STAŁE, CH- CHWILOWE

12. Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Realizacja zadań określonych w Programie Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 ma za zadanie doprowadzenie do poprawy stanu jakości środowiska naturalnego oraz rozwoju społeczno gospodarczego na terenie gminy Rajgród.

Realizacja działań opisanych w Programie Rozwoju Gminy powinna mieć na uwadze podjęcie środków zapobiegających bądź ograniczających prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko. Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- utrzymanie ścisłego nadzoru merytorycznego nad prawidłową realizacją Programu,
- miarodajny monitoring ewentualnych zmian stanu środowiska w celu podejmowania ewentualnych działań zapobiegawczych,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z Programem oraz z zasadami ochrony środowiska, m.in. poprzez włączanie się do postępowań administracyjnych różnych podmiotów na prawach strony (m.in. służb administracji),
- ścisła egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach oraz w przepisach prawnych,
- działania edukacyjno-informacyjne dla społeczeństwa,
- wzmocnienie (np. finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnych służb ochrony środowiska.

Negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć do normowanego, akceptowalnego prawnie poziomu poprzez prawidłowy dobór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli także ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji;
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, wegetacji, okresów lęgowych, itp.;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu

- termomodernizacja budynków może spowodować zagrożenie dla siedlisk ptaków lub nietoperzy. Aby temu zapobiec należy sprawdzić czy budynek jest wykorzystywany jako schronienie tych zwierząt, a także dokonać rozpoznania gatunków, liczebności populacji oraz lokalizację schronień

Obszary Natura 2000

Sieć Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Dla każdego kraju członkowskiego określa się listę siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne. Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 są dwie dyrektywy: Siedliskowa (Habitatowa) oraz Ptasia, na mocy których powoływane są obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk.

W ramach analizy dokonano oceny przewidywanych znaczących oddziaływań w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych i gatunków wymienionych w SDF dla obszarów Natura 2000 znajdujących się na terenie gminy Rajgród:

- obszary specjalnej ochrony ptaków: Ostoja Biebrzańska (PLB 200006).
Do głównych zagrożeń obszaru na terenie gminy Rajgród należy zaliczyć zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja siedlisk, emisja niska zanieczyszczająca powietrze, stosowanie nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz pożary.
- projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk: Dolina Biebrzy (PLH 200008).
Obszar Dolina Biebrzy na terenie gminy Rajgród pokrywa się praktycznie w 100 % z obszarem Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliną. Głównym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych Doliny Biebrzy jest odwodnienie tego terenu. Skutkiem odwodnienia jest obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych. Skutkiem odwodnienia są także rozległe i długotrwałe pożary, niszczące nie tylko roślinność, ale i złoża torfowe oraz eutrofizacja. Obecne bogactwo przyrodnicze Doliny zostało ukształtowane w wyniku jej długotrwałego użytkowania rolniczego, przede wszystkim kośnego użytkowania łąk oraz wypasu. Postępujące odchodzenie miejscowej ludności od tego typu gospodarki rolnej, związane wręcz z wyludnianiem się, okolicy jest przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej, zastępującej siedliska otwarte. W celu zahamowania sukcesji oraz utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów, stosuje się w Dolinie, w ograniczonym zakresie ochronę czynną. Brak uregulowania gospodarki wodno-ściekowej w Dolinie, prowadzi do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych. Inne zagrożenia to kłusownictwo w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, osuszanie lub likwidacja małych zbiorników

wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich w otulinie oraz na gruntach prywatnych, niekontrolowana eksploatacja torfu w otulinie

Z powodu braku zatwierdzonych planów zadań ochronnych dla ww. obszarów Natura 2000, jako cel ochrony poszczególnych obszarów przyjęto ochronę populacji gatunków, wskazanych w SDF jako przedmioty ochrony (ze statusem A, B lub C).

Analizowany Program został stworzony w celu poprawy istniejącego stanu środowiska, jednak niektóre z zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć mogą lokalnie oddziaływać na obszary Natura 2000 jak i inne powierzchniowe formy ochrony przyrody. Dopiero szczegółowa analiza przed inwestycyjna na etapie uzyskiwania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych określi szczegółowo zakres oddziaływania poszczególnych inwestycji.

W przypadku realizacji zamierzeń inwestycyjnych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na te obszary lub populacje gatunków, powinny zostać przeprowadzone działania kompensujące i minimalizujące w obrębie obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy Gmina podejmie decyzję o budowie bądź modernizacji istniejącej infrastruktury zlokalizowanej na terenie Ostoi Biebrzańskiej należy szczególnie uważnie zaplanować prace budowlane, w taki sposób, aby nie powodowały zmian w stosunkach wodnych w gruncie. Na o obszarze Dolina Biebrzy nie ma obszarów zabudowanych, przez co należy stwierdzić, że zadania z zakresu wodno-ściekowej nie będą realizowane na tym terenie.

W odniesieniu do celów przedmiotu ochrony obszarów chronionych oraz integralności tych obszarów, analiza oddziaływania wykazała jednoznacznie pozytywny lub neutralny wpływ. Spodziewanym efektem realizacji zapisów w nich ujętych będzie utrzymanie a wręcz poprawa dziedzictwa przyrodniczego. Będzie to możliwe dzięki harmonii zabudowy z krajobrazem, niedopuszczeniu do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach poprzez odpowiednie zapisy w strategicznych dla gminy dokumentach, rozwoju rolnictwa integrowanego i ekologicznego itp. Żadne z działań podjętych w Programie nie wpłynie w sposób negatywny na stan środowiska naturalnego w tym szczególnie na obszary Natura 2000. Nie są one też sprzeczne lub zagrażające siedliskom przyrodniczym lub walorom krajobrazowym obszarów.

Różnorodność biologiczna oraz rośliny

Realizacja zadań wynikających z wyznaczonych celów i określonych zadań Programu w sposób pośredni lub bezpośredni będzie oddziaływała neutralnie na różnorodność biologiczną oraz rośliny. Warto podkreślić tu przede wszystkim działania na rzecz aktywnej ochrony przyrody – związane bezpośrednio ze specyfiką cennych ekosystemów, m.in. zmniejszenie antropopresji poprzez uporządkowanie ruchu turystycznego na obszarach przyrodniczo cennych, wyznaczanie szlaków turystycznych czy też rekultywację i zagospodarowanie zdegradowanych terenów. Wśród ustaleń Programu znajdują się działania, mające na celu zapewnienie rozwoju zrównoważonego rolnictwa, które będzie prowadzone w sposób ekologiczny z zachowaniem śródpolnych siedlisk i gatunków oraz poprzez promocję pozarolniczych form działalności np. agroturystyka. Ponadto Program zakłada podjęcie działań

skierowanych na wzrost różnorodności biologicznej zwierząt i roślin np. poprzez promocję i wsparcie postępu biologicznego w hodowli ras lokalnych, upraw rzadkich (lokalnych) odmian owoców, warzyw itp. Kolejnym aspektem wpływającym na wzrost i stabilizację różnorodności biologicznej jest egzekwowanie przepisów z zakresu ochrony przyrody na terenach objętych ochroną prawną, rewitalizacja zadrzewień śródpolnych czy uwzględnienie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym i lokalizowaniu przedsięwzięć.

Oddziaływanie na ludzi i zwierzęta

Oddziaływanie na ludzi i zwierzęta związane z realizacją planowanych zadań przewidzianych w analizowanym Programie najczęściej ma charakter pozytywny. Oddziaływania pozytywne wiążą się będą z poprawą ruchu na skutek realizacji przedłużenia, budowy, przebudowy oraz modernizacji dróg. Wpłynie to zarówno na polepszenie jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze, jak również na zmniejszenie poziomu hałasu drogowego. Dodatkowo działania te przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa ruchu. Z uwagi na występowanie szlaków migracyjnych lokalnej zwierzyny, w ramach realizacji inwestycji drogowych (dróg krajowych i wojewódzkich) zostaną zaprojektowane przejścia dla zwierząt, które przyczynią się także do zmniejszenia ich kolizyjności z pojazdami.

Oprócz powyższego pozytywne oddziaływanie na ludzi będzie mieć realizacją celów w zakresie rozwoju infrastruktury wodno – kanalizacyjnej, co w sposób bezpośredni przyczyni się do poprawy jakości wód (powierzchniowych i podziemnych), co również wpływa na zdrowie ludzi i zwierząt.

Przewidywane oddziaływania związane są przede wszystkim z realizacją celów w zakresie rozwoju infrastruktury wodno – kanalizacyjnej i drogowej oraz efektywności energetycznej. Z analizy można wnioskować o pozytywnych skutkach wdrażania działań Programu na stan środowiska. Warto jednak podkreślić, iż występowanie oddziaływań negatywnych może nastąpić w wyniku w krótkotrwałego i chwilowego wpływu budowy lub modernizacji obiektów, przynoszących w rezultacie długotrwałe oddziaływanie pozytywne. Oddziaływanie negatywne może być związane z emisją hałasu i płoszeniem zwierząt w czasie prowadzenia inwestycji.

Jednym z głównych priorytetów określonych w Programie celów i zadań realizowanych w ich ramach jest edukacja ekologiczna. Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody i środowiska będzie przynosiło pozytywny efekt w postaci ograniczenia antropopresji na wszystkie komponenty środowiska.

Powietrze

W wyniku realizacji postanowień Programu, wpływ na stan powietrza atmosferycznego będzie zarówno pozytywny jak i negatywny. Oddziaływanie pozytywne wystąpi na etapie zrealizowania inwestycji związanych z budową, przedłużeniem, przebudową oraz modernizacją dróg czy też poprawą efektywności energetycznej obiektów. Wówczas w wyniku poprawy nawierzchni ograniczona zostanie emisja zanieczyszczeń substancji szkodliwych do powietrza a

termomodernizacja zmniejszy zapotrzebowanie na zasoby naturalne oraz zmniejszy emisje gazów cieplarnianych. Wiązać się to będzie również z większą płynnością ruchu drogowego. Pozytywne skutki spowoduje również zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza z procesów energetycznego spalania paliw spowodowane zwiększeniem stosowania odnawialnych źródeł energii. Należy podkreślić, iż poprawa jakości powietrza wpłynie pozytywnie na stan innych komponentów środowiska – wody i gleby.

Negatywne oddziaływanie wiązać się będzie natomiast z fazą budowy poszczególnych przedsięwzięć i inwestycji. W fazie budowy nastąpi emisja zanieczyszczeń do powietrza zarówno zorganizowana jak i niezorganizowana. Emisja spowodowana będzie pracą maszyn budowlanych i środków transportu emitujących zanieczyszczenia powstające ze spalania paliw w silnikach spalinowych (tlenki azotu, benzen, tlenek węgla, węglowodory alifatyczne i aromatyczne). Dodatkowo dojdzie do emisji pyłów podczas prac ziemnych i w czasie ruchu pojazdów po nawierzchniach nieutwardzonych, a także emisji węglowodorów podczas układania nawierzchni bitumicznych.

Emisja tych zanieczyszczeń będzie miała charakter lokalny i ograniczony do krótkiego okresu czasu. Dlatego też nie będzie powodować znacznych uciążliwości i kumulacji w środowisku. W tym przypadku spodziewanym efektem jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Ma to nastąpić dzięki modernizacji kotłowni i eliminowaniu węgla jako paliwa, rozwoju odnawialnych źródeł energii, ograniczeniu emisji pochodzących z komunikacji. Ponadto zadania obejmują również wymianę przestarzałych urządzeń grzewczych i zwiększenie zakresu wykorzystania OZE. Opracowanie i realizacja powyższego dokumentu przyczyni się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze.

Woda

Wszystkie inwestycje, w ramach, których przewiduje się prace związane z poprawą systemu komunikacyjnego gminy i infrastruktury wodno – kanalizacyjnej na etapie prowadzonych robót budowlanych mogą stanowić zagrożenie dla wód podziemnych. Chodzi tu w szczególności o prace ziemne i organizacyjne związane z konieczności wykonywania wykopów pod infrastrukturę techniczną, przewody kanalizacyjne i inne uzbrojenie terenu. Prace ziemne doprowadzić mogą do odsłonięcia warstw wodonośnych lub zmniejszenia warstwy izolacyjnej, w efekcie, czego może dojść do dotarcia wód infiltracyjnych do wodonośca. Sytuacja taka może wystąpić zwłaszcza w miejscach, gdzie wody gruntowe występują płytko. Głównymi zanieczyszczeniami zagrażającymi jakości wód podziemnych są przede wszystkim węglowodory ropopochodne i metale ciężkie, pochodzące z zaplecza budowy i bazy budowlano – materiałowej.

Spodziewanym efektem realizacji Programu będzie przede wszystkim uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej poprzez m.in. modernizację i budowę sieci wodno – ściekowej. Zapisy dotyczące konieczności ochrony ekosystemów wodnych przyniosą również pozytywne korzyści. Pozytywnym efektem realizacji zapisów Programu będzie również zmniejszenie zagrożenia związanego z deficytem wód wskutek racjonalizacji gospodarowania wodami.

Poprawa jakości wód podziemnych nastąpi wskutek realizacji zadań związanych z budową i modernizacją systemów poboru i uzdatniania wody oraz sieci wodociągowych. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz modernizacja stacji uzdatniania wody oraz modernizacja oczyszczalni ścieków przyczynią się do poprawy jakości wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych zapobiegając powstawaniu ich zanieczyszczenia.

Wszystkie zamierzenia inwestycyjne związane z infrastrukturą drogową i wodno – ściekową mają na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochronę jakości wód podziemnych i racjonalizację ich wykorzystania, a więc w dalszej perspektywie skutki oddziaływania dadzą pozytywny i długotrwały efekt.

Powierzchnia ziemi

Zakłada się, iż oddziaływanie negatywne na powierzchnię ziemi wiązać się będzie z realizacją wszystkich planowanych projektów kluczowych na skutek fazy budowy. Praca ciężkiego sprzętu mechanicznego wykorzystywanego m.in. do przygotowania terenu, zdjęcia darniny, wykonania wykopów, robót ziemnych doprowadzić może do zmiany struktury gleby, do zagęszczenia powierzchni ziemi, zmniejszenia porowatości i powietrza glebowego. Faza budowy może skutkować przekształceniem profilu glebowego i ograniczeniem powierzchni gleb w związku z realizacją inwestycji, a także szereg innych skutków, m.in. powstawaniem w danym miejscu nieużytecznych mas ziemnych, wzrost wydobywania surowców budowlanych czy powstawanie odpadów budowlanych.

W fazie budowy dojść może również do zanieczyszczenia środowiska glebowego substancjami niebezpiecznymi pochodzącymi z niewłaściwie prowadzonych prac budowlanych (np. wycieki płynów eksploatacyjnych z pojazdów i maszyn, niewłaściwe gromadzenie odpadów niebezpiecznych) lub zdarzeń drogowych z udziałem pojazdów przewożących materiały niebezpieczne. Nie mniej jednak powyższe zdarzenia występują losowo i są trudne do przewidzenia, zarówno w zakresie częstości występowania, jak i zakresu oraz nasilenia potencjalnego, negatywnego oddziaływania.

Oddziaływanie pozytywne wynikające z realizacji większości zamierzeń wiązać się będzie z realizacją infrastruktury technicznej, w szczególności systemu kanalizacji. Realizacja tych zadań bezpośrednio przełoży się na poprawę stanu czystości gleb. Mniej zanieczyszczeń pochłaniana będzie przez gleby również w wyniku poprawy infrastruktury drogowej. Zmniejszenie zanieczyszczenia gleb nastąpi także wskutek rozwoju rolnictwa ekologicznego, w którym stosuje się naturalne sposoby nawożenia i ekstensywne formy gospodarki rolnej.

Intensyfikacja prac rolniczych prowadzonych w sposób zrównoważony i ekologiczny pozytywnie wpłynie na stan powierzchni ziemi. Dodatkowo sprzyjać temu będą działania związane z rekultywacją terenów przyrodniczo zdegradowanych.

Krajobraz

Na charakter krajobrazu składa się wiele elementów, wynikających zarówno z ukształtowania rzeźby terenu, stosunków wodnych, wartości przyrodniczych i innych. Wśród czynników kształtujących krajobraz coraz większą rolę odgrywają elementy antropogeniczne, infrastruktura liniowa, osadnictwo. Prowadzenie działań określonych w przedmiotowym Programie przyczyni się do zachowania naturalnych walorów krajobrazowych. Negatywne oddziaływanie na krajobraz może mieć charakter jedynie chwilowy, spowodowany prowadzeniem robót.

Realizacja ustaleń Programu może przyczynić się do poprawy walorów krajobrazowych regionu. Wśród celów i działań określonych w analizowanym dokumencie znajduje się szereg zadań niosących pozytywne skutki dla zachowania wysokich walorów krajobrazowych gminy. Zapobieganie fragmentacji krajobrazu i eliminowanie niekontrolowanej zabudowy pozytywnie odbije się na kształtowaniu okolicznego krajobrazu gminy Rajgród.

Niemniej jednak w przypadku oddziaływań na krajobraz określone zostały również oddziaływania negatywne. Związane to będzie z ewentualnymi działaniami dotyczącymi OZE. Chodzi o turbiny wiatrowe, które w przypadku realizacji takiej inwestycji, pozostają na lata wkomponowane w naturalny krajobraz wiejski oddziałując na niego bezpośrednio negatywnie. Przy tym należy jednak pamiętać, że bilans oddziaływań jakie będą powodowały inwestycje z zakresu OZE w ogólnym rozrachunku będzie pozytywny.

Klimat

Na podstawie analizy można zauważyć, iż osiągnięcie niektórych celów i zadań Programu będzie w sposób pośredni pozytywnie oddziaływać na elementy klimatu. Pozytywne oddziaływanie na klimat będzie wynikać przede wszystkim z ograniczenia emisji pochodzącej z różnych źródeł i zwiększenia wykorzystania OZE czy też np. poprzez modernizację lokalnych kotłowni wpływając na zmniejszenie emisji substancji do powietrza. Dodatkowo pozytywne oddziaływanie na klimat będzie wynikać z ochrony struktury i zapewnienia stabilności siedlisk i ekosystemów.

Klimat akustyczny

Tak jak w poprzednich wypadkach oddziaływanie na klimat akustyczny można analizować w dwóch fazach – w fazie budowy oraz w fazie eksploatacji omawianego obszaru. Wzmożony hałas emitowany będzie podczas budowy prowadzonej w ramach realizacji projektów kluczowych, w szczególności odnoszących się do zadań związanych z budową, przebudową, przedłużaniem i modernizacją dróg oraz infrastruktury technicznej. Hałas emitowany podczas prac budowlanych będzie miał charakter okresowy występujący jedynie do czasu zakończenia rozbudowy drogi. Związany będzie wyłącznie z pracą wykorzystywanych maszyn i urządzeń oraz ruchem pojazdów ciężarowych. Na skutek eksploatacji przebudowanych i zmodernizowanych układów komunikacyjnych warunki akustyczne powinny ulec poprawie. Na skutek eksploatacji nowych, przebudowanych i zmodernizowanych dróg

również będzie następować emisja hałasu. Jednak należy zaznaczyć, iż hałas ten będzie w znacznym stopniu zmniejszony, poprzez remont nawierzchni oraz rozładowanie ruchu na niektórych ulicach w skutek budowy nowych dróg lub ich przedłużania.

Zasoby naturalne

Lokalna eksploatacja surowców na potrzeby realizacji inwestycji będzie wiązała się z koniecznością naruszenia stanu poszczególnych zasobów. Realizacja postanowień Programu zakłada racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Można zatem przewidywać pozytywne oddziaływanie analizowanego dokumentu na zasoby naturalne.

Zabytki

Pozytywny wpływ na zabytki będzie miała przebudowa i modernizacja dróg z uwagi na zmniejszenie zanieczyszczeń komunikacyjnych. Pozytywny wpływ na zabytki jest związany z ograniczeniem emisji spalin ze środków transportu. Należy tu zaznaczyć, iż pyły oraz drgania odgrywają rolę czynnika niszczącego elewacje i konstrukcję tych obiektów. Planowany w Programie wzrost i rozbudowa oferty turystycznej i wszelkiego rodzaju akcji informacyjnych w tym zakresie przyczyni się dodatkowo do zwiększenia atrakcyjności regionu oraz rozpoznawalności znajdujących się tam zabytków. Przyczynić się to może w późniejszym czasie do wzrostu wpływów do budżetu i przeprowadzenia prac związanych z modernizacją obiektów zabytkowych.

Dobra materialne

Zakłada się, iż poprzez poprawę jakości układów komunikacyjnych nastąpi pozytywny wpływ na dobra materialne, co wiązać się będzie ze zmniejszeniem pyłów oraz drgań (podobnie jak w przypadku zabytków). Wśród ustaleń Programu znalazły się działania mające na celu rozwój ekologicznej i zielonej gospodarki. Wzrost efektywności zarządzania środowiskiem w zakresie gospodarowania energią oraz zasobami energii odnawialnej będzie odbywało się nie tylko z korzyścią dla środowiska w wyniku zmniejszenia presji antropogenicznej na środowisko spowodowanej zmniejszeniem spalania węgla oraz stosowaniem wysokosprawnych urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii, ale będzie miało pozytywny wpływ na dobra materialne.

Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie są związane przede wszystkim z budową i funkcjonowaniem danej inwestycji zarówno na etapie budowy jak i późniejszej eksploatacji. Przewiduje się, iż na etapie budowy danych obiektów mogą wystąpić chwilowe negatywne oddziaływania tego typu, natomiast późniejsza eksploatacja będzie skutkować pozytywnym wpływem na wszystkie komponenty środowiska.

Planowane w Programie przedsięwzięcia mogą wykazywać efekty skumulowane, w momencie, gdy inwestycje nakładają się będą w czasie z innymi planowanymi na tym obszarze i w jego sąsiedztwie przedsięwzięciami. W razie nakładania się harmonogramów prac

związanych z budową niektórych obiektów nie można wykluczyć oddziaływania skumulowanego na wszystkie komponenty środowiska. Zwiększy się emisja zanieczyszczeń powietrza w wyniku pracy sprzętu i maszyn w jednakowym czasie. Destabilizacji ulegnie klimat akustyczny, niektóre prace będą generować drgania i wibracje powierzchni ziemi i wody. Będą to oddziaływania, które ustąpią wraz z zakończeniem prac budowlanych.

Oddziaływania wtórne, podobnie jak oddziaływania skumulowane, są trudne do przewidzenia, przede wszystkim ze względu na możliwość wystąpienia z opóźnieniem oraz w oddaleniu od źródła pierwotnego oddziaływania.

Analiza ustalonych w Programie działań ma jedynie pozytywne, długoterminowe oddziaływanie na środowisko o stałych efektach. Brak znaczących negatywnych oddziaływań Programu na środowisko, należy uznać za oczywisty w świetle specyfiki ocenianego dokumentu.

13. Przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w programie albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych

W ramach podsumowania przeprowadzonej analizy należy podkreślić, że wpływ realizacji celów i działań zawartych w Programie Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 poprzez konkretne zadania, mają charakter pozytywny.

Poszczególne kierunki działań mogą w różnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak w efekcie prognozuje się poprawę jakości środowiska i jego funkcjonowania. Przeprowadzone działania będą mieć również pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców, dzięki możliwej do osiągnięcia poprawie jakości powietrza oraz zmniejszeniu zanieczyszczenia środowiska. Rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia zarówno z formalnego, jak i ekologicznego punktu widzenia. Ponadto prognoza ta ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań. Dodatkowo należy podkreślić, że wiele z zaproponowanych do realizacji działań będzie wymagało uszczegółowienia oraz opracowania oddzielnej oceny oddziaływania na środowisko.

Patrząc przez pryzmat celu, w jakim jest opracowywana i realizowany Program Rozwoju Gminy Rajgród należy uznać, że środkami zapobiegającymi prawdopodobnemu negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są między innymi rozwiązania zaproponowane w projekcie tego dokumentu. Możliwe, że realizacja niektórych zaplanowanych zadań wymagać będzie wykonania szczegółowego raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. Zarówno w przypadku działań wskazanych w niniejszej prognozie jak i tych, które mogą zaistnieć w trakcie realizacji Programu należałoby podjąć przede wszystkim możliwe środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko.

Zapobieganie negatywnemu wpływowi na środowisko planowanych inwestycji powinno odbywać się zawsze już na etapie planowania danego przedsięwzięcia. Ograniczanie wpływu jest tak samo istotne na etapie realizacji celu (zabiegi minimalizujące na etapie budowy, modernizacji), jak i w trakcie eksploatacji inwestycji (np. użytkowania drogi).

Należy wziąć pod uwagę, iż problemy z realizacją inwestycji mogą zaistnieć na obszarach chronionych. Rozwiązanie tych problemów będzie wymagało dużego wysiłku i niejednokrotnie poniesienia kosztów. W świetle uregulowań prawnych konflikty te można rozwiązać na trzy sposoby:

- podjęcie działań minimalizujących i/lub kompensacyjnych,
- zmianę lokalizacji inwestycji, omijając tereny chronione,
- rezygnację z inwestycji.

Wszystkie te rozwiązania są trudne w realizacji. Najmniej korzystną sytuacją okazuje się zawsze rozwiązanie trzecie, które jest rozwiązaniem ostatecznym. Rezygnacja powoduje brak

rozwiązania ważnych problemów lokalnych społeczności, a w efekcie doprowadza do wykształcenia postaw niechętnych ochronie przyrody. W przypadku realizacji zapisów Strategii nie stwierdzono zagrożeń na cele i przedmioty ochrony Natura 2000.

Biorąc pod uwagę powyższe, bardzo ważną rolę odgrywać będą oceny oddziaływania na środowisko, które należy prowadzić dla przedsięwzięć mogących pogorszyć stan środowiska. Na podstawie tej oceny wydawane będą decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

Rezygnacja z wdrażania Programu jako kompleksów celów i zadań, byłaby dla jakości środowiska przyrodniczego i życia mieszkańców rozwiązaniem gorszym niż potencjalne oddziaływanie. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono pozytywny wpływ celów Programu na wszystkie komponenty środowiska. Najkorzystniejsze i najsilniejsze skutki dla środowiska może generować realizacja następujących działań:

- rekultywacja terenów przyrodniczo zdegradowanych,
- ograniczenie eutrofizacji wód poprzez rozwój, w tym budowę i modernizację infrastruktury wodno – kanalizacyjnej na obszarze gminy,
- racjonalną gospodarką odpadami,
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenie hałasu komunikacyjnego, dzięki rozwojowi i modernizacji dróg,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki,
- pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska.

Realizacja pozostałych ustaleń także spowoduje znacząco pozytywne skutki dla środowiska.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 została opracowana zgodnie z wytycznymi ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Prognoza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanego Programu: analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony, identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań i ustaleń zawartych w opisie celów i zadań realizowanych w ramach poszczególnych celów Programu.

Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia, w tym projekcie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów zawartych w dokumentach: Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajgród, Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017, Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Program Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020, Polityka Klimatyczna Polski, Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywą do roku 2016 oraz Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 ukazuje, dużą zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych. Nie stwierdzono celów sprzecznych i wykluczających się.

Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 określa cele i zakres polityki rozwojowej całego obszaru gminy Rajgród z uwzględnieniem wszystkich potencjalnych mocnych stron i zagrożeń umożliwiających rozwój w danym zakresie. Program zawiera w sobie opis celów strategicznych do których gmina dąży. W celu szczegółowego określenia kierunków rozwoju sformułowano w ramach poszczególnych celów zadania określające konkretne działania i zamierzenia rozwojowe. Do cech charakterystycznych gminy Rajgród zalicza się urozmaicony krajobraz, dużą liczbę obszarów prawnie chronionych (zarówno prawem polskim jak i europejskim), oraz bogate przedstawicielstwo gatunkowe flory i fauny.

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Misję Programu określono następująco:

„GMINA RAJGRÓD TO MIEJSCE Z UNIKALNĄ PRZYRODĄ ATRKACYJNE DLA TURYSTÓW I ZAPEWNIAJĄCE WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCOM OTWARTYM NA WSPÓŁPRACĘ I PRZEDSIĘBIORCZE INICJATYWY.”

Określone w Programie obszary strategiczne wynikają z przyjętej misji rozwoju Gminy Rajgród do 2022 roku.

Misja rozwoju jest zgodna z w/w dokumentami oraz aktualnym stanem prawnym i ustawodawstwem.

Realizacja Programu odbywać się będzie w oparciu o cele długoterminowe obejmujące zakres do 2022 r., oraz wyznaczone w ramach każdego kierunku działań terminowe, ujęte w poniższym zestawieniu:

Tabela 12. Cele strategiczne i kierunki działań określone w Programie Rozwoju Gminy Rajgród do roku 2022

Cel strategiczny	Cele operacyjne
Wzrost gospodarczej konkurencyjności gminy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej 2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości 3. Poprawa warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego
Poprawa jakości infrastruktury technicznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej 2. Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej 3. Rozwój gospodarki niskoemisyjnej 4. Poprawa małej infrastruktury technicznej
Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców gminy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzbogacanie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej 2. Poprawa jakości usług edukacyjnych 3. Rozwój form współpracy i komunikacji pomiędzy członkami społeczności lokalnej

Źródło: opracowanie własne

Analizie i ocenie poddano również przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko. W wyniku analizy stwierdzono, iż wśród zadań ujętych w Programie nie ma inwestycji mogących powodować większe zagrożenie dla środowiska, gdyż suma korzyści z realizacji działań przekracza potencjalne zagrożenie.

Podsumowując, można stwierdzić, iż zdecydowana większość zaproponowanych celów i zadań będzie miała dodatni wpływ na środowisko i ludzi. Zakładając, że zostaną one wcielone w życie, powinny wpłynąć na zwiększenie tempa aktywności w zakresie ochrony środowiska.

Powstanie niniejszej Prognozy pozwala stwierdzić poprawność wykonania Programu w zakresie zawartości niezbędnych informacji i analiz dotyczących wpływu działań i założeń polityki rozwoju na stan ochrony środowiska gminy Rajgród na lata 2016-2022.

15. Literatura

1. Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna,
2. Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego - potocznie zwana Dyrektywą "azotanową"
3. Pakiet klimatyczno-energetyczny
4. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
5. II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku),
6. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
7. Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA)
8. Krajowy program zwiększania lesistości,
9. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
10. Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014,
11. Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 - 2017,
12. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego,
13. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,
14. Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 r.,
15. Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej,
16. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grajewskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019,
17. Plan rozwoju lokalnego powiatu grajewskiego w latach 2007 – 2013,
18. Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Grajewskiego na lata 2007-2032,
19. Gminny Program ochrony środowiska do 2014 r.,
20. Plan rozwoju lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 – 2015,
21. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rajgród, 2011 r.,
22. Gminny program opieki nad zabytkami gminy Rajgród na lata 2013- 2016,
23. SDF Dolina Biebrzy PLH200008, data aktualizacji: październik 2013 r.,
24. SDF, Ostoja Biebrzańska PLB200006, data aktualizacji: październik 2013 r.,
25. Uchwała Nr XII/91/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Rajgrodzkie”/
26. Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2013 roku, WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Łomży, wrzesień 2014 r.,

27. Klasyfikacja jezior województwa podlaskiego badanych w 2011 roku (zweryfikowana przez Instytut Ochrony Środowiska z uwzględnieniem opinii eksperckiej) WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Suwałkach, grudzień 2012 r.

ZASOBY INTERNETOWE:

- Portal: <http://www.um.rajgrad.pl> ,www.bip.um.rajgrad.wrotapodlasia.pl
- Portal: <http://www.rajgrad.e-mapa.net>
- Portal <http://bialystok.rdos.gov.pl> (stan na 01/2016)
- Portal <http://www.wios.bialystok.pl> (stan na dzień 01/2016)
- Portal <http://www.stat.gov.pl> (stan na dzień 10/2015)
- Portal <http://www.geoserwis.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.mos.gov.pl>,
- Portal <http://www.natura2000.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.crfop.gdos.gov.pl>,
- Portal <http://www.pgi.gov.pl>,
- Portal <http://www.geoport.gov.pl>

PRZEPISY PRAWNE UE:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
- Dyrektywy Rady nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
- Dyrektywy Rady nr 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm. ; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375);
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str.8).